

ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΙΕΡΕΙΣ • ΕΤΟΣ ΜΗ΄ • ΤΕΥΧΟΣ 2 • ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 1999

ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

Γενικά

3 ΟΙ ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΤΟΥ «ΠΡΩΤΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ ΤΟΥ ΙΑΚΩΒΟΥ (ΑΔΕΛΦΟΘΕΟΥ)» ΣΤΗΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΛΑΤΡΕΙΑ

Ευαγγέλου Δ. Θεοδώρου

4-5 ΦΟΙΤΗΤΙΚΑ ΟΙΚΟΤΡΟΦΕΙΑ

Επισκόπου Ἀρχελώου Εὐθυμίου

6-7 ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ

Ἰωάννου Φουντούλη

8-9 Ο ΙΕΡΕΥΣ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΗΘΟΠΙΟΣ

Ε.Δ.Θ.

10-11 ΣΙΜΩΝ ΚΑΡΑΣ

Γρ. Θ. Στάθη

12-13 ΞΑΝΑΣΩΝΤΑΝΕΜΑ ΤΗΣ ΛΑΤΡΕΙΑΣ

Ἀρχιμ. Ἡλία Μαστρογιαννόπουλου

14-15 ΒΑΣΙΚΑΙ ΑΡΧΑΙ ΤΟΥ ΚΗΡΥΓΜΑΤΟΣ

Ἀρχιμ. Χριστοφόρου Σταυροπούλου

16-17 ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΔΙΗΓΗΣΙΣ

Β. Τραλλιανού

18-20 ΠΡΟΔΡΟΜΟΣ «ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΛΟΓΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ»

Θεοδ. Ἰ. Ψαριώτη

21-23 ΣΥΓΧΡΟΝΟΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ

Πρωτ. Δημητρίου Τζέρπου

26-27 ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΑΓ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΕΡΜΟΥΠΟΛΕΩΣ

Ἀρχιμ. Δωροθέου Πολυκανδριώτη

28-29 Η ΑΚΟΣΜΙΑ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

Κωνσταντίνου Π. Παπαθανασίου

30-32 ΧΩΡΟΙ ΖΩΗΣ

Α.Μ. Σταυρόπουλου

33-35 ΕΝ-ΤΟΠΙΣΜΟΣ ΝΕΟΛΑΙΑΣ

Ἱερέως Ἀθανασίου Καλογήρου

36-37 ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗΣ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΣ

Α.Μ. Σταυρόπουλου

38-41 ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Ε. Θεοδώρου - Π.Β. Πάσχου

42-43 ΑΡΧΑΙΑ ΚΑΙ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΑΘΗΝΑ ΣΤΗΝ ΠΛΑΚΑ

Ειρήνης Οικονομίδου

44 ΕΠΙΚΑΙΡΑ

Μ. Μελ.

45-47 ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΠΟΥ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΥΝ ΤΟΥΣ ΕΦΗΜΕΡΙΟΥΣ

Ευαγγέλου Π. Λέκκου

ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

Μηνιαίο περιοδικό για τους ιερείς

Ιω. Γενναδίου 14, 115 21 ΑΘΗΝΑ

Τηλ. και Fax 72.18.308

<http://www.ecclesia.gr>

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑ

του Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος
κ.κ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ

† Ὁ Δράμας ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

† Ὁ Καισαριανῆς ΓΕΩΡΓΙΟΣ

† Ὁ Μεσογαίας καὶ Λαυρεωτικῆς ΑΓΑΘΟΝΙΚΟΣ

ΕΚΔΟΤΗΣ - ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Ὁμοτ. Καθηγ. Παν/μίου Ἀθηνῶν

Τακτικό μέλος τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἀκαδημίας

τῶν Ἐπιστημῶν καὶ τῶν Τεχνῶν

ΕΠΙ ΤΗΣ ΥΛΗΣ

Εὐάγγελος Π. Λέκκος

ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΟΣ ΓΡΑΦΕΙΟΥ

Ἀρχιμ. Σεραφεῖμ Καχομιάνης

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Ἀρχιμ. Μακάριος Φιλοθέου

ΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΣΙΑ - ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ - ΔΙΑΧΩΡΙΣΜΟΙ-

ΕΚΤΥΠΩΣΗ - ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ

ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ ΑΒΕΕ

Ἀσκληπιού 80, 114 71 Ἀθήνα

Τηλ. 36.24.728, 36.01.605 - Fax: 36.01.679

web site: www.papanikolaou.gr

Η ανάμνησις τῆς συγγραφικῆς ικανότητος τοῦ ἁγίου Ἰακώβου καὶ ἡ πιθανὴ κυκλοφορία στὶς πρώτες χριστιανικὲς δεκαετίες διαφόρων γραπτῶν παραινεσέων του συνετέλεσαν στὸ νὰ ἀποδοθῆ εἰς αὐτὸν ἡ συγγραφὴ τοῦ «ἀπόκρυφου» (δηλ. μὴ γνησίου) «Πρωτευαγγελίου τοῦ Ἰακώβου», τὸ ὁποῖο σὲ μεγάλη ἔκτασι ἐγράφη περὶ τὰ μέσα τοῦ 6' αἰῶνος καὶ ὀλοκληρώθηκε ἀργότερα. Τὸ ἔργο περιέχει τόσον στοιχεῖα ἐκ τῶν διηγήσεων τῶν γνησίων Εὐαγγελίων ὅσον καὶ φανταστικὲς συμπληρώσεις τῶν κενῶν, τὰ ὁποῖα ὑπάρχουν στὶς διηγήσεις αὐτὲς καὶ ἀναφέρονται στὸν βίον τῆς Παρθένου Μαρίας καὶ σὲ γεγονότα μέχρι τῆς θανατώσεως τῶν νηπίων τῆς Βηθλεὲμ.

Ἡ τελικὴ διαμόρφωσις τοῦ «Πρωτευαγγελίου» ἐγινε ἐκτὸς Παλαιστίνης ἀπὸ συγγραφέα, ποῦ μᾶλλον δὲν ἦταν Ἰουδαῖος, ὅπως ὑποθέτομε ἐκ τοῦ ὅτι ἀγνοοῦσε τὰ ἰουδαϊκὰ ἔθιμα καὶ τὴ γεωγραφίαν τῆς Παλαιστίνης. Τὸ ὅτι ὁμως τὸν 6' αἰῶνα ἓνας Χριστιανός, ποῦ ζῆ ἐκτὸς τῆς Παλαιστίνης, γράφει γιὰ ἓνα τμῆμα τῆς βιβλικῆς ἱστορίας, ποῦ ἐκτυλίσσεται στὰ Ἱεροσόλυμα, στὴν Βηθλεὲμ κ.λπ., αὐτὸ σημαίνει ὅτι διασκεύασε καὶ συμπλήρωσε μὲ τὴ φαντασίαν του παλαιότερες γνωστὲς εἰς αὐτὸν μαρτυρίες, ποῦ ἀντιστοιχοῦσαν στὸν οὐσιώδη πυρῆνα τοῦ ἔργου καὶ πιθανῶς ἀνάγονταν στοὺς χρόνους τοῦ ἁγίου Ἰακώβου τοῦ Ἀδελφοθέου. Γι' αὐτὸ τὸ μεταγενέστερο ἔργο –κατὰ τὴ συνήθεια, ὅπως εἴπαμε, τῆς ἐποχῆς– ἀπεδόθη στὸν γνωστὸν γιὰ τὸ συγγραφικὸ τὸν τάλαντο ἄγιο Ἰάκωβο, ὁ ὁποῖος ἐνδεχομένως εἶχε συντάξει τὸν πυρῆνα τοῦ ἔργου καὶ –ἔνεκα τοῦ ἱεραποστολικοῦ του ἐνδιαφέροντος– εἶχε στείλει γραπτὰ στοιχεῖα καὶ στοὺς ἐξ ἐθνικῶν Χριστιανούς.

Τὸ ἔργο, ποῦ στὰ χειρόγραφα ἀναφέρεται καὶ μὲ τοὺς τίτλους «Ἱστορία Ἰακώβου - Γέννησις Μαρίας», ἢ «Γέννησις (Γέννα) Μαρίας - Ἀποκάλυψις Ἰακώβου», ἴσως χρησιμοποιήθηκε ἀπὸ τὸν ἅγιο Ἰουστῖνο καὶ τὸν Κλήμεντα τὸν Ἀλεξανδρεῖα, οἱ ὁποῖοι γνωρίζουν διηγήσεις τοῦ «Πρωτευαγγελίου», ὁ μὲν πρῶτος στὸ ἔργο του «Διάλογος πρὸς Τρύφωνα» (78,5), ὁ δὲ δευτέρος στὸ ἔργο του «Στρωματεῖς» (VII, 73,7). Τὸ «Πρωτευαγγέλιον» ποῦ ἀναφέρεται ρητῶς ὡς «Βίβλος Ἰακώβου» ἀπὸ τὸν Ὁριγένη (Εἰς Ματθαῖον X, 17), μολοντὶ ἀποκηρύχθηκε ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν ὡς «ἀπόκρυφο», ἔγινε προσφιλὲς καὶ συναρπαστικὸ ἀνάγνωσμα ἔνεκα τοῦ γλαφυροῦ καὶ ποιητικοῦ χαρακτήρος τῶν διηγήσεών του. Χαρακτηριστικὸν εἶναι ὅτι σάζεται σὲ πολλὰς δεκάδας ἐλληνικῶν χειρογράφων καὶ σὲ διάφορες μεταφράσεις καὶ ἐπεξεργασίες (σὲ συριακῆ, ἁρμενικῆ, κοπτικῆ καὶ παλαιoslαβικῆ γλώσσᾳ). Μεγάλαις εἶναι οἱ ἐπιδράσεις τοῦ «Πρωτευαγγελίου» στὴν διαμόρφωσι τῆς Ἀνατολικῆς διδασκαλίας περὶ τῆς ἀειπαρθένου Θεοτόκου, ἢ ὁποῖα διδασκαλία, ὡς γνωστὸν, ἐπέδρασε καὶ στὴν «Μαριολογίαν» τῆς Δύσεως. Ἐπίσης ἀναριθμηταί εἶναι οἱ ἐπιδράσεις τοῦ «ἀπόκρυφου» ἔργου στὴ διαμόρφωσι τοῦ θεομητορικοῦ εὐρολογίου, τῆς ἕμνολογίας καὶ τῆς εἰκονογραφίας. Ἰδοὺ μερικὰ παραδείγματα: Περὶ τῶν γονέων τῆς Παναγίας Ἰωακείμ καὶ Ἄννης, τῶν ὁποίων τὴ σύναξι εὐροτόζομε τὴν 9ῃ Σεπτεμβρίου, μᾶς πληροφορεῖ τὸ «Πρωτευαγγέλιον τοῦ Ἰακώβου», ποῦ διηγεῖται γιὰ τὸν «ὄνειδιμον τῆς ἀτεκνίας» τοῦ πρώτου, ποῦ ἦταν προχωρημένος στὴν ἡλικίαν, καὶ γιὰ τὴν κατόπιν θερμῆς προσευχῆς θαυματουργικῆς νυσοφορίας τῆς μητέρας τῆς Παναγίας.

Οἱ ἐπιδράσεις τοῦ «Πρωτευαγγελίου τοῦ Ἰακώβου (Ἀδελφοθέου)» στὴν Χριστιανικὴ Λατρεία

Τοῦ κ. **ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ**

Ἡ ἐορτὴ τῶν Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου (21 Νοεμβρίου) στηρίζεται στὸ ἴδιο «ἀπόκρυφο» ἔργο, ποῦ ὁμιλεῖ γιὰ τὴν εἴσοδο τῆς Παναγίας σὲ ἡλικία 3 ἐτῶν στὸν Ναό, γιὰ τὴ μνηστεία τῆς μὲ τὸν Ἰωσήφ, γιὰ τὴν ὑπερφυσικὴ ἐκ Πνεύματος Ἁγίου γέννησι τοῦ Σωτήρος, γιὰ τὴν ἀειπαρθενία τῆς Θεοτόκου, γιὰ τοὺς «ἀδελφούς» τοῦ Κυρίου, οἱ ὁποῖοι ἦσαν τέκνα τοῦ Ἰωσήφ «ἐκ προτέρας γυναικὸς συνωκητικῆς αὐτῶ πρὸ τῆς Μαρίας» (IX, 12).

Μεγάλαις εἶναι οἱ ἐπιδράσεις τοῦ «Πρωτευαγγελίου τοῦ Ἰακώβου» στὴ διαμόρφωσι τοῦ περιεχομένου καὶ τῆς ἕμνολογίας τῶν θεομητορικῶν ἐορτῶν, ὅπως καὶ τοῦ ἀντιστοίχου ζωγραφικοῦ ἢ εἰκονογραφικοῦ κύκλου, ποῦ ἀναφέρεται στὴ Θεοτόκο. Στὸ «ἀπόκρυφο» αὐτὸ ἔργο ἔχουν τίς ρίζες τους πολλὰ εἰκονογραφικὰ θέματα, λ.χ. ἀποποίησης τῶν προσφορῶν τοῦ Ἰωακείμ, ὁ Ἰωακείμ στὴν ἐρημὸν, ἢ προσευχὴ τῆς ἁγίας Ἄννης, ὁ εὐαγγελισμὸς τοῦ Ἰωακείμ, ἢ συνάντησις τοῦ Ἰωακείμ καὶ τῆς Ἄννης στὴν χρυσὴ πύλη, ἢ γέννησις τῆς Θεοτόκου, ἢ θηλάζουσα τὴν Θεοτόκον ἁγία Ἄννα, ἢ ἐπταθηματίζουσα, ἢ εὐλογία τῶν ἱερέων, τὰ Εἰσόδια τῆς Θεοτόκου, ἢ δι' ἁγγέλου διατροφή τῆς Θεοτόκου, οἱ ῥάβδοι τῶν μνηστήρων, ἢ κλήρωσις τῆς Παρθένου στὸν Ἰωσήφ, ἢ παραλαβὴ τῆς Θεοτόκου ἀπὸ τὸν μνηστήρα Ἰωσήφ, ὁ Εὐαγγελισμὸς κοντὰ στὸ φρέαρ, ὁ Εὐαγγελισμὸς τῆς Θεοτόκου στὴν οἰκίαν, ἢ θλίψις τοῦ Ἰωσήφ καὶ τὸ ἐνύπνιον τοῦ Ἰωσήφ, ἢ «κείρα τῆς ἀγνείας», ἢ μαῖα καὶ ἢ Σαλώμη στὴν Γέννησι κ.λπ. (Περαισότερα βλ. στὸ ἐξαιρετὸ ἔργο: Κωνστ. Καλοζῆρη, Πηγὰι τῆς Χριστιανικῆς Ἀρχαιολογίας, Θεσσαλονίκη 1967, σσ. 129-152).

ΦΟΙΤΗΤΙΚΑ ΟΙΚΟΤΡΟΦΕΙΑ

Του Θεοφ. Επισκόπου Ἀχελώου κ. **ΕΥΘΥΜΙΟΥ**

Ἡ ἀνωτάτη ἐκπαίδευση στὴ Χώρα μας, κατὰ τὸ πρῶτο μισὸ τοῦ αἰώνα, εἶχε ἐπικεντρωθεῖ, ὡς γνωστόν, στὶς δύο μεγάλες πόλεις, τὴν Ἀθήνα καὶ τὴ Θεσσαλονίκη, ὅπου λειτουργοῦσαν οἱ παραδοσιακὲς Σχολὲς τῶν δύο Πανεπιστημίων, τοῦ Πολυτεχνείου, τῆς Παντείου, τῆς Ἀνωτάτης Σχολῆς Οἰκονομικῶν καὶ Ἐμπορικῶν Ἐπιστημῶν (ΑΣΟΕΕ) κ.λπ.

Κατὰ τὴν ἐπαναλειτουργία τῶν Ἀνωτάτων αὐτῶν Ἰδρυμάτων μετὰ τὴν λήξη τοῦ Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, καὶ ἰδιαίτερα κατὰ τὴν πρώτη μεταπολεμικὴ περίοδο 1945-1960, οἱ ἀπόφοιτοι τῆς Δευτεροβαθμίου Ἐκπαίδευσως ἀπὸ τὶς ἐπαρχίες, προκειμένου νὰ εἰσαχθοῦν καὶ νὰ σπουδάσουν στὶς Ἀνώτατες Σχολὲς τῆς Χώρας, δὲν εἶχαν ἄλλη ἐπιλογή παρὰ νὰ ζητήσουν νὰ ἐγκατασταθοῦν στὶς δύο αὐτὲς μεγαλουπόλεις. Ἔτσι, δημιουργήθηκε ὀξύτατο πρόβλημα φοιτητικῆς στέγης. Τὸ Κράτος, ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος, ἐξ αἰτίας τοῦ πολέμου καὶ τῆς ξενικῆς κατοχῆς (1941-1944), δὲν ἦταν ἀκόμη σὲ θέση νὰ ἀντιμετωπίσει καὶ τὸ πρόβλημα αὐτό.

Τὴν ἴδια, ὅμως, αὐτὴ ἐποχὴ, ἤδη ἀπὸ τὴν περίοδο τοῦ πολέμου καὶ τῆς κατοχῆς, εἶχε ἀναπτυχθεῖ σὲ εὐρεία κλίμακα, ἡ ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία, γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση τῶν διαφόρων κοινωνικῶν προβλημάτων. Στὶς δύο, λοιπόν, πόλεις, Ἀθήνα καὶ Θεσσαλονίκη, ὁμάδες Κληρικῶν καὶ Λαϊκῶν ἴδρυσαν ἰδιωτικὰ Φοιτητικὰ Οἰκοτροφεία, στὰ ὁποῖα ἄρχισαν νὰ δέχονται καὶ νὰ στεγάζουν ὑποψηφίους φοιτητὰς, ποὺ ἔρχονταν ἀπὸ τὶς ἐπαρχίες.

Ἐπειδὴ, τόσο ἡ ἴδρυση ὅσο καὶ ἡ λειτουργία τῶν φοιτητικῶν αὐτῶν στεγῶν παρουσιάζουν ἰδιαίτερο ποιμαντικὸ ἐνδιαφέρον, θὰ ἦταν χρήσιμο, γιὰ τὸ σύγχρονο ποιμαντικὸ ἔργο τῆς Ἐκκλησίας, νὰ σημειωθοῦν ἐδῶ μερικὰ στοιχεῖα ποὺ προέρχονται ἀπὸ τὴν προσωπικὴ ἐμπειρία τοῦ συντάκτου τοῦ παρόντος ἄρθρου¹.

1. Ὁ συντάκτης τοῦ παρόντος εἶχε τὴν εὐκαιρία ὄχι μόνο νὰ φιλοξενηθεῖ στὰ φοιτητικὰ οἰκοτροφεία, κατὰ τὴ διάρκεια τῶν σπουδῶν του (1947-1952), ἀλλὰ καὶ νὰ ἐργασθεῖ σὲ ἓνα ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα ἐξ αὐτῶν ὡς ὑπεύθυνος, γιὰ πολλὰ χρόνια (1957-1965).

Α΄ ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

1. Χριστιανικὸς χαρακτήρας: Τὰ φοιτητικὰ οἰκοτροφεία ἰδρύθηκαν ἀπὸ θρησκευτικούς κύκλους, ὅπως ἐλέχθη, καὶ γι' αὐτὸ ὁ χαρακτήρας τους ἦταν θρησκευτικός. Οἱ φοιτηταὶ καὶ οἱ φοιτήτριες ποὺ γίνονταν δεκτοί, ἢ ἦσαν μέλη τῶν χριστιανικῶν αὐτῶν Ὁμάδων ἢ ἀποδέχονταν, καταρχήν, τὸν θρησκευτικὸν χαρακτήρα τῶν οἰκοτροφείων².

2. Κτιριακὲς ἐγκαταστάσεις καὶ ἀριθμὸς τῶν οἰκοτρόφων: Ἡ ἴδρυση τῶν φοιτητικῶν οἰκοτροφείων, ὅπως ἐλέχθη, δὲν ἦταν ἀποτέλεσμα ποιμαντικῆς σπουδῆς καὶ μελέτης, ἀλλὰ ἐγινε ὑπὸ τὴν πίεση τῆς ἀνάγκης στεγάσεως τῶν ἐξ ἐπαρχιῶν σπουδαστῶν. Ὡς ἐκ τούτου, γιὰ τὴν στέγαση τῶν φοιτητῶν, χρησιμοποιήθηκαν, καταρχήν, ὑπάρχοντα μικρὰ οἰκήματα 4-5 δωματίων. Ὁ ἀριθμὸς, ἐπομένως, τῶν στεγαζομένων φοιτητῶν σὲ κάθε οἰκοτροφεῖο ἦταν σχετικὰ μικρὸς. Ὁ μικρὸς αὐτὸς ἀριθμὸς τῶν οἰκοτρόφων ἦταν θετικὸ καὶ οἰκοδομητικὸ στοιχεῖο, διότι καλλιέργησε τὸ αἶσθημα τῆς Ὁμάδος (group, μὲ τὴν κοινωνιολογικὴ καὶ θρησκευσιολογικὴ ἔννοια). Τὸ ἐπίπεδο, ἐξάλλου, τῆς πνευματικῆς καλλιέργειας τῶν οἰκοτρόφων ἦταν κατ' ἐξοχὴν ὑψηλό.

Ἡ αὐξάνουσα, ὅμως, ἀνάγκη φοιτητικῆς στέγης, κατὰ τὰ ἔτη 1950-1960, συνετέλεσε ὥστε νὰ ἀνεγερθοῦν μεγάλα καὶ πολυώροφα κτίρια, στὰ ὁποῖα μποροῦσαν νὰ στεγασθοῦν 200-250 περίπου φοιτηταί. Ἡ λύση αὐτὴ, ἀντὶ νὰ ὠφελήσῃ, ἔδρασε τελικὰ τὴν ὠραία αὐτὴ προσπάθεια. Πρῶτον, διότι ἡ μεγάλη κλίμακα τῶν ἀνεγειρομένων κτιρίων δὲν ἀνταποκρινόταν πλέον στὴν κοινωνιολογικὴ δομὴ τῆς Ὁμάδας³, καί, δεύτερον, διότι ἡ εἰσοδοχὴ τῶν φοιτητῶν γινόταν πλέον μὲ ἐλασικότερα κριτήρια.

2. Στὸ θέμα αὐτὸ σταδιακὰ ὑπῆρξε κάποια διαφοροποίηση. Στὴν ἀρχὴ γίνονταν δεκτοὶ μόνο φοιτηταὶ καὶ φοιτήτριαι ποὺ ἦσαν μέλη τῶν θρησκευτικῶν Ὁμάδων. Ἡ περίοδος αὐτὴ ἦταν καὶ ἡ καλύτερη στὴν ἱστορία τῶν φοιτητικῶν οἰκοτροφείων. Ἀργότερα, ὅμως, τὰ κριτήρια αὐτὰ ἐγίναν ἐλασικότερα καί, ὡς ἐκ τούτου, τὸ πνευματικὸ ἐπίπεδο ὑποβαθμίσθηκε. Βλ. καὶ ὅσα σημειώνονται πιὸ κάτω γιὰ τὴ μεγάλη αὐξηση τοῦ ἀριθμοῦ τῶν οἰκοτρόφων καὶ τὴν ἀνέγερση μεγάλων κτιρίων.

3. Ἡ ἀνέγερση μεγάλων κτιρίων ἔπρεπε νὰ γίνῃ ἐπὶ τῆ βάσει κοινωνιολογικῆς καὶ ποιμαντικῆς μελέτης, ὥστε οἱ χώροι νὰ διαρρυθμισθοῦν καταλλήλως, καὶ νὰ ἀνταποκρίνονται καλύτερα πρὸς τὸν χαρακτήρα καὶ τὸν σκοπὸ τῶν οἰκοτροφείων.

Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΩΝ ΟΙΚΟΤΡΟΦΕΙΩΝ

α. Το ημερήσιο πρόγραμμα: Το πρόγραμμα του οικότροφείου, οι ιδρυταί της ποιμαντικής αυτής δομής τὸ δανείσθηκαν ἀπὸ τὸ μοναστηριακὸ τυπικόν. Τὰ βασικὰ στοιχεῖα τοῦ καθημερινοῦ προγράμματος ἦσαν τὰ ἑξῆς: α) Ὁμαδικὴ ἔγερσις ἑνωρὶς τὸ πρωῖ μὲ «καμπανάκι», β) κοινὴ προσευχὴ, γ) συμμελέτη Ἁγίας Γραφῆς, δ) κοινὸ πρωῖνό, ε) κοινὸ γεῦμα (μὴ ὑποχρεωτικόν), στ) καθορισμένη ὥρα ἐπιστροφῆς (9 μ.μ.)⁴, ζ) κοινὸ δεῖπνο (ὑποχρεωτικόν) καὶ η) κοινὴ βραδινὴ προσευχὴ.

Τὸ πρόγραμμα αὐτό, στὰ πρώτα χρόνια λειτουργίας τῶν οικότροφείων (στὰ χρόνια κυρίως τοῦ πολέμου), ἦταν πολὺ ἀποδοτικόν. Ἡ πρωῖνὴ καὶ βραδινὴ κοινὴ

Φοιτητικὸ Οἰκοτροφεῖο «Ἀπόστολος Παῦλος». Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Κυρηναίας κ. Κυπριανός, ὁ π. Σταῦρος Παλαγαθαγγέλου καὶ ὁ κ. Πολύκαρπος Ἰωαννίδης μετὰ τὴν ἐπιστροφή τους ἀπὸ τὴν ἐξορία σὲ Σειχέλλες καὶ κατὰ τὴν πρώτη ἐπίσκεψή τους στὴν Ἀθήνα. Ὑποδοχὴ καὶ γεῦμα στὸ Οἰκοτροφεῖο (1957).

προσευχὴ, ἡ καθημερινὴ μελέτη τῆς Ἁγίας Γραφῆς, οἱ συζητήσεις στὸ κοινὸ τραπέζι, δημιουργοῦσαν μιὰ πνευματικὴ ἔξαρση καὶ συντελοῦσαν σὲ μιὰ οὐσιαστικὴ προσέγγιση τῶν φοιτητῶν μεταξύ τους καὶ σὲ μιὰ βαθιὰ ἐμπειρία τῆς ὀρθοδόξου πνευματικότητος.

4. Τὸ βράδυ τῆς πρώτης ἡμέρας εἰσόδου μου στὸ οἰκοτροφεῖο, ὡς ὑποψήφιος φοιτητῆς ἰατρικῆς, τὸ 1947, καθυστέρησα νὰ ἐπιστρέψω κατὰ ἓνα τέταρτο. Στὴν εἰσοδο, μὲ ὑποδέχθηκε ὁ διευθυντῆς καὶ μοῦ εἶπε: «Ἐάν ἀργήσεις καὶ γιὰ δευτέρη φορὰ, θὰ φύγεις ἀπὸ τὸ οἰκοτροφεῖο!»

β. Ὁ ὑποχρεωτικὸς χαρακτήρας τοῦ προγράμματος: Τὸ πρόγραμμα τοῦ οικότροφείου ἦταν ὄχι μόνον κοινόν, ἀλλὰ καὶ ὑποχρεωτικόν γιὰ ὅλους, ὅπως εἶδαμε. Ὁ ὑποχρεωτικὸς αὐτὸς χαρακτήρας τοῦ προγράμματος δὲν παρουσίαζε κανένα πρόβλημα στὰ ὀλιγάριθμα οικότροφεία, ἀφενὸς λόγω τοῦ ὑψηλοῦ θρησκευτικοῦ ἐπιπέδου τῶν πρώτων οικότρόφων καὶ, ἀφετέρου, λόγω τῶν ἱστορικοκοινωνικῶν συνθηκῶν (πόλεμος, κατοχὴ).

Ἡ αὔξησις, ὅμως, τοῦ ἀριθμοῦ τῶν φοιτητῶν στὰ μεταπολεμικὰ χρόνια καὶ ἡ ἐν τῷ μεταξύ χαλάρωσις τοῦ ἀγωνιστικοῦ φρονήματος τῆς κοινωνικῆς ζωῆς, συνετέλεσαν ὥστε ὁ ὑποχρεωτικὸς χαρακτήρας τοῦ προγράμματος νὰ προκαλεῖ δυσλειτουργία τοῦ θεσμοῦ. Στὴν περίπτωση αὐτή, ἡ ἀνάγκη ἀναθεωρήσεως τοῦ προγράμματος ἦταν καὶ εἶναι προφανής. Πρὸς τοῦτο, ἀσφαλῶς, θὰ ἦταν πολὺ χρήσιμη καὶ ὠφέλιμη μιὰ σχετικὴ ποιμαντικὴ καὶ κοινωνιολογικὴ μελέτη, ἡ ὁποία θὰ λάβει ὑπόψη τῆς ὅλα τὰ στοιχεῖα τῆς συγχρόνου κοινωνικοπολιτιστικῆς ἑλληνικῆς καὶ παγκόσμιας συγκυρίας.

γ. Ἡ στράτευσις τῶν φοιτητῶν στὸ ποιμαντικὸ ἔργο τῆς Ἐκκλησίας: Οἱ φοιτηταὶ ὄχι μόνον δέχονταν μιὰ πνευματικὴ καλλιέργεια ἀπὸ τὸ πρόγραμμα καὶ τὴν ἐσωτερικὴν ζωὴν τῶν οικότροφείων, ἀλλὰ γίνονταν καὶ στελέχη τοῦ ποιμαντικοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας. Σχεδὸν ὅλοι οἱ οικότροφοι φοιτηταὶ καὶ φοιτήτριες ἦσαν Κατηχηταὶ ἢ Βοηθοὶ Κατηχητῶν καὶ τὸ ἔργο τους αὐτὸ τὸ ἐπιτελοῦσαν μὲ πολὺ ζήλο καὶ μεγάλο ἐνθουσιασμό. Ἡ ἐπιτυχία καὶ ἀνθήσις τοῦ θεσμοῦ τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων, κατὰ τὰ χρόνια τοῦ πολέμου καὶ μετὰ, ὀφειλόταν κατὰ ἓνα μεγάλο μέρος στὴν αὐθόρμητη συμμετοχὴ τῶν φοιτητῶν τῶν χριστιανικῶν οικότροφείων στὸ σημαντικὸ αὐτὸ ἔργο τῆς Ἐκκλησίας.

Συμπεράσματα: Τὰ φοιτητικὰ οικότροφεία ἀπεδείχθησαν χρήσιμες καὶ ὠφέλιμες ἐξειδικευμένες ποιμαντικὲς δομές. Ἀπὸ τὴν λειτουργία τους, ἀφενὸς ἐξυπηρετήθηκαν χιλιάδες νέων τῆς πατρίδος μας καί, ἀφετέρου, ἀπὸ αὐτὰ προέκυψαν κατηρησιαμένα καὶ ἀποδοτικὰ στελέχη ποῦ προσέφεραν πολλὰ καὶ προσφέρουν ἀκόμη στὸ ποιμαντικὸ ἔργο τῆς Ἐκκλησίας⁵.

Ὁ θεσμὸς τῶν φοιτητικῶν οικότροφείων πρέπει νὰ συνεχισθεῖ, ἀφοῦ προηγουμένως γίνῃ μιὰ ἀναπροσαρμογὴ τοῦ προγράμματος λειτουργίας, ἐπὶ τῇ βάσει ἐδικῶν μελετῶν καὶ ἀξιοποιήσεως τῆς μέχρι τοῦδε ἐμπειρίας.

5. Ἐνα ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα φοιτητικὰ οικότροφεία, κάποιος πιστός, ἀξιωματικὸς τῆς Ἀστυνομίας τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, τὸ ἐχαροκτήριζε ὡς «Σχολὴ Εὐελπίδων» τῆς Ἐκκλησίας.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ, ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ

Τοῦ κ. **ΙΩΑΝΝΟΥ ΦΟΥΝΤΟΥΛΗ**,
Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

570. Σε περίπτωση σύλληψου οἱ εὐχές λέγονται ἀπὸ τὸν πρῶτο τῆ τάξει ἱερέα ἢ διανέμονται μεταξὺ τῶν σύλληπτουχῶν ὅπως οἱ ἐκφράσεις; Ὅμοιας οἱ εὐλογίες δίδονται ἀπὸ τὸν πρῶτο ἢ ἀπὸ ὅλους διακονητάς; (Ἐρωτήσεις αἰδέσ. π. Α.Π., Δ.Τ. καὶ Π.Σ.).

Στις νεότερες εκδόσεις των «Ιερατικών» ἢ τῶν «Θείων Λειτουργιῶν» ὑπάρχουν λεπτομερεῖς διατάξεις περὶ τοῦ ἱερατικοῦ συλλειτουργοῦ, ποὺ καλὸν εἶναι νὰ τηροῦνται μὲ ἀκρίβεια γιὰ νὰ ἀποφεύγεται ἡ ἀταξία καὶ οἱ μεταξὺ τῶν λειτουργῶν ἀνθρώπινες πικρίες καὶ μικροπαρεξηγήσεις. Εἰδικὰ γιὰ τὶς ἐκφωνήσεις νομίζω ὅτι δὲν ὑπάρχει πρόβλημα, γιὰτὶ οἱ σχετικὲς διατάξεις εἶναι σαφεῖς. Ἔτσι κατὰ τὶς ὁδηγίες αὐτὲς τῶν λειτουργικῶν μας βιβλίων οἱ δοξολογικὲς κατακλειδὲς τῶν εὐχῶν λέγονται κατὰ διαδοχὴν ἀπὸ τοὺς συλλειτουργοὺς καὶ ἀναλόγως τοῦ ἀριθμοῦ τους. Ὁ κανὼν εἶναι ὅτι ὁ πρῶτος διατηρεῖ τὶς καιριώτερες ἐκφωνήσεις. Συγκεκριμένως λέγει τὴν ἐκφώνηση τῆς εὐχῆς τοῦ ἀντιφώνου («Ὅτι πρέπει σοι...»), τῆς εὐχῆς τοῦ τρισαγίου («Ὅτι ἅγιος...»), τῆς εὐχῆς τῆς ἐκτενοῦς («Ὅτι ἐλεήμων...»), τῆς β' εὐχῆς τῶν πιστῶν («Ὅπως ὑπὸ τοῦ κράτους σου...»), τῆς εὐχῆς τῆς προσκομιδῆς («Διὰ τῶν οἰκτιρμῶν...»), ὅλες τὶς ἐκφωνήσεις τῆς εὐχῆς τῆς ἁγίας ἀναφορᾶς («Ἡ χάρις...» κ.λπ., «Λάβετε, φάγετε...», «Πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες...», «Ἐξαιρέτως...», «Ἐν πρώτοις...», «Καὶ δὸς ἡμῖν...») πλὴν τοῦ «Τὸν ἐπινίκιον ἕμνον...» καὶ τοῦ «Τὰ σὰ ἐκ τῶν σῶν...», ποὺ λέγονται κατὰ τὴν παλαιὰ καὶ ὀρθή τάξη ἀπὸ τὸν β' ἱερέα, τὸ «Τὰ ἅγια τοῖς ἁγίοις» καὶ μετὰ τὴν θεία κοινωνία τὸ «Σῶσον, ὁ Θεός, τὸν λαόν σου...» καὶ τὸ «Πάντοτε νῦν καὶ ἀεί...». Τελευταίως, ἀπὸ παρερμηνεῖα τοῦ νοήματος καὶ τῆς γραμματικῆς καὶ συντακτικῆς θέσεως τῆς ἐκφωνήσεως «Τὰ σὰ ἐκ τῶν σῶν...», ὑπάρχει ἡ τάση νὰ λέγεται ἀπὸ τὸν πρῶτο ἱερέα καὶ αὐτή. Νομίζω ὅτι ὄχι καλῶς.

Ὅσον ἀφορᾷ τώρα στὶς εὐλογίες, αὐτὲς κανονικῶς δίδονται ἀπὸ τὸν πρῶτο ἱερέα, ποὺ εἶναι καὶ ὁ κατ' ἐξοχὴν λειτουργός. Στὰ ἀρχιερατικὰ ὅμως συλλεῖτουργα συνηθίζεται φιλαδέλφως καὶ εὐγενῶς νὰ γίνεται μιὰ κατανομή τῶν εὐλογιῶν μεταξὺ τῶν συλλειτουργῶν, καὶ τοῦτο, νομίζω, καλῶς γίνεται. Κατ' ἀναλογίαν καλὸν εἶναι νὰ γίνεται τὸ ἴδιο καὶ στὰ ἱερατικὰ συλλεῖτουργα. Ὁ πρῶτος ὅμως κρατεῖ τὶς καιρίες εὐλογίες, ὄχι γιὰτὶ θέλει μ' αὐτὸ νὰ δεῖξει τὴν ὑπεροχὴν τοῦ ἐναντι τῶν συλλειτουργῶν τοῦ ἢ ἀπὸ πρόθεση ὑποτιμήσεώς τους. Θεὸς φυλάξοι! Ἀλλὰ γιὰτὶ αὐτὸ ἐπιβάλλει ἡ ὀρθὴ τάξη καὶ ἡ ἀκρίβεια. Ἔτσι ὁ πρῶτος ἱερεὺς, ἐκτὸς ἀπὸ τὶς εὐλογίες ποὺ περιλάβαμε κατὰ τὴν ἀπαρίθμηση τῶν ἐκφωνήσεων τοῦ πρῶτου, ποὺ κάμαμε ἀνωτέρω («Ἡ χάρις...» πρὸ τῆς εὐχῆς τῆς ἁγίας ἀναφορᾶς καὶ

«Σῶσον, ὁ Θεός, τὸν λαόν σου...» μετὰ τὴν θεία κοινωνία) καὶ τοῦ «Εὐλογημένη ἡ Βασιλεία...» τῆς ἐνάρξεως τῆς θείας λειτουργίας, ποὺ καὶ αὐτὸ εἶναι ἓνα εἶδος εὐλογίας. Ἀπαραιτήτως εὐλογεῖ τὴν εἴσοδο («Εὐλογημένη ἡ εἴσοδος τῶν ἁγίων σου...»), τὴν ἄνω καθέδρα («Εὐλογημένος εἶ ὁ ἐπὶ θρόνου δόξης...») καὶ εὐλογεῖ τὸν λαὸ πρὸ τοῦ Εὐαγγελίου καὶ κατὰ τὸ «Καὶ ἔσται τὰ ἐλέη...» καὶ κατὰ τὴν ἀπόλυση («Εὐλογία Κυρίου... Χριστὸς ὁ ἀληθινός...»). Οἱ ἄλλες ἐνδιάμεσες εὐλογίες καλὸν εἶναι νὰ κατανέμονται μεταξὺ τῶν λοιπῶν συλλειτουργῶν.

Ἡ λειτουργικὴ μας παράδοση μᾶς δίνει τὴν δυνατότητα νὰ ἀναζητήσουμε καὶ νὰ βροῦμε κάποιο ἔρεισμα γιὰ τὴν στήριξη τῆς ἴσως ἀμφισβητούμενης ἀκριβείας πρωτοβουλίας αὐτῆς, τῆς κατανομῆς δηλαδὴ τῶν εὐλογιῶν μεταξὺ τῶν συλλειτουργῶν τῶν ἱερέων, γιὰ νὰ μὴ νομισθεῖ ὅτι αὐτὸ γίνεται γιὰ συναισθηματικούς ἢ «ψευτοδημοκρατικούς» λόγους. Ὁ ἅγιος **Συμεὼν Θεσσαλονίκης**, ἀκριβέστατος περὶ τὴν λειτουργικὴ τάξη καὶ παράδοση, μᾶς δίνει τὴν ἐξῆς ἰδιαίτερα ἐνδιαφέρουσα γιὰ τὴν περίπτωση μας πληροφορία. Κατὰ τὴν ἀρχιερατικὴ λειτουργία ὁ ἀρχιερεὺς εὐλογεῖ διὰ τοῦ «Εἰρήνη πᾶσι» τὸν λαὸ πρὸ τοῦ εὐαγγελικοῦ ἀναγνώσματος, καθὼς καὶ τὸν εὐαγγελιστὴ διάκονο πρὸ τῆς ἀναγνώσεως τοῦ εὐαγγελίου καὶ μετὰ ἀπὸ αὐτὴν. Τὸν ἀναγνώστη ὅμως τοῦ ἀποστολικοῦ ἀναγνώσματος, πρὸ καὶ μετὰ τὴν ἀνάγνωση, εὐλογεῖ ὄχι ὁ ἴδιος ἀλλὰ ἡ ὁ δεῦτερος ἀρχιερεὺς –ἂν πρόκειται γιὰ ἀρχιερατικὸ συλλεῖτουργο– ἢ ὁ πρῶτος τῶν ἱερέων, ἀφοῦ –ἐννοεῖται– λάβουν πρῶτα τὴν πρὸς τοῦτο «εὐλογίαν» ἀπὸ τὸν ἀρχιερέα. Παραθέτουμε τὸ χωρίο, γιὰτὶ εἶναι σημαντικό καὶ ὡς πρὸς τὴν τάξη ποὺ αὐθεντικὰ αὐτὸ καταγράφει καὶ γιὰ τὴν θεολογικὴ διακαίωση ποὺ προσφέρει. Ἄν αὐτὸ ἰσχύει κατὰ τὴν λειτουργία ἀρχιερέως, πολὺ περισσότερο ἰσχύει γιὰ τὸ ἱερατικὸ συλλεῖτουργο. Ὁ ἀρχιερεὺς «ὡς καὶ τῶ ἀναγνώσαντι πρότερον τὰ ἀποστολικά ῥήματα εἰρήνην παρέχει καὶ εὐλογίαν» πλὴν οὐ δι' ἑαυτοῦ τὴν εἰρήνην, ἀλλὰ διὰ τοῦ πρῶτου τῶν ὑπ' αὐτὸν ἀρχιερέως ἢ πρεσβυτέρου, ὅτι καὶ οὗτοι τότε τάξιν ἔχουσιν ἀποστόλων. Διὸ αὐτὸς μὲν εἰρηνεῖ τὸ εὐαγγέλιον ὡς τὸν τύπον ἔχων Χριστοῦ· ἐκεῖνοι δὲ τὸν ἀπόστολον, ὡς τύπον σῶζοντες ἀποστόλων. Καὶ οὐδὲ ἀφ' ἑαυτοῦ τοῦτο ποιούσιν· ἀλλ' εὐλογίαν λαθόντες, τὴν εἰρήνην λέγουσιν» (Διάλογος, κεφ. 98).

(Συνεχίζεται)

Ὁ ἱερεὺς δὲν εἶναι ἠθοποιοὺς

Πρὶν ἀπὸ 43 χρόνια δημοσιεύθηκε στὸν «Ἐφημέριο» ἕνα ἄρθρο, ποὺ τόνιζε ὅτι «ἡ Ἐκκλησία δὲν εἶναι θέατρον». Ἐπειδὴ τὸ ἄρθρο αὐτὸ εἶναι ὠφέλιμο ἰδίως γιὰ τοὺς νέους κληρικούς, ποὺ τότε οἱ περισσότεροὶ δὲν εἶχαν ἀκόμη γεννηθῆ, γι' αὐτὸ ἄς ἐπιτραπῆ νὰ τὸ παρουσιάσωμε ἐκ νέου μὲ ἀρκετὲς βελτιωτικὲς τροποποιήσεις:

Σὲ μιὰ ἀπογευματινὴ δεξίωσι, στὸ Κολλέγιο Ἀθηνῶν (Ψυχικὸ) βρισκόταν ἕνα πολὺ γνωστὸ ζεῦγος ἐλλήνων ἠθοποιοῶν. Καὶ οἱ δύο τους ἀρκετὲς ἑβδομάδες ἐπαιζαν καθημερινὰ τὸ ρόλο τους σ' ἕνα θεατρικὸ ἔργο, ποὺ σημείωνε στὴν πρωτεύουσα μεγάλη ἐπιτυχία. Φαίνονταν ἀρκετὰ κουρασμένοι. Κάπως μελαγχολικὰ εἶπαν, ὅτι σὲ λίγο ἔπρεπε νὰ φύγουν, γιὰ νὰ πάνε στὸ θέατρο νὰ ἐτοιμασθοῦν γιὰ τὸν ἀρκετὰ κουραστικὸ ρόλο τους. Ἐκείνη τὴ στιγμή κάποιος ἀπὸ τοὺς καθηγητὲς τοῦ Κολλεγίου τοὺς

ἴδιο κόπο, μελαγχολοῦμε καὶ νοιώθουμε πληῆ. Μὰ ἀπ' τὴ στιγμή, ποὺ θὰ μποῦμε στὰ παρασκήνια καὶ θὰ φορέσωμε τὰ θεατρικὰ μας κοστούμια, ἀρχίζομε νὰ ταυτιζώμαστε μὲ τοὺς ἥρωες τοῦ ἔργου. Ὅλα, ὅσα βρισκονται τριγύρω μας, μᾶς ὑποβάλλουν, μᾶς βγάζουν ἀπὸ τὴν ἰδική μας πραγματικότητα, μᾶς μεταμορφώνουν μ' ἕνα προσωπεῖο καὶ μᾶς μεταφέρουν στὴν ἀτμόσφαιρα τοῦ ἔργου, ποὺ παίζομε. Τότε μᾶς φαίνεται εὐκόλο καὶ πῶ ἐυχάριστο ὅ,τι πρὶν ἀπὸ λίγο μᾶς φαινόταν ἀνιαρὸ καὶ πολὺ κουραστικὸ. Ὅταν εἴμαστε πάνω στὴ σκηνή, λησμονοῦμε τὸν κόπο μας καὶ τίς σκοτοῦρες τῆς ιδιωτικῆς μας ζωῆς καὶ ἀφοσιωνόμαστε ὁλόψυχα στὸ ρόλο μας».

* * *

Τὰ λόγια αὐτὰ δίνουν ἀφορμὴ νὰ κάμωμε μερικὲς σκέψεις γιὰ τὴν ζωὴ μερικῶν ἱερέων μας, ποὺ δὲν εἶναι πάντοτε σύμφωνη πρὸς τὴν ἐντύπωσι, τὴν ὁποία δημιουργοῦν μέσα στὴν ἐνορία τους. Μπορεῖ νὰ εἶναι τελείως ἀπρόσεκτοι στὴν ζωὴ τους, στὶς συναναστροφές τους, στὰ λόγια τους, στὶς ἐκδηλώσεις τους. Καὶ ὅμως! Ὅταν κηρύττουν ἀπὸ τὸν ἱερὸν ἄμβωνα ἢ ὅταν προσφέρουν τὴν ἀνάμακτη θυσία μπροστὰ στὸ ἱερὸ θυσιαστήριο, δημιουργοῦν ἀριστες ἐντυπώσεις, παίζοντας μὲ ἠθοποιία τὸ ρόλο τους. Σὲ πολλὲς περιπτώσεις συγκινοῦν τὸ ἐκκλησίασμα. Συχνὰ ἀφωπνίζονται κοιμισμένες συνειδήσεις. Οἱ καλοπροαίρετοι λάτρεις δέχονται τὴ μυστηριακὴ χάρι, ἡ ὁποία ἐνεργεῖ ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὴν ποιότητα τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ λειτουργοῦ (ex opere operato καὶ ex opere operantis, ὅπως θὰ ἔλεγον οἱ θεολόγοι). Ὑπάρχουν μερικοὶ κληρικοί, ποὺ χαρτοπαίζουν. Μὰ ὅμως κατακεραυνώνουν τὴν χαρτοπαίξια! Οἱ ἴδιοι εἶναι δυνατόν νὰ εἶναι πλεονέκτες ἢ νὰ μὴν εἶναι προσεκτικοὶ στὰ ζητήματα τῆς ἐγκρατείας καὶ τῆς σχέσεως πρὸς τὸ ἄλλο φύλο. Μὰ ὅμως μαστιγώνουν τὴν πλεονεξία καὶ ὑμνοῦν περιγράφοντας μὲ οὐράνια χρώματα τὴν ὁμορφία τῆς ἐγκρατείας καὶ τῆς ἀγνότητος!

Ὑπάρχουν ἠθοποιοί, ποὺ ἐνῶ εἶναι πρότυπα οἰκογενειακοῦ βίου, ὑποδύονται πολλὲς φορὲς ρόλους ἀποκρουστικούς ἀντιθέτως ὑπάρχουν ἱερεῖς, ποὺ, ἐνῶ ζοῦν ἀντίθετα πρὸς τὸ θέλημα τοῦ Χριστοῦ, φορᾶνε τὸ προσωπεῖο τοῦ ἐναρέτου καλοῦ ποιμένου καὶ παίζουν τὸν ὑποκρι-

λέγει: «Κάθε βράδυ, ὅταν βρῆκαθε στὴ σκηνή, πρέπει νὰ αἰσθάνεσθε μεγάλη πληῆ, ἀφοῦ εἴσθε ὑποχρεωμένοι πολλὲς ἑβδομάδες νὰ ἐπαναλαμβάνετε τὰ ἴδια πράγματα. Θὰ εἶναι αὐτὸ πολὺ ἀνιαρὸ γιὰ σᾶς».

Τότε ἐκεῖνοι, συμπληρώνοντας ὁ ἕνας τὸν ἄλλον, εἶπαν περίπου τὰ ἐξῆς: «Βέβαια, ὅταν εἴμαστε ἔξω ἀπὸ τὸ θέατρο καὶ σκεπτάμαστε, ὅτι κάθε βράδυ ἔχομε τὸν

τικό ρόλο τους, όταν βρίσκονται μπροστά στο θυσιαστήριο ή πάνω στον άμβωνα. Έτσι ο «οικονόμος τών μυστηρίων» του Θεού μεταβάλλεται σε ήθοποιό!

* * *

Η ήθοποιία αυτή και η όλη άσυνέπεια στην προσωπική ζωή του ιερέως είναι ένδεχομένο να έχουν μια από τις εξής δυο αίτιες:

α) Μπορεί πρώτα-πρώτα να οφείλονται σε συνειδητή επαγγελματική ύποκρισία, που άπορρέει από έσωτερικήν πάρωσι. Υπάρχουν μερικοί ιερείς, που ζουν άντιχριστιανικά και με τρόπον σκανδαλώδη. Και όμως έχουν παρωθή έσωτερικά και δέν αισθάνονται καμιά έσωτερική σύγκρουσι γι' αυτό. Αυτοί λοιπόν έχουν μεταβάλει την ιερωσύνη σε καθαρώς επαγγελματική άπασχόλησι και τελειώς συνειδητά φοράνε τη μάσκα της ύποκρισίας. Εύτυχώς όμως πιστεύομε, ότι κατι τέτοιο συμβαίνει πολν σπάνια.

Συνηθέστερον ή ήθοποιία του ιερέως είναι δυνατόν να οφείλεται όχι σε άπολιθωμένη συνειδητή ύποκρισία, αλλά σε μια πιό συμπαθή αίτια, ή οποία θυμίζει κάπως τά λόγια τών δύο ήθοποιών, που άναφέραμε πιό πάνω. Πρόκειται για ιερείς, οι οποίοι για τόν α ή β λόγο έχουν παρσυσυθη ως άνθρωποι σε πράξεις άντίθετες προς τó θέλημα του Χριστού και μη συμβιβαζόμενες προς την ιδιότητά τους. Όμως ή ψυχή τους δέν έχει παρωθή.

Συχνά έχουνται στα χείλη τους οι λόγοι του ψαλμωδοῦ: «Την άνομίαν μου έγώ γνώσκω και ή άμαρτία μου ένώπιόν μου έστι διά παντός» (Ψαλμ. ν' 5). Συχνά τύπτουν στο στήθος τους, όπως ο τελώνης, και ψιθυρίζουν: «Ο Θεός, ιλάσθητί μοι τῷ άμαρτωλῷ» (Λουκ. ιη' 13). Μέσα τους σκιρτά και πάλλει ή νοσταλγία για μια άνώτερη ζωή, πιό σύμφωνη με τις άπαιτήσεις του λειτουργήματός τους. Έκτος τούτου, ή πίστις τους είναι ακόμη ζωντανή. Αυτοί, λοιπόν, όταν άσκούν τó ιερό λειτουργικό, ποιμαντικό και συμβουλευτικό έργο τους, ύποβάλλονται από τó ιερό περιβάλλον του ναού και της ένορίας και αφήνουν την ψυχή τους να φτερουγίξει και κινήται έλαυνομένη από ειλικρινή συναίσθησι του καθήκοντός τους. Η νοσταλγία τους για την έσωτερική τους κάθαρισι και ανακαινίσι και ο πόθος, που έχουν για να οικοδομηθή και ώφεληθή τó ποιμνιό τους, τούς οδηγεί στο να προσπαθήσουν να άσκήσουν τó ιερατικό τους έργο όσον τó δυνατόν καλύτερα.

Άλλά πόσο θα κρατήση αυτό; Έάν οι ιερείς αυτοί δέν άγωνίζωνται συνεχώς για τη διόρθωσι της ζωής τους, σιγά-σιγά θα συμβιδασθούν προς την κατάστασι αυτή. Έτσι ύστερ' από λίγο ή ψυχή θα σκληρυνθή και παρωθή. Θα άναπτυχθή ή συνειδητή επαγγελματική ύποκρισία, που δέν μπορεί παρὰ θα έπηρεάση και τó ποιόν του έργου τους. Όταν ο ιερεύς σιγά-σιγά άποξενώνεται από τó πνευματικό «χαρίσμα», τó όποιο χαρίζει ο Χριστός, και όταν δέν φροντίξει για τη συνεχή άναζωπύρησι του χαρι-

ματικού πνευματικού έξοπλισμοῦ, που έλαβε κατά τη χειροτονία του, τότε τó ποιμαντικό έργο χάνει σιγά-σιγά την πνευματική του ικμάδα και δροσιά κι άρχίζει να μαραίνεται και να εκφυλίζεται σ' ένα επαγγελματισμό.

* * *

Άς προσέχουν λοιπόν οι ιερείς μας. Τó έργο τους δέν πρέπει να είναι φανερή θεατρική τέχνη, αλλά τά προς τά έξω ύγια παραστατικά και εκδηλωτικά στοιχειά τών διαφόρων πτυχών του άγιαστικού και μορφωτικού έργου των πρέπει να είναι πηγαία, φυσική και άπροσποίητη αισθητοποίησις της ειλικρινούς προσφορᾶς όλολήρου του έαυτού των στο έργο του άγιασμοῦ τών ψυχών και της έν Χριστῷ μορφώσεως τών πιστών. Άς άπομακρύνουν λοιπόν από την ψυχή τους κάθε ίχνος συνειδητής ύποκρισίας. Στην συμπαθή δέ περίπτωσι του δράματος της έσωτερικής διασπάσεως και συγκρούσεως, άς μη λυποῦν τó Πνεῦμα του Θεού με την έμμονή τους στην κατάσταση αυτή. Έστω και εάν είναι και οι ίδιοι έξομολόγοι, άς φέρουν συχνά τά δήματά τους στο ήρεμο κελλι ένός άλλου πνευματικού έξομολόγου και άς σπάζουν άποφασιστικά τις άλυσίδες, που χαλκεύει ή άπροσεξία. Άς λούζωνται συνεχώς στα ρείθρα της μετανοίας κι άς γεύωνται αυτοί πρώτοι τις ούράνιες δωρεές της συγχωρούσης και άνακαινιζούσης Χάριτος του Θεού.

Ε.Δ.Θ

Σίμων Καρᾶς

Διδάσκαλος τῆς Ἐθνικῆς Μουσικῆς

[1903 - † 26 Ἰανουαρίου 1999]*

Ἦταν κοιμήθηκε – ἦταν κι ἀποσταμένος – ὁ Σίμων Καρᾶς, ὁ χριστιανός, ὁ Ἕλληνας, ὁ ἕνας, ὁ μεγάλος! Κι ἦταν βουνό, ἦταν πέλαγο, ἦταν στοιχειό, τῶν ἀκραιφνῶν τοῦ γένους παραδόσεων δὲν ἦταν σὺν κι ἐμᾶς. Τώρα μποροῦμε μοναχὰ ἐμεῖς κοντά του νὰ σταθοῦμε καὶ μῦρα καὶ λουλούδια καὶ τραγούδια νὰ πλέξουμε ἐξόδια, τὸ σκῆνωμα καλὰ νὰ εὐπρεπίσουμε καὶ μόλογο νὰ τὸ ἔχουμε: «εἴμαστε στὴν κηδεῖα τοῦ Σίμωνος Καρᾶ, κι ἀπ' τὴν τιμὴν τοῦ γίναμε πολῦτιμοι κι ἐμεῖς!».

Ἀπέθανε ὁ διδάσκαλος, μὰ πένθος δὲν ταιριάζει γιὰ ὅσες χαρὲς κι ὅσες γιορτὲς καὶ πανηγύρια ἔστησε καὶ τὰ ἔφησε κληρονομία μας. Καὶ ὄργανο πολὺχο ἦταν, καὶ γλώσσα ἀεικίνητη, καὶ νοῦς ἄφρονος μὲ ἀδίπλωτες τὶς δυὸ φτεροῦγες, γιὰ νὰ φυσᾷε ὁ ἄνεμος τῆς εὐλογημένης ἑλληνικῆς γῆς καὶ νὰ ἰχθεῖ τὸ ὄργανο καὶ νὰ μιλάει ἢ γλώσσα καὶ νὰ κηρύττει ὁ νοῦς τοῦ ὁ διδασκαλικός.

Καὶ τὸ στοιχειό κοιμήθηκε στὰ κορμορρίζια ἀκουμπισμένο τοῦ θεόρατου δέντρου τῆς ἑλληνικῆς μουσικῆς παραδόσεως, μὰ φόβος δὲν ὑπάρχει πιά μὴ φτάσουν καὶ μὴ κλέψουν ἐπίδουλοι καὶ ἀδαεῖς τὰ μῆλα τ' ἀγλάα καὶ τὰ γλυκά, γιὰτὶ εἶναι ψηλὰ καὶ δὲν τὰ φτάνουν οἱ κοντοί, καὶ γύρω γύρω εἶναι τὰ μύρια δρακόπουλα καὶ στοιχειόπουλα, καὶ δυὸ καὶ τρεῖς γενιὲς τοῦ Σίμωνος Καρᾶ, κι ὅλοι ἐμεῖς, ποὺ τὴν γνωρίζουμε καλὰ, τὴν ἀγαπᾶμε καὶ τὴν φυλάμε τὴ μουσικὴ μας παράδοση.

Πρὶν ἀπὸ δυόμισι χρόνια, Σεβασμιώτατε, εἶχα τὴν ἐξαιρετικὴν τιμὴν, ὡς καθηγητῆς τῆς Βυζαντινῆς Μουσικολογίας καὶ Ψαλτικῆς Τέχνης τοῦ Τμήματος Μουσικῶν Σπουδῶν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, νὰ ἐκφωνήσω Λόγο ἐγκωμιστικὸν καὶ νὰ μεγαλύνω κατ' ἀξία τὸν διδάσκαλο, κατὰ τὴν τελετὴν τῆς ἀναγορεύσεώς του σὲ ἐπίτιμο διδάκτορα. Σήμερον, ἔχω τὸ θλιβερὸν χρέος, ὡς Πρόεδρος τοῦ Τμήματος Μουσικῶν Σπουδῶν, νὰ χαιρετίσω τὸν νεκρὸν μὲ Λόγον ἐξοδιστικόν. Δὲν τὸ μπορῶ, τὸ ὁμολογῶ γιὰτὶ, τί ἀλλάζει ἀπ' τὸ λαμπρὸν, κι ἀπ' τὸ καλὸν κι ἀπ' τὸ ἀγαθὸν μὲ τὸν καιρὸν, καὶ μὲ τὸ μάτι ἀκόμα τῆς ἀλήθειας τοῦ θανάτου, ἀπ' τὸ νὰ φαί-

Τοῦ κ. ΓΡ. Θ. ΣΤΑΘΗ

νεται λαμπρότερο, καλύτερο, μακαριώτερο; Καὶ τί ν' ἀλλάξω ἄλλο ἀπὸ ὅσα τότε εἶπα, ἐκτὸς ἀπ' τὴν χρονικὴ διάθεση, τὸν ἐνεστῶτα χρόνον σὲ ἀόριστον, κι ἄρα διηνεκῆ;

Δὲν θὰ μπορέσουμε, λοιπόν, στὸ ἐξῆς, νὰ πορευτοῦμε, μὲ συνοδίτη τὸν ἴδιον τὸν Καρᾶ, στὰ συνέδρια, ὅπου κι αὐτὸς μὲ τὸν δικόν του τρόπο, πάλαιψε «στὰ μαρμαρένια ἀλώνια» μὲ τοὺς ξένους μουσικολόγους γιὰ τὸ καιρὸν θέμα τῆς ὀρθῆς ἐρμηνείας τῆς σημειογραφίας ἢ νὰ καθίσουμε σὲ μιὰ ἀπ' τὶς τάξεις τῆς Σχολῆς του, τῆς Σχολῆς τῆς Ἐθνικῆς Μουσικῆς, νὰ ἀκούσουμε γιὰ τὰ ἦθη καὶ ἔθιμα, γιὰ τὸ τυπικὸν καὶ τὴν ὑμολογία τῆς ὀρθόδοξης λατρείας, γιὰ τὴν παράδοση τῆς ψαλτικῆς καὶ τοῦ δημοτικοῦ τραγουδιοῦ, γιὰ τὸν μέγαν κίνδυνον τῆς ἀλλοιώσεως καὶ τῆς ἀλλοτριώσεώς μας ἢ ν' ἀπλώσουμε τὰ χέρια καὶ νὰ πάρουμε καὶ νὰ ὀσφρανθοῦμε καὶ κοιτάξουμε κάποιον ἀπ' τὰ ἑκατὸν τόσα χειρόγραφα τῆς σπουδαιότατης Βιβλιοθήκης του ἢ κάποιον λύρα ἢ λαγούτο ἢ φλογέρα ἢ ἀκόμα κάποιον παλαιοκαριτικὴν φορεσιά, ἀπ' αὐτὸν ἢ τὸν ἄλλον τρόπο τῆς πατρίδος μας, ποὺ μὲ φροντίδα καὶ στοργὴν συγκέντρωσε στὸ Μουσεῖο του ἢ νὰ τὸν παρακαλέσουμε νὰ ξεδιπλώσει κάποιον μελοποίημα δικόν του, ἀπ' τὰ πολλὰ, τόμους ὀλόκληρους, καὶ τὸν δοῦμε μὲ τὶς χαρακτηριστικὰς χειρονομίας νὰ ψάλλει καὶ νὰ συμπάλλουμε μαζί του, ὅσο τὸ μποροῦμε...

Καὶ μποροῦμε, σὺν νὰ τὸν ντύνομε καὶ τὸν στολιζοῦμε τώρα ἐπιτάφια, νὰ μνημονεύσουμε τὸν πλούσιον ἀμνηστὸν τῶν ἠχογραφήσεων ἑλληνικῶν τραγουδιῶν, ποὺ ἀπόκειται στὸ Ἀρχεῖο του καὶ ἀπαρτίζεται ἀπὸ περίπου 20.000 τραγούδια. Ἐπιλογὲς ἀπ' αὐτὰς τὶς ἠχογραφήσεις, μαζί μὲ ἀναπλάσεις μὲ τὴν Χορωδία του, ἀποτελοῦν τὴν σειρὰ «Ἕλληνικοὶ Ἀντίλαλοι», 263 ἀκριβῶς μαγνητοταινίες. Κι εἶναι καταγραμμένα μὲ τὴν ἑλληνικὴν σημειογραφίαν μας σὲ 19 τόμους τῶν 400 σελίδων, ἔτοιμα πρὸς ἐκδοσὴν δημοτικὰ τραγούδια ἀπὸ διάφορες περιοχὰς τῆς Ἑλλάδος.

Καὶ πῶς νὰ μὴ βάλουμε δίπλα του, ἐδῶ τώρα, τὴν πολυτομὴν Μέθοδον τῆς διδασκαλίας τῆς Ἑλληνικῆς Μουσικῆς, ποὺ γνώρισε τὴν ἀναγωγὴν τῆς σὲ πρωτότυπον καὶ σὲ ὡστές

* Ἐπικήδειος ἐκφωνηθεὶς μετὰ τὴν ἐξόδιον ἀκολουθίαν, στὴν ὁποία προέστη ὁ ἐπίσκοπος Τράλλων κ. Ἰσιδώρος καὶ ἔψαλαν χοροὶ ψαλτῶν ἐκ τῶν μαθητῶν τοῦ μακαρίτου διδασκάλου Σίμωνος Καρᾶ, στὸν ἱερὸν μητροπολιτικὸν ναὸν τῶν Ἀθηνῶν, τὴν 27 Ἰανουαρίου 1999.

της διαστάσεις. Πράγματι, επιτεύχθηκε μιὰ τομή και θεωρή-
ση τών μουσικῶν πραγμάτων ἀπὸ αὐθεντικὴ ἑλληνικὴ ἄποψη,
ὅπως ὑπαγορεύουν οἱ θεωρητικὲς συγγραφές τών ἑλλήνων,
στὸν μακροβιότερο μουσικὸ πολιτισμὸ τῆς οἰκουμένης, τὸν ἑλ-
ληνικὸ: ἀρχαῖο, βυζαντινὸ, μεταβυζαντινὸ, νεότερο. Ἡ Πολυ-
μέθοδος ἀποτελεῖται ἀπὸ 8 ἐκδοδομένους ἤδη τόμους και
ἄλλους 8 ἀνέκδοτους.

Καὶ τ' ἄλλο ἐκεῖνο πάλασμα τοῦ Σίμωνος Καρᾶ, ἡ πει-
σματώδης δηλαδὴ ἀντιφωνία του μὲ τοὺς ξένους μουσικο-
λόγους στὸ θέμα τῆς ὀρθῆς ψαλμωδῆσεως, ἄρα και μετα-
γραφῆς τών μελῶν τών βυζαντινῶν και μεταβυζαντινῶν

Ὁ ζηλωτὴς τῶν πατρῶων παραδόσεων Σίμων Καρᾶς,
ὁ διδάσκαλος, ὁ κορυθαλλὸς τῆς ἑλληνικῆς παραδόσεως.

μελουργῶν, ὅς εἶναι σήμερα ἐδῶ τὸ συνεχὲς ἰσοκράτημα, και
ὁ ἦχος και ὁ ἀπόηχος ποὺ θὰ μᾶς διαπερνάει γιὰ πολὺ
καιρὸ. Τὸ θέμα αὐτὸ εἶναι πολὺ μεγάλο, και δὲν μπορεῖ
κἂν νὰ θυγῆ ἐδῶ τώρα. Ὁ Σίμων Καρᾶς εἶναι μεγάλος,
εἶναι ἕνας αἰώνας· εἶναι ὁ αἰώνας μας. Κι ἔζησε ὅλα τὰ
ἐκατόχρονα ὡς σκύμνος λέοντος, ποὺ διάλεξε και φύλαξε
τὴν μονή του και εὐκόλα, και ἴσως κατὰ χρέος, βρυχήθηκε
και ἔψεξε και εἰρωνεύτηκε και ἀνακάλεσε και νουθέτησε
και προφήτησε:

«Τὴν ὥραν καθ' ἣν ἐπιστήμονες ἐκ διαφόρων μερῶν τοῦ
κόσμου ἀσχολοῦνται μὲ τοὺς κώδικες και τὴν παράδοσιν τῆς
Βυζαντινῆς Μουσικῆς –τῆς ἐθνικῆς μας μουσικῆς εἰς τὸ
πεδῖον τὸ θρησκευτικὸν– ἐρήμην ἡμῶν, ἡμεῖς ἀσχολούμεθα
μὲ μινωράκια και προμο-σεγοντάκια μὲ μουσικοὺς ἐξευρω-
παῖσμοὺς και ἐκονυχροτισμοὺς μὲ φαιδρότητες και κοσμικό-
τητες ἐν τῇ θείᾳ λατρείᾳ. Καὶ εἰς αὐτὴν τὴν περιόδον τῶν
μουσικῶν ἐκλεβαντισμῶν, μακάριοι ὅσοι κρατήσουν τὴν
ἀρχαιοελληνικὴν και βυζαντινὴν μουσικὴν παράδοσιν ἀνό-
θευτον και ἀμόλυντον, διὰ νὰ τὴν παραδώσουν ἀδιάφθορον
εἰς τὰς ἐπερχομένας ἑλληνικὰς γενεάς. Μίαν ἡμέραν ἡ ὀρθό-
δοξος πίστις, ἡ πατρις, ἡ τέχνη και ἡ ἐπιστήμη
θὰ τοῖς χρεωστῶσι μεγάλην χάριν».

Τοῦ χρεωστοῦμε «μεγάλην χάριν». Καὶ σὲ
ἀναγνώριση, ἀκριβῶς, τῆς προσφορᾶς τοῦ Σί-
μωνος Καρᾶ τὸ Τμῆμα Μουσικῶν Σπουδῶν τοῦ
Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν τὸν ἀναγόρευσε ἐπίτιμο
διδάκτορα, «ἐπειδήπερ... πολλὰ τῶν τοῦ δήμου
ἁμαρτιῶν συνελέξατο και μουσικοὺς σημείους κα-
τέγραψε, και οὐκ ἐπαύσατο προάγων και δια-
διδούς συγχρόνους τεχνήμασι, και ἐν Εἰδικῇ Σχο-
λῇ Ἐθνικῆς Μουσικῆς διαπονῶν, ἐν ἧ και πλη-
θὴν μαθητῶν ἐπαίδευσεν...».

Ὁ Σίμων Καρᾶς, πενήτηφοροῦσα ὀμήγηρη,
εἶναι ἕνας ἀπ' αὐτοὺς τοὺς μακάριους, ποὺ
θέλησε και μόχθησε και ἔσκυψε και ἔμαθε και
μπόρεσε νὰ ἐνωτισθεῖ καλὰ τοὺς μυστικοὺς
ἦχους και τοὺς ὑπερήχους τῆς ἑλληνικῆς γῆς,
και ὅσων τὴν λάττησαν και τὴν πατοῦν τούτη
τῇ γῇ, ἀπὸ γενεὰ σὲ γενεὰ.

Ὁ μακαρισμὸς τῆς Ἐκκλησίας «μακαρίσωμεν
τοὺς γονεῖς ἡμῶν και διδασκάλους» εἶν' ἄξιο και
δίκαιο νὰ εἶναι ἡ διηνεκῆς ἀναφορὰ και εὐχὴ
μαζί· ὁ Θεὸς νὰ ἀναπαύσει τὴν ψυχὴ του ἐν χώρα
ζώντων, και ἐν σκηναῖς μακάρων. Ἀλλὰ γιὰ τὸν
διδάσκαλο Σίμωνα Καρᾶ, τὴν ὥρα αὐτὴν τὴν ἐξό-
διο, ὁ μακαρισμὸς γίνεται εὐκόλα ψαλμὸς
Μακάριος ἀνὴρ, ὃς ἐπορεύθη ἐν γῇ ἐρήμῳ και
ἀβάτῳ και ἀνύδρῳ,
ἀλλὰ και τόπος χλοεροῖς και ἐν πάσαις ταῖς
νήσοις ταῖς ἑλληνικαῖς.

Αἱ ὑψώσεις τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ λάρυγγι αὐτοῦ,
και αὐτὸς ἐμελέτησε θεῖά τε και ἑλληνικὰ
ἡμέρας και νυκτός.

Μακάριος ἀνὴρ, ὁ τῶν πατρῶων παραδόσεων
ζηλωτῆς
και ἐν διδασκάλοις μουσικοῖς ὁ τερπνὸς
διδάσκαλος.

Ἀναβάσεις ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ διέθετο,
και τὸ μέλημα αὐτοῦ ἡ τῶν ἑλλήνων μουσική,
νῦν και ἀεί.

Μακάριος ἀνὴρ, ὁ Σίμων Ἰωάννου Καρᾶς!
Αἰωνία του ἡ μνήμη!

Α Τὸν Μάρτιο τοῦ 1971 εἶχα παρουσιάσει στὸ περιοδικὸ αὐτό, ποῦ στοχεύει στὴν ἀναβάθμιση τῆς ἐφημεριακῆς διακονίας, ἕνα ἄρθρο μὲ τίτλο «Λειτουργικαὶ ἀναζητήσεις», ὅπου ἐφαίνοντο μερικὲς ἐργασίες καὶ προσπάθειες γιὰ τὸ ζωντάνεμα τοῦ μεγάλου θησαυροῦ τῆς Ὁρθόδοξης λατρείας μας. Τώρα ποῦ πέρασαν ἀρκετὰ χρόνια, καλὸ θὰ ἦταν νὰ ριζοῦμε πάλι μὰ ματιὰ ἀναδρομικῆ, γιὰ νὰ ἰδοῦμε πῶς πηγαίνει ἡ ἀξιοποίηση αὐτοῦ τοῦ πολύτιμου θησαυροῦ στὴ χώρα μας.

κατανοῆ ὁ λαὸς τὰ τελούμενα, νὰ μὴ συμμερίζεται τοὺς λόγους τῆς εὐχῆς».

Παράλληλα γιὰ μιά ιστορικοδογματικὴ ἀλλὰ καὶ πιὸ σφαιρικὴ θεώρηση τῆς λατρείας ἔχει συμβάλλει ὁ Σεβ/τος Μητροπολίτης Περγάμου Ἰωάννης Ζηζιούλας μὲ τὴ γνωστὴ μελέτη του⁴, ἀλλὰ καὶ ὁ καθηγητὴς π. Γεώργιος Μεταλληνὸς μὲ τὰ ἐνδιαφέροντα εἰσαγωγικά του μαθήματα στὸν κλάδο αὐτὸ τῆς θεολογίας⁵.

ΕΑΝΑΖΩΝΤΑΝΕΜΑ ΤΗΣ ΛΑΤΡΕΙΑΣ

Τοῦ πανοσ. ἀρχιμ.

κ. **Ἡλία Μαστρογιαννόπουλου**

Καὶ ἐν πρώτοις οἱ δύο καθηγηταὶ τῆς Λειτουργικῆς (Ἀθηνῶν καὶ Θεσσαλονίκης) Εὐάγγελος Θεοδώρου καὶ Ἰωάννης Φουντούλης συνέχισαν ἀκαταπόνητα νὰ μελετοῦν, νὰ ἐρευνοῦν καὶ νὰ ἀξιοποιοῦν τὸν ἀνεκτίμητο θησαυρὸ μὲ ἄρθρα, βιβλία κ.λπ.

Ὁ Ε. Θεοδώρου, σὲ πλῆθος δημοσιευμάτων –καὶ ἰδίως στὰ ἔργα του «Λειτουργικὴ μόρφωσις καὶ ἀγωγή» (1958), «Ἡ μορφωτικὴ ἀξία τοῦ ἰσχύοντος Τριφδίου» (1958), «Τὸ ὀρθόδοξον λειτουργικὸν ἢ μυσταγωγικὸν κήρυγμα» (1960), «Μαθήματα Λειτουργικῆς Α'» (1975)– καλεῖ τοὺς ἀναγνώστες νὰ ἐμβαθύνουν καὶ νὰ ἐντρυφοῦν σὲ ποικίλες παραγνωρισμένες πλευρὲς τοῦ ἀδάμαντος τῆς Ὁρθόδοξου Λατρείας, ὅπως εἶναι ἡ αἰσθητικὴ, ἀνθρωπολογικὴ, πολιτιστικὴ καὶ προπάντων χριστολογικὴ καὶ σωτηριολογικὴ πλευρά¹.

Ὁ Ἰ. Φουντούλης, μέσα στὴ δυζαντινὴ μονὴ τῶν Βλατάδων, σκάβοντας καὶ ἀνακαλύπτοντας νέα στοιχεῖα ἀπὸ τὸ ἀδαπάνητο αὐτὸ θησαύρισμα καὶ καταλήγοντας στὰ βασικὰ ἔργα του «Τὸ πνεῦμα τῆς θ. λατρείας» (1964), «Λογικὴ λατρεία» (21984), «Λειτουργικὰ θέματα», τ. Α'-Η', 1977-1987.

Καὶ ὁ μὲν Ε. Θεοδώρου στὸ γενικὸ συμπέρασμα τῶν μαθημάτων του² τονίζει τὴν ἀνάγκη ἀνανεώσεως στὴ λατρεία μας, ὁ δὲ Ἰ. Φουντούλης στὸ τεῦχος «Σύγχρονα λειτουργικὰ προβλήματα» (1993)³ καταλήγει: «Εἶναι ἀδιανόητο νὰ μὴ

Ἔλα αὐτὰ μᾶς ὑπενθυμίζον τὶς βασικὲς θέσεις ποῦ ἐτόνισαν σχετικῶς οἱ δύο κορυφαῖοι σύγχρονοι θεολόγοι τῆς Ὁρθοδοξίας, ὁ π. Γεώργιος Φλωρόφσκυ καὶ ὁ π. Δημήτριος Στανιλόε. Ὁ πρῶτος ὑπογραμμίζει ὅτι «ἡ Εὐχαριστία εἶναι, κατὰ κάποια ἔννοια, ἡ πραγμάτωσις τῆς Ἐκκλησίας, ἡ Ἐκκλησία στὴν ἀναπτυσσόμενη καὶ αὐξανόμενη πληρότητα τοῦ Χριστοῦ... εἶναι τὸ μυστήριον τῆς Ἐκκλησίας, τὸ μυστήριον τοῦ ὅλου Χριστοῦ»⁶. Καὶ ὁ δεῦτερος διασαφηνίζει: «Ἡ Λειτουργία δὲν εἶναι παρὰ ἡ κίνηση ἀνόδου τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὸ Θεὸ καὶ τῆς τελειοποιήσεως τῆς ἐνότητάς της μέσα σ' Αὐτόν. Κατὰ συνέπειαν, ἡ Ἐκκλησία δὲν μπορεῖ νὰ νοηθῆ χωρὶς τὴ Λειτουργία»⁷.

Ἄπὸ τίς θεμελιώδεις αὐτὲς ἐννοίες ξεκινᾷ μιά ἐνδιαφέρουσα διατριβὴ ποῦ ἔγραψε ἕνας νέος κληρικὸς, ὁ π. Νικ. Λουδοβίκος ὀρμώμενος ἀπὸ τὸν μεγάλο θεολόγο καὶ στοχαστὴ τοῦ Βυζαντίου Μάξιμο τὸν Ὁμολογητῆ, ὁ ὁποῖος τονίζει ὅτι «ἡ ἴδια ἡ Ἐκκλησία στὴ βαθεῖα οὐσία της εἶναι ἡ Λειτουργία ποῦ σώζει τὸ κτιστὸ κινώντας τὸ πρὸς τὰ ἔσχατα τῆς ἐν Χριστῷ ἀφθαρσίας. Ἡ εὐχαριστιακὴ ἐμπειρία ὑπῆρξε λοιπὸν ἡ πρώτη αὐτοσυνειδησία τῆς Ἐκκλησίας καὶ

4. Ἡ ἐνότης τῆς Ἐκκλησίας ἐν τῇ Εὐχαριστία καὶ τῷ Ἐπισκόπῳ, 1965.

5. Ἡ θεολογικὴ μαρτυρία τῆς ἐκκλησιαστικῆς λατρείας, 1996.

6. Ὁρθόδοξη λατρεία, στὸ τεῦχος Θέματα Ὁρθόδοξου Θεολογίας, Ἀθῆναι 1973, σ. 167-169.

7. Μυσταγωγία τοῦ Ἁγ. Μαξίμου τοῦ Ὁμολογητοῦ, Εἰσαγωγή σελ. 79 ἔξ., Ἀθῆναι 1973.

1. Ἀξίες καὶ πολιτισμὸς, Ἀφιέρωμα στὸν καθ. Ε. Θεοδώρου, 1991.

2. Μαθήματα λειτουργικῆς, τ. Α', 1983.

3. Βλ. καὶ πρόσφατη Λειτουργικὴ, τ. Α'.

ή βαθύτατη διωματική της απάντηση στο ερώτημα πού πάντοτε τίθεται...». Και παρακάτω: «Ο τρόπος της οντολογικής αποκατάστασης είναι, στην Εκκλησία, ή συνεχής ευχαριστιακή ενσάρκωση του Κυρίου, ή οποία πραγματοποιεί συνεχώς εν χρόνῳ τὸ θαῦμα τῆς ἐσατολογικῆς “μεταβολῆς” τοῦ κοσμικοῦ καὶ ἱστορικοῦ εἶναι μὲ τὸ “Ἄγιο Πνεῦμα, ἐν ᾧ τῆς “καινοποιήσεως” τοῦ παντός, “τελειώνοντας” δι’ ἐαυτῆς τὴν ἐνσωμάτωση στὸ Κυριακὸ Σῶμα»⁸.

* * *

Πὰ μὰ σοβαρή ἐκλαίκευση καὶ ζωντανή παρουσίαση τοῦ λειτουργικοῦ πλοῦτου συνέβαλαν λίγα χρόνια πρὶν καὶ τρεῖς ἀξιόλογοι κληρικοί, ὁ Κων/νος Καλλίνικος, ὁ Γερβάσιος Παρασκευόπουλος καὶ ὁ Σεραφεῖμ Παπακώστας. Οἱ δύο πρῶτοι μὲ τις σχετικὲς μελέτες τους⁹, ὁ τρίτος μὲ τὸ μικρὸ ἀλλὰ σημαντικό «ἐγκόλπιον τῆς θείας λειτουργίας», πού κυκλοφόρησε πρὸ δύο ἐτῶν σὲ 13ῃ ἐκδόσει, ὅπως καὶ μὲ τις ἐρμηνευτικὲς ὁμιλίες ἐπὶ τῆς θείας λειτουργίας πού ἔκανε στὸ ναὸ τῆς Μητροπόλεως τὸ 1946-47, πρὶν ἀσθενήση, καὶ δὲν ἔχουν δημοσιευθεῖ. Ἀξιόπροσεκτη εἶναι στὸ ἐγκόλπιο αὐτὸ ἡ εἰσαγωγή, ὅπου ἡ λειτουργία παρουσιάζεται ὡς ἀνάμνησις, θυσία καὶ θ. κοινωνία.

Ἐδῶ μποροῦμε νὰ ἀναφέρουμε καὶ μερικὲς ἄλλες ἐρμηνευτικὲς προσεγγίσεις στὴ χρυσοστομική λειτουργία. Οἱ πρῶτες ὀφείλονται σὲ δύο ἐκλεκτοὺς ἀγιορείτες πατέρες-θεολόγους. Ὁ ἀρχιμανδριτὴς Γρηγόριος στὰ διβλία του «Ἡ λειτουργία τῆς ευχαριστίας τοῦ Θεοῦ» (1971) καὶ «Ἡ Θεία Λειτουργία» (1982) μᾶς ἔδωσε ἕνα πλούσιο πατερικὸ ὑπομνηματισμὸ στὸ ἱερὸ κείμενο, ἐνῶ ὁ ἀρχιμ. Βασίλειος (τῶν Ἰθῆρων) μὲ τὸ «Εἰσοδικόν» (1974) μᾶς χάρισε μὴ δέσμη θεολογικῶν σκέψεων γιὰ τὴ λειτουργικὴ δίωση τοῦ μυστηρίου τῆς Ἐκκλησίας. Παρόμοια προσπάθεια ἔκανε καὶ ὁ ἀρχιμ. Τιμόθεος Τζιαδάρας μὲ «Τὸ Πασχάλιο Δεῖπνο» (1989). Εὐρύτερες ἀναλύσεις τῆς λειτουργίας ἔχει κάνει ὁ καθ. Π. Τρεμπέλας στὸ ἔργο του «Ἀπὸ τὴν Ὁρθόδοξον λατρείαν μας» (1970) καὶ ὁ Μητροπολίτης Κοζάνης Διονύσιος «Ἡ Θεία Λειτουργία» (1982^a, 1986^b). Ἄς προσθέσουμε καὶ τὴν σχετικὴ ἀνάλυση καὶ ἐρμηνεία τοῦ Ρώσου θεολόγου Παύλου Εὐδοκίμωφ¹⁰.

Ἀπὸ τὸν Εὐδοκίμωφ ἄς περάσουμε σὲ ἕναν ἄλλον τῆς Ρωσικῆς Διασποράς, τὸν Ἀλέξανδρο Σμέμαν, ὁ ὁποῖος ἀφιέρωσε ὁλόκληρη τὴ ζωή του στὴν «ἐπανανακάλυψη», ἀξιοποίηση καὶ παρουσίαση τοῦ ἀτίμητου λειτουργικοῦ θησαυροῦ. Ὁ ἀκούρατος αὐτὸς σκαπανεύς, τόσο στὸ Παρίσι ὅσο καὶ στὴν Ν. ὸρκη, «δὲν ἔδωσε ὕπνον τοῖς ὀφθαλμοῖς του» προσπαθώντας νὰ φανερώση καὶ νὰ ἐκφράση καὶ νὰ κάνει προσιτὸ στὸ σύγχρονο ἄνθρωπο τὸν πλοῦτο αὐτὸ. Εἶναι εὐτύχημα ὅτι ἔχουμε στὰ ἑλληνικὰ τέσσερα σχετικὰ διβλία του¹¹.

Τὸ θεολογικὸ περιοδικὸ τῆς Ἀκαδημίας τοῦ Ἁγ. Βλαδιμήρου δημοσίευσε τὸ 1996 δύο ἀξιόλογα ἄρθρα γιὰ τὴν λειτουργικὴ καὶ ευχαριστιακὴ αὐτὴ ἀνανέωση καὶ ἀναγέννηση πού ἐπεδίωξε ὁ Ἄλ. Σμέμαν καὶ πού ἀπέδλεπε στὴν βαθύτερη κατανόηση τοῦ κεντρικοῦ αὐτοῦ μυστηρίου τῆς Βασιλείας καὶ στὴ ζωντανὴ συμμετοχὴ ὅλου τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας. Αὐτὸ ἄλλωστε μπορεῖ νὰ ἀποτελέσει τὸ μεγάλο μῆνυμα τῆς Ὁρθοδοξίας στὸ σύγχρονο κόσμῳ¹².

(Συνεχίζεται)

8. Ἡ Ευχαριστιακὴ Ὀντολογία, Τὰ ευχαριστιακὰ θεμέλια τοῦ εἶναι, ὡς ἐν κοινωνία γίνεσθαι, στὴν ἐσατολογικὴ ὄντολογία τοῦ Ἁγίου Μαξίμου τοῦ Ὁμολογητῆ, Ἀθήνα 1992.

9. Ὁ Χριστιανικὸς ναὸς καὶ τὰ τελούμενα ἐν αὐτῷ, 1921^a, 1969^γ.

Ἐρμηνευτικὴ ἐπιστολὴ ἐπὶ τῆς θ. λειτουργίας, 1958.

10. Ἡ προσευχὴ τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας. Ἡ λειτουργία τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου», ἑλλ. μετάφραση 1980.

11. Πὰ νὰ ζῆση ὁ κόσμος, 1970.

Εὐχαριστία, 1987.

Ἡ λειτουργικὴ ἀναγέννηση καὶ ἡ ὀρθόδοξη Ἐκκλησία, 1989.

Ἡ Ἐκκλησία προσευχομένη, 1991.

12. Paul Mayendorff, The Liturgical path of Orthodoxy, St. Vladimir's Theol. Quaterly 1996, 1 & 2.

Michael Plekon, Towards an Assessment of A-S. Theological Legacy, 1996, 3.

Βασικαὶ ἀρχαὶ τοῦ Κηρύγματος*

Τοῦ Πανοσ. Ἀρχιμ. κ. Χριστοφόρου Σταυροπούλου

Ἡ λέξις **κήρυγμα**, προέρχεται ἀπὸ τὴν ἀρχαία λέξι κήρυξη, πὸν συνδέεται μὲ τὴν σανσκριτικὴν KĀRŪ = τραγουδιστής, ποιητής.

Κήρυγμα εἶναι ὁ λόγος πὸν ἀπευθύνεται ὡς διδασκαλία γιὰ νὰ φανερώσῃ τὴν ἀλήθεια ὀρισμένων θέσεων. Εἶναι ἐπίσης ὁ λόγος μὲ θρησκευτικὸ περιεχόμενον, πὸν γίνεται στὶς ἐκκλησίες, καὶ ἀκόμα εἶναι ὁ λόγος τῶν ἁγίων Ἀποστόλων ὡς μέσον διαδόσεως τοῦ λυτρωτικοῦ μηνύματος τοῦ Χριστοῦ.

1. Ἡ λέξις κήρυγμα σημαίνει ὄχι τὴν ἐνέργεια τοῦ κηρύττοντος, ἀλλὰ τὸ ἀντικείμενον τοῦ κηρύγματος, τὸ περιεχόμενον τοῦ ἱεροῦ μηνύματος: «Εὐδόκησεν ὁ Θεὸς διὰ τῆς μωρίας τοῦ κηρύγματος σῶσαι τοὺς πιστεύοντας» (Α΄ Κορ. α΄, 21).

Στὴν Καινὴ Διαθήκη ἔχουμε διάκρισι μεταξὺ κηρύγματος καὶ διδασκαλίας. Αὐτὴ ἡ διάκρισις εὐρίσκεται στὰ Εὐαγγέλια, στὶς Ἐπιστολὰς καὶ στὴν Ἀποκάλυψιν.

Ἡ διδαχὴ ἢ διδασκαλία εἶναι μία εἰσαγωγὴ στὴν ἐρμηνεία καὶ ἠθικὴ ἐφαρμογὴ ἢ καὶ σὲ μία θεολογικὴ δογματικὴ ἔννοια. Τὸ κήρυγμα εἶναι ἡ δημοσίαι ἀναγγελία τοῦ Χριστιανισμοῦ, τῆς νέας πίστεως στὸν μὴ χριστιανικὸ κόσμον. Ἡ λέξις **κηρύσσειν** σημαίνει καθαρὰ τὴν διακήρυξιν.

Σήμερον δὲν γνωρίζουμε, ἴσως δὲν ἔχουμε τὸ κήρυγμα ὅπως στοὺς ἀποστολικοὺς χρόνους. Σήμερον γνωρίζουμε τὸ κήρυγμα περισσότερο ὡς διδαχὴν, ὡς παράκλησιν, ὡς ὁμιλίαν, ὡς λόγον,

πὸν ἀναφέρονται στὶς διαφορὰς ὄψεις τῆς ζωῆς καὶ τῆς σκέψεως τῆς χριστιανικῆς.

Τὸ ρῆμα «κηρύσσειν» στὴν Καινὴ Διαθήκη συνδεύεται συχνὰ ἀπὸ τὸ ἀντικείμενον «τὸ Εὐαγγέλιον». Πράγματι τὸ κηρύσσειν ἰσοδυναμεῖ μὲ τὸ εὐαγγελίζεσθαι ἢ μὲ τὸ κηρύσσειν τὸ Εὐαγγέλιον. Κήρυγμα σημαίνει διακήρυξις τῆς καλῆς ἀγγελίας, δηλαδὴ Εὐαγγέλιον.

Γιὰ τὴν Ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν, κηρύσσειν τὸ Εὐαγγέλιον δὲν σημαίνει μία ἠθικὴ καθοδήγησις ἢ μία προτροπὴ. Γι' αὐτὸ λέγει ὁ ἀπόστολος Παῦλος εὐδόκησεν ὁ Θεὸς ὄχι διὰ τῆς διδαχῆς ἀλλὰ διὰ τοῦ κηρύγματος σῶσαι τοὺς πιστεύοντας.

Μερικὲς ἐκφράσεις ἀγιογραφικὰς πὸν καθορίζουν τὸ ἀντικείμενον τοῦ κηρύγματος: «Κηρύσσειν τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Θεοῦ» (ὁ Κύριος). «Κηρύσσειν τὸν Χριστόν» (ὁ ἀπ. Παῦλος). «Κηρύσσειν τὸν Ἰησοῦν, ἢ τὸν Χριστόν ἢ τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ» (Πράξεις).

Γιὰ τὸν ἀπ. Παῦλον καὶ τοὺς ἁγίους Ἀποστόλους κήρυγμα σημαίνει διακήρυξις τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ.

Στὶς ἐπιστολὰς τοῦ ὁθεῖος Παῦλος ἐνῶ ἀσχολεῖται μὲ θεολογικά, μὲ ἐκκλησιολογικά καὶ ἠθικά θέματα καὶ ἐνῶ διδάσκει καὶ παρακαλεῖ, ἐν τούτοις προϋποθέτει τὸ κήρυγμα, ὁμιλεῖ γιὰ τὸ «Εὐαγγέλιόν μου», τὸ ὁποῖον εἶναι κοινόν, εἶναι τὸ ἴδιον μὲ ἐκεῖνο τῶν ὑπολοίπων ἁγ. Ἀποστόλων. Στούς Κορινθίους ὑπενθυμίζει τὸ βασι-

* Εἰσήγησις γενομένη κατὰ τὴν πρώτην σύναξιν τοῦ Φροντιστηρίου Ἑροκηρύκων μὲ τὴν εὐλογίαν τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ.κ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ τὴν 3.2.99 εἰς τὴν αἴθουσαν τελετῶν τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας.

κό του κήρυγμα: «ἡμεῖς κηρύσσομεν Χριστὸν ἑσταυρωμένον» (Βλ. Α΄ Κορ. α΄, 10-24). Τὸ θεμέλιο εἶναι ὁ Χριστός, εἶναι τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ τοῦ ἑσταυρωμένου, ποὺ ἀπέθανε διὰ τὰς ἁμαρτίας μας, ἐτάφη, ἀνέστη.

Στὴν ἴδια ἐπιστολὴ θέτει τὰ οὐσιώδη στοιχεῖα τοῦ κηρύγματός του πρὸς τοὺς Κορινθίους (Βλ. Α΄ Κορ. ιε΄, 3-5, 11). Στους Γαλάτας ὑπεθυμίζει μὲ ἔμφασι «τὸν Χριστὸν ἑσταυρωμένον». «Ἰησοῦς Χριστὸς προεγράφη ἐν ὑμῖν ἑσταυρωμένος» (Γαλ. γ΄, 1-3, 13).

Ὅλα αὐτὰ κατὰ τὰς Γραφάς.

Βάσει αὐτῶν τῶν θέσεων τοῦ Ἀποστολικοῦ κηρύγματος τοῦ θεοῦ Παύλου σημειώνομε τὰ ἑξῆς:

- α) Πρόκειται γιὰ ἓνα μυστήριον ποὺ ἀνήκει στὴν σοφία τοῦ Θεοῦ.
- β) Κατὰ τὰς Γραφάς, ποὺ ἀνήκει στὴν αἰώνια θέλησι καὶ πρόγνωσι τοῦ Θεοῦ γιὰ τὴ σωτηρία.
- γ) Ὁ Χριστὸς ἀπέθανε καὶ ἀνέστη διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν.

Σύμφωνα μὲ αὐτὰ διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ θανάτου καὶ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ ὑπερηδήθηκε τὸ σύνορον μεταξὺ τῶν δύο αἰώνων. Οἱ πιστοὶ δὲν ἀνήκουν πλέον στὸν παρόντα αἰῶνα, τὸν ἄθλιο καὶ ἁμαρτωλό, ἀλλὰ στὸν μέλλοντα καὶ δεδοξασμένο αἰῶνα τῆς Θείας Βασιλείας (Βλ. Γαλάτας, α΄, 3, 6-12).

2. Ἡ συνέχεια τοῦ ἀποστολικοῦ κηρύγματος –Σταύρωσις, θάνατος, ταφή τοῦ Κυρίου–, εἶναι **ἡ ἀνάστασις**, ἐν συνεχείᾳ ἡ **κυριότης** τοῦ Χριστοῦ, **παγκόσμιος ἐξουσία καὶ κυριαρχία**, ἡ **Δευτέρα Παρουσία**.

Ὁ λόγος τὸν ὁποῖο κηρύσσουμε εἶναι ὁ σύντομος λόγος τῆς πίστεως ὅτι ὁ Ἰησοῦς εἶναι ὁ Κύριος καὶ ὅτι ὁ Θεὸς τὸν ἀνέστησε ἐκ τῶν νεκρῶν (Βλ. Ρωμ. ι΄, 8-15).

Τὸ κήρυγμα περὶ τῆς Ἀναστάσεως διατυπώνεται πολὺ δυνατὰ καὶ καθαρὰ στὴν Α΄ Κορ. κεφ. ιε΄, 1-20.

Ἔτσι ἡ διακήρυξις περὶ τῆς Ἀναστάσεως εἶναι ταυτόχρονα καὶ διακήρυξις τῆς Κυριότητος

καὶ τῆς Ἐξουσίας τοῦ Χριστοῦ, διακήρυξις τοῦ Εὐαγγελίου τῆς δόξης τοῦ Χριστοῦ (Β΄ Κορ. δ΄, 4) «οὐ γὰρ ἑαυτοὺς κηρύσσομεν ἀλλὰ Χριστὸν Ἰησοῦν Κύριον, ἑαυτοὺς δὲ δούλους ὑμῶν διὰ Ἰησοῦν» (στ. 5).

Ἡ ἐπανάκτησις τῆς οἰκουμενικῆς ἐξουσίας ἦταν ὁ πραγματικὸς σκοπὸς τοῦ θανάτου καὶ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ: «εἰς τοῦτο γὰρ Χριστὸς καὶ ἀπέθανε καὶ ἀνέστη καὶ ἔζησεν, ἵνα καὶ νεκρῶν καὶ ζώντων κυριεύσῃ» (Ρωμ. ιδ΄, 9). Γι’ αὐτὸ ὁ ἴδιος, μετὰ τὴν ἀνάστασί του διακήρυξε στους 11 μαθητὰς του γιὰ τὴν ἐξουσία του τὰ ἀκόλουθα: «ἐδόθη μοι πᾶσα ἐξουσία ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, διδάσκοντες αὐτοὺς τηρεῖν πάντα ὅσα ἐνετειλάμην ὑμῖν» (Ματθ. κη΄, 16-20).

Σύμφωνα μὲ αὐτὰ ὀδηγούμεθα κατ’ εὐθείαν στὴν Β΄ Παρουσία τοῦ Κυρίου. «Πάντες γὰρ παρασησόμεθα τῷ δῆματι τοῦ Χριστοῦ· γέγραπται γάρ· ζῶ ἐγὼ λέγει ὁ Κύριος, ὅτι ἐμοὶ κάμψει πᾶν γόνυ καὶ πᾶσα γλῶσσα ἐξομολογήσεται τῷ Θεῷ» (Ρωμ. ιδ΄, 10-11).

Ἐπίσης στους Κορινθίους γράφει ὁ θεὸς Παῦλος: «τοὺς γὰρ πάντας ἡμᾶς φανερωθῆναι δεῖ ἔμπροσθεν τοῦ δῆματος τοῦ Χριστοῦ, ἵνα κομίσῃται ἕκαστος τὰ διὰ τοῦ σώματος πρὸς ἃ ἔπραξεν, εἴτε ἀγαθὸν εἴτε κακόν» (Β΄ Κορ. ε΄, 10).

Στὸ εὐαγγελικὸ καὶ ἀποστολικὸ κήρυγμα ὑπάρχει ἡ ἑξῆς ἀλληλουχία θέσεων καὶ ἀληθειῶν. Αὐτὴ εἶναι σταθερὴ σὲ ὅλο τὸ πνεῦμα τῆς ἀποστολικῆς διδαχῆς: Σταυρὸς, Ἀνάστασις –ἐξουσία κυριότητος– Κρίσις.

Τὸ κήρυγμα τὸ Εὐαγγελικὸ διακηρύσσει τὴν ἡμέραν τοῦ Θεοῦ ὅπου ὁ Θεὸς θὰ κρίνῃ τὰ κρυπτὰ τῶν ἀνθρώπων «ἐν ἡμέρα ὅτε κρινεῖ ὁ Θεὸς τὰ κρυπτὰ τῶν ἀνθρώπων κατὰ τὸ εὐαγγέλιόν μου διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ» (Ρωμ. β΄, 16. Πρὸβλ. Α΄ Τιμοθ. γ΄, 14-16. Β΄ Τιμοθ. α΄, 8-10).

(Συνεχίζεται)

Διδακτική ἀνατολική διήγησις

Τοῦ γ. Β. Τραλλιανοῦ

Ὅταν βρισκόμουνα στήν Γερμανία, ἄκουσα σ' ἓνα κήρυγμα διασήμου γερμανοῦ ἱεραποστόλου καί ἱεροκήρυκος μιὰ βαθυστόχαστη καί συμβολική διήγησι, παρμένη ἀπό συλλογή σοφῶν θρύλων καί μύθων τῆς Ἀνατολῆς. Τῆ διήγησι αὐτῆ διάβασα ἀργότερα καί σ' ἓνα ἀπό τὰ ἐποικοδομητικά βιβλία, πού ὁ ἴδιος ἱεραπόστολος ἔχει γράψει, καί στή συνέχεια τήν παρέθεσα σέ νεοελληνική μετάφρασι σ' ἓνα ἀπό τὰ δημοσιεύματά μου. Κρίνω σκόπιμο νά τήν ὑπενθυμίσω στοὺς ἀναγνώστες τοῦ «Ἐφημερίου», διότι εἶναι ὠφέλιμη τόσον γιά τήν προσωπική ζωή τους, ὅσον καί γιά τὸ συμβουλευτικό τους ἔργο. Τί λέγει, λοιπόν, ἡ διήγησις αὐτή;

Ἦταν κάποτε ἓνας καλὸς βασιληᾶς. Ὁ γιὸς του εἶχε πάρει τὸν κακὸ δρόμο. Οἱ συμβουλές καί τὰ φιλικὰ λόγια τοῦ πατέρα του, ὅπως κι οἱ διάφορες τιμωρίες, δὲν ὠφελοῦσαν σέ τίποτε. Ὁ γιὸς ἐξακολουθοῦσε νά ζῆ μέσα στήν ἁμαρτία. Τέλος ὁ πατέρας, καθὼς ἦταν ἀπελπισμένος, ἀπεφάσισε νά χρησιμοποιήσῃ καί τὸ ἐξῆς μέσο, γιά νά διορθώσῃ τὸ παιδί του.

Μιὰ Κυριακὴ προσκάλεσε τὸ γιὸς του στήν αἴθουσα τοῦ θρόνου. Ἐκεῖ πάνω σ' ἓνα τραπέζι εἶχε τοποθετήσει ἓνα κύπελλο, γεμάτο ἀπὸ πολῦτιμο ἀρωματικὸ λάδι. Τὸ λάδι αὐτὸ εἶχε παλαιότερα μεγάλη ἀξία στήν Ἀνατολή. Τέτοιο λάδι εἶχε ὑπ' ὄψι του κι ὁ Ψαλμωδός, ὅταν ἔλεγε: «Ἐλίπανας ἐν ἐλαίῳ τὴν κεφαλὴν μου» (Ψαλμ.

κβ' 5). Μπροστὰ στὸ τραπέζι στέκονταν δυὸ στρατιῶτες τῆς σωματοφυλακῆς τοῦ βασιλέως μὲ τὰ ξίφη τραβηγμένα ἔξω ἀπ' τὴ θήκη. Δίπλα στὸ κύπελλο μὲ τὸ λάδι βρισκόταν ἓνας χάρτης μὲ τὸ σχεδιάγραμμα τῶν ὁδῶν τῆς πόλεως.

Τότε ὁ πατέρας εἶπε στὸν γιὸς του: «Θὰ κάμῃς μιὰ μικρὴ περιοδεία μέσα στήν πόλι. Μέσα στὸν χάρτη αὐτὸν σοῦ σημείωσα ἓνα δρόμο, πού θὰ ἀκολουθήσῃς. Θὰ ξεκινήσῃς τώρα ἀμέσως, κρατώντας μπροστὰ σου αὐτὸ τὸ γεμάτο κύπελλο. Ἀλλοίμονό σου, ἂν στὸ δρόμο σοῦ χυθῆ ἔστω καί μιὰ μόνο σταγόνα ἀπ' τὸ πολῦτιμο αὐτὸ λάδι. Οἱ δυὸ στρατιῶτες ἔχουν αὐστηρὴ διαταγὴ νά σέ ἀποκεφαλίσουν ἀμέσως. Γνωρίζεις δέ, πὼς οἱ διαταγές μου εἶναι γι' αὐτοὺς ἀπολύτως δεσμευτικές».

Ὁ γιὸς ξεκινάει κάνοντας ὅ,τι τὸν διέταξεν ὁ πατέρας του. Ἀφοῦ πέρασε ἀρκετὸς χρόνος, ξαναγυρίζει πίσω. Δὲν τοῦ εἶχε χυθῆ οὔτε μιὰ σταγόνα λαδιοῦ.

«Τί εἶδες, παιδί μου, στὸν δρόμο;», ἐρώτησεν ὁ πατέρας. «Τίποτα!», ἦταν ἡ ἀπάντησις τοῦ γιουῦ.

«Τί; Δὲν εἶδες τίποτα; Μὰ σήμερα εἶναι ἡ ἐμποροπανήγυρις τῆς χρονιάς! Παντοῦ ὑπάρχουν χρωματιστὲς ρεκλάμες, πού προσκαλοῦν στοὺς τόπους τῆς διασκέδασως. Παντοῦ στοὺς δρόμους ὑπάρχουν διάφορα θεάματα, γελωτοποιοὶ καί θαυματοποιοί. Δὲν εἶδες τίποτα ἀπὸ ὅλα αὐτά;».

«Όχι, πατέρα! 'Απ' όλα αυτά δέν είδα τίποτα».

«Μά αν δέν είδες τίποτα, τότε τί άκουσες στο δρόμο;», ρώτησε πάλιν ο πατέρας.

«Τίποτα», ήταν πάλιν ή άπάντησις του γιου.

«Τί; Δέν άκουσες τις φλογέρες; Δέν άκουσες τις τρομπέττες και τόσα άλλα μουσικά όργανα; Δέν άκουσες όλους αυτούς, που διαφήμιζαν τα κέντρα της διασκεδάσεως; Δέν άκουσες όλα αυτά, που άλλοτε τόσο πολύ σου τραβοῦσαν την προσοχή;».

«Πατέρα μου, μόνον ένα πράγμα άντηχοῦσε στ' αυτιά μου, ο σοβαρός λόγος σου: «Άλλοίμονό σου, αν στον δρόμο σου χυθῆ ἔστω και μια σταγόνα απ' το πολύτιμο αυτό λάδι». Γι' αυτό ένα μόνο πράγμα ἔβλεπα: το λάδι αυτό. Όλη μου ή προσοχή ήταν συγκεντρωμένη σ' αυτό. Ἐτρεμα μήπως μου χυθῆ μια σταγόνα. Πατέρα μου, σ' ευχαριστῶ γι' αυτό το

μάθημα, που μου ἔκαμες. Τώρα ξεύρω πια τι πρέπει να κάμω, για να μη μ' αίχμαλωτίξη το κακόν. Πατέρα μου, με ἔσωσες».

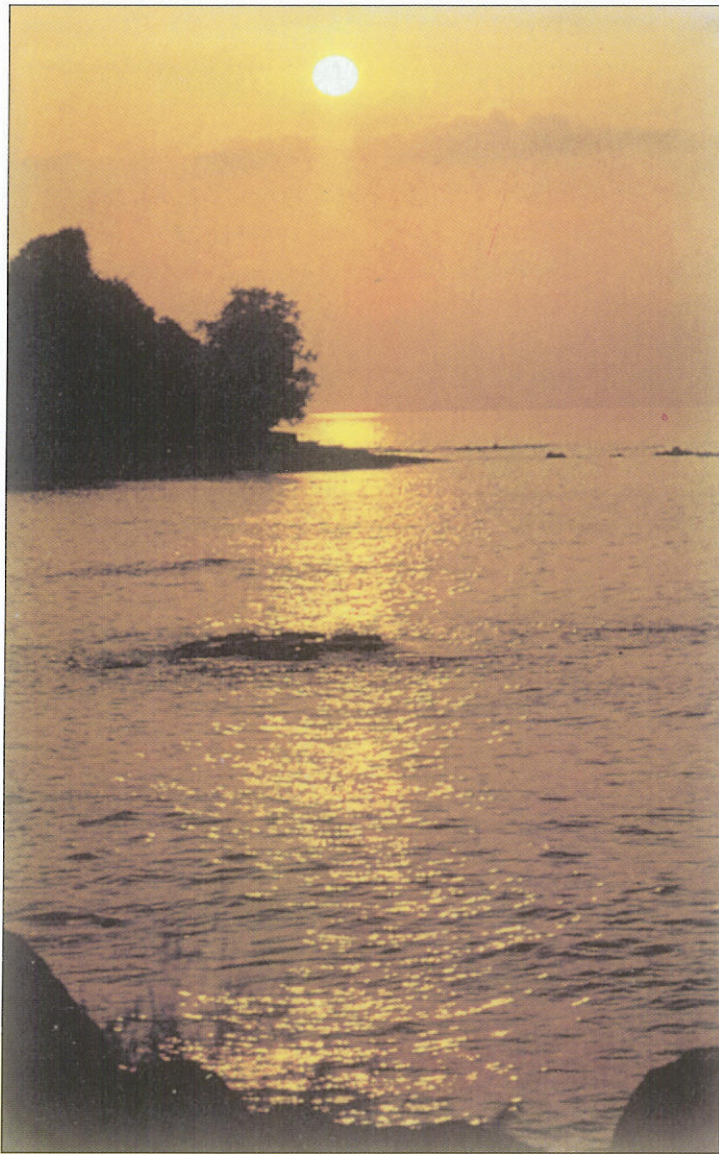
Άλήθεια, πολὺ διδακτικὴ εἶναι ή ωραία αὐτή διήγησις. Ἰδιαίτερα χρήσιμη εἶναι για τοὺς ἱερεῖς. Ὅταν ἕνα πνευματικὸ τους τέκνο λέγη σ' αὐτοὺς πὼς δέν μπορεῖ ν' ἀπαλλαγῆ απ' τις κακὲς συνήθειες και τὰ πάθη του, ἴσως θὰ μποροῦσαν να

τοῦ διηγηθοῦν τὸν ἀνατολικὸ αὐτὸ συμβολικὸ μῦθο, πὸν μπορεῖ νὰ ὑπενθυμίση πολλὰς χριστιανικὲς ἀλήθειες: Ὅλοι μας εἴμαστε παιδιὰ τοῦ Ὑψίστου Βασιλέως και κληρονόμοι τοῦ Θεοῦ. Ὁ Χριστὸς σταυρώθηκε και ἀναστήθηκε για μᾶς. Πρέπει λοιπὸν νὰ στρέψωμε διαρκῶς τὴ σκέψι

μας στο σωτηριῶδες ἔργο τοῦ Χριστοῦ και στο αἷμά Του, πὸν ἔτρεξε ἀπὸ τις ἅγιες πληγὲς Του πάνω στον Σταυρό. Οὔτε μιὰ σταγόνα ἀπὸ τὸ πολύτιμο αὐτὸ αἷμα δέν πρέπει για μᾶς νὰ εἶναι χαμένη. Ἡ σκέψις αὐτὴ θὰ μᾶς βοηθῆ νὰ ἔχωμε μάτια κι αυτιά ὄχι για τὰ ἀπατηλὰ θέληγτρα τῆς ἁμαρτίας, ἀλλὰ μόνον για τὴν ὁμορφη και ἀληθινὰ εὐτυχισμένη ζωὴ, τὴν ὁποία μᾶς χαρίζει ὁ Χριστός.

Ἄς χρησιμοποιοῦν λοιπὸν οἱ ἱερεῖς μας —ιδίως οἱ ἔξομολόγοι— τὴ σοφὴ διήγησι τῆς Ἄνατολῆς στο συμβουλευτικὸ τους ἔργο για ἐκείνους, πὸν παρασύρονται εὐκολα στην ἁμαρτία.

Ἄλλὰ ἄς ἐνθυμοῦνται και οἱ ἴδιοι για τὴν προσωπικὴ τους ζωὴ τὴ βαθυστόχαστη ἀλήθεια τῆς ἀποστολῆς τους: ὅταν ἔχουν συνείδησι, ὅτι τὰ χέρια τους κρατᾶνε συχνὰ τὸ Σῶμα και Αἷμα τοῦ Κυρίου: ὅταν ἐνθυμοῦνται διαρκῶς, ὅτι εἶναι διάκονοι τοῦ Ἐπουρανίου Βασιλέως και φρουροὶ οὐρανίων θησαυρῶν, τότε θὰ εἶναι προσεκτικοὶ σὲ ὅλες τους τις ἐκδηλώσεις.

ΠΡΟΔΡΟΜΟΣ «ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΛΟΓΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ»

(Ο πρωτοπρεσβύτερος Κων/νος Καλλίνικος)

Του κ. ΘΕΟΔ. Ι. ΨΑΡΙΩΤΗ, γεωπόνου

Μόλις κι είχε αρχίσει ο κίνδυνος απ' τις εμφανιζόμενες οικολογικές επιπτώσεις, στον αιώνα π' άρχιζε και σε λίγο πιά μᾶς αφήνει.

Στά μεγάλα αστικά κέντρα μεταναστεύει ἀτελείωτα ο ὑπαίθριος πληθυσμός, και ἡ ὑπαιθρος δεινοπαθεῖ ἀπὸ τὴν ἀντιπαλότητα ἀπὸ τόν, ληστρικά ἐκμεταλλευόμενόν την, ἄνθρωπο! Κακοπαθήματα ἀνεπανόρθωτα κάθε λογῆς... Ἀτμόφαιρα, ὕδατα (θαλάσσια, ποτάμια, λιμναῖα, κ.ἄ.), φυτὰ και ζῶα στή δίνη κάθε μορφῆς ρύπανσης, μόλυνσης, ἀφανισμού.

Μέσα στό κύλισμα τοῦ χρόνου ἡ κατρακύλα τοῦ ἀνθρώπου. Κύματα - κύματα οἱ οικολογικές επιπτώσεις, χωρίς κυματοθραύστη.

Κάποια στιγμή, σὸν κυματοθραύστης, μιὰ προσπάθεια για καταλλαγή. Για περιορισμό, μείωση τῶν συμφορῶν πρὸς τὸ περιβάλλον. Προσπάθεια ἐνημέρωσης για τὰ θαυμάσια τῆς Δημιουργίας. Μιὰ πρόδρομος προσφορά για διάσωση τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος. Συγκεκριμένα, ἕνας πρωτοπόρος Κληρικὸς τὸ 1910, κιόλας, προσφέρει τὸ ἔργο του¹ «Ὁ Θεὸς ἐν τοῖς ἔργοις αὐτοῦ, ἦτο εὐσεβεῖς μελέται περὶ τῆς παντοδυναμίας, πανσοφίας και ἀγαθότητος»².

Τὸ πόνημα αὐτὸ εἶναι καρπὸς ἀγώνα και θυσιῶν πενταετίας³, πὸν ἀποδέλπει - σκοπεύει

να ἐνημερώσει τοὺς ἀναγνώστες και προτρέψει για μελέτη τοῦ «μεγαλοκόσμου και μικροκόσμου» πρὸς οἰκοδομήν⁴. Πὰ να ἀντιληφθοῦν τὸ μεγαλεῖο τῆς δημιουργίας, ὄχι μόνο για να θαυμάσουν τὰ ὅσα τοὺς περιβάλλουν, ἀλλὰ και για να θελήσουν να τὰ προστατεύσουν και διασώσουν, ἀπὸ ἀπροσδόκητο ἔγκλημα ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, κι ἀκόμα ἡ παραδοχὴ μιᾶς φιλικῆς ἀνθρώπου θελήσεως Θεοῦ-Δημιουργοῦ, ὁ Ὅποιος με σοφία, με δύναμη, με πρόνοια και ἀγάπη ἐποίησεν ὅ,τι μᾶς περιβάλλει⁵.

Μέσα, ἄλλωστε, ἀπὸ τὴν μελέτη τῶν περιεχομένων τοῦ βιβλίου διαφαίνεται ὁ ἀγώνας - μάχη περιβαλλοντολογικῆς ἀγωγῆς⁶. Προσπαθεῖ διεξοδικὰ να στραφεῖ γύρω ἀπὸ τὸ ζεύγος τῶν ἐννοιῶν: Φυσικὸ Περιβάλλον (Κτίση) - Θεὸς (Δημιουργὸς Κτίστης), Κτίση-Ἀνθρωπος, Ἀνθρωπος - Κτίστης. Προβάλλει τὰ θαυμαστὰ τῆς Κτίσεως, τὰ ὅποια πάνσοφα ὁ παντοδύναμος Κτίστης ἐποίησεν, και ἐν μέσῳ τῶν ὁποῖων ἔθεσε τὸν ἄνθρωπο να τὸν χαίρετε, διευθετεῖ (ἄρχει), διαφυλάττει⁷. Γίνεται μιὰ παιδαγωγικὸν χαρακτῆρα κατήχηση -

4. «...σκοπὸς μου ἐνταῦθα δὲν εἶναι ἡ λύσις ἀστρονομικῶν, γεωλογικῶν ἢ ἀνθρωπολογικῶν προβλημάτων... ἀλλ' ἀπλούστατα ἡ οἰκοδομὴ τῶν πολλῶν».

5. «Πίστις μου ἀδιάσειστος εἶναι ὅτι οὐδὲν ἀνά τὴν πλάσιν... λαμβάνει χώραν ἄνευ τῆς φιλικῆς ἀγάπης τῆς Αὐταγάθου και Αὐτοσόφου τῶν ὄντων Ἀρχῆς...».

6. Ὡπως τὴν ἐννοεῖ και τὴν διατυπώνει ὁ ἅγιος Γρηγόριος Νύσσης: «... ὁ Θεὸς, τὸ ὄντως ὄν, κτίζει τὸν κόσμον ἐκ τοῦ μὴ ὄντος διὰ τοῦ Λόγου αὐτοῦ. Ὁ κόσμος ἐσηματίσθη ἐκ τοῦ μηδενὸς διὰ μόνης τῆς βουλῆς τοῦ τριαδικοῦ Θεοῦ» (Λόγος κατὰ Εὐνομίου).

7. «Καὶ ἔλαβε Κύριος ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον, ὃν ἐπλασε, και ἔθετο αὐτὸν ἐν τῷ παραδείσῳ τῆς τρυφῆς, ἐργάζεσθαι αὐτὸν και φυλάσσειν» (Γεν. 2, 15).

1. Τὸ ἔγραψε «ἐν τῷ ἐν Μαγκεντρία τῆς Ἀγγλίας ἱερῷ ναῷ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆ 21 Μαΐου 1910».

2. Τὸ ἀφιερώνει «τῇ γαλουχησάσῃ με και ἐκθρεψάσῃ Θεολογικῇ Σχολῇ τῆς νήσου Χάλκης».

3. «Τὸ παρὸν βιβλίον ἐγράφη πρὸ πενταετίας. Ἐν τῇ συντάξει του μ' ἐχειραγώγησαν συγγραφεῖς πολλοί, ἐν οἷς ὁ Μέγας Βασιλεὺς, ὁ Ἱερὸς Χρυσόστομος, ὁ Θεοδώρητος, ὁ Ξενοφῶν, ὁ Πλούταρχος... ὁ Fénelon, ὁ Lénéque, ὁ Paul Gervais,... ἰδιαίτατα ὁ Child Chaplin και ὁ H.W. Morris».

καθοδήγηση, μέσα από τὰ κείμενα, αὐξήσεως θαυμασμοῦ - σεβασμοῦ πρὸς τὸ φυσικὸ περιβάλλον καὶ μειώσεως τοῦ πάθους τῆς πλεονεξίας, γιὰ ἀκρόεστη - ἀδικαιολόγηση ἀπόληψη ἀγαθῶν ἀπὸ τὶς πηγές τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος. Θὰ ἔλεγε, ἄνετα, ὁ ἀναγνώστης αὐτοῦ τοῦ βιβλίου πὼς διδάσκεται ὅτι ἡ κτίση δὲν εἶναι (ἀνθρώπινη) κτήση. Δὲν εἶναι κτήμα του (ἀπόκτημά του), ἀλλὰ κτίσμα Θεοῦ - Δημιουργοῦ. Θὰ πεῖ, ὁ ἀναγνώστης, ὅτι γίνεται ἕνας ἀγώνας γιὰ κατανόηση, τῆς ὁποίας παρανόησης, γιὰ πρόληψη τῆς κάθε λογῆς παραποίησης, κακοποίησης. Θὰ τονίσει ὅτι ὁ προνοητὴς συγγραφεὺς προσπαθεῖ προνοητικὰ νὰ προλάβει τὸν ἰσχυροποιημένο, τεχνολογικὰ, ἄνθρωπο

νὰ ἐνδιαφερθεῖ καὶ φροντίσει γιὰ νὰ ἀντιμετωπίζει τὸ φυσικὸ περιβάλλον ἀγαπητικὰ. Προσπαθεῖ νὰ τὸν ἐνημερώσει, γιὰ τὴν ἀγαπητικὴ σχέση του πρὸς ὅ,τι τὸν περιβάλλει, καὶ ἐξ-ημερώσει (ἀφοπλίσει) ἀπὸ κάθε μορφή ἀντιπαλότητας πρὸς αὐτὰ τὰ μύρια δῶρα, τὰ θεόδοτα.

Φρόντισε, λοιπόν, ὁ μακαριστὸς κληρικὸς, γιὰ τὸν ὁποῖον τὸ ἄρθρο αὐτὸ ἐπιδιώκει τὴν τιμήση, ἀλλὰ καὶ μίμησή του, νὰ καταρτίσει ἕνα ἔργο, πόνημα πολύτιμο, συνιστάμενο ἀπὸ κεφάλαια ὅπως ὁ Οὐρανός, ἡ Γῆ, ἡ Ἀτμόσφαιρα, ἡ Θάλασσα⁸, ἡ Ξηρά, τὰ Φυτὰ⁹, τὰ Πετεινά, τὰ Χερσαῖα, τὰ Ἐνυδρα, ὁ Ἄνθρωπος.

8. Τὸ περιεχόμενο αὐτοῦ τοῦ κεφαλαίου εἶναι προῖον προσωπικῶν ἐμπειριῶν: «...ἀλλὰ μὲν κεφάλαια τοῦ βιβλίου συνέταξα παρακολουθήσας τὰς πηγὰς καὶ τὰ βοηθήματά μου κατὰ πόδας, ἀλλὰ δὲ ἐμελέτησα μὲν ἐν τῷ σπουδαστηρίῳ μου, ἔγραψα δὲ ἐν ὑπαίθρῳ, ὡς φέρεῖ εἰπεῖν, τὸ “περὶ θαλάσσης” τὸ ἐξ ὀλοκλήρου καταστρωθὲν παρὰ τὰς ἄμμους τοῦ Λουνδούνδου...».

9. Τὸ περιεχόμενο καὶ αὐτοῦ τοῦ κεφαλαίου εἶναι γραμμένο, ἐμπνευσμένο, ἀπὸ τὸν ἴδιο «ἐν τῷ ὑπαίθρῳ... συντεθεὲν ὑπὸ τὰς σκιὰς τῶν καταπύκνων τῆς Οὐαλλίας δασῶν».

Μία προσεκτικὴ παράθεση, ἐπιστημονικῆς θεμελίωσης, διακρίνεται σ' ὅλα τὰ ἐπὶ μέρους κεφάλαια. Διατυπώνονται μὲ δελεαστικὴ καλλιέργεια. Μὲ λόγο κρουστὸ - συναρπαστικὸ, τίποτα τὸ πρόχειρο ἢ βεβιασμένο. Μὲ μιὰ χάρη ὑμνολογικοῦ ὕφους.

Χειραγωγεῖται ὁ ἀναγνώστης εἰς τὴν πηγὴ τῆς ὑπερτάτης γνώσεως. Ἐλκυστικὰ. Χαριτωμένα ἀνέρχεται ἀπ' τὶς κατώτερες βαθμίδες (ἀπ' τὰ ὑλικότερα), πρὸς τὶς ἀνώτερες (στὰ πνευματικότερα). Νιώθει σύνεση καὶ σοφία γι' αὐτὴ τὴ διάθεση τοῦ χρόνου του, ἀφοῦ ἐγγίζοντας τὴν Κτίση, προσεγγίζει τὸν Κτίστη.

Ἐδῶ, θὰ παρουσιαστοῦν μερικὲς περικοπὲς κεφαλαίων, γιὰ μιὰ μικρὴ γεύση σας, σχετικὰ μὲ τὰ ὅσα διεπίστωσα προσωπικὰ, γύρω ἀπὸ τὴν σημαντικὴ προσφορὰ τοῦ συγγραφέως Κων. Καλλινίκου.

1. Ἀπὸ τὸ κεφάλαιον «Ἡ θάλασσα». «...Εἶναι λοιπόν ὠραία ἡ ἐπιφάνεια τῆς θαλάσσης. Ἄλλ' εἶναι ὠραῖοι καὶ οἱ βυθοὶ της, οἵτινες μολονότι κατὰ τὸ πλεῖστον παραμένουν ἀνεξερευνήτοι, οὐχ' ἤττον καὶ πάλιν μᾶς παρέχουν ἄφθονον ὑλικόν... ἵνα σχηματίσωμεν ἰδέαν περὶ τῶν καλλίστων θησαυρῶν... Ἄλλ' ἂν ἔχη ἐρήμους ἡ θάλασσα ἔχει ὅμως καὶ λόφους ὑπὸ τὰ ὕδατά της καὶ κοιλάδας καὶ πεδιάδας καὶ σπήλαια καὶ δάση καὶ θάμνους καὶ κήπους καὶ ἀνθῶνας καὶ πελω-

ρίαν βλάστησιν». Μέσα σὲ λίγες σειρές, μᾶς παρέχει πολλές εἰκόνες, σὰν μὲ φωτογραφίες βυθοῦ ἐκθέτει ὅ,τι ὁ φακὸς συνέλαβε. Δελεαστικά. Ἐρεθιστικά. Ἐντυπωσιακά. Καὶ συνεχίζει, ὡς ἄλλος προκλητικὸς φωτογράφος: «Ἐχει καὶ πηγὰς ἀναβρυούσας γλυκύτετον ὕδωρ ἐκ τοῦ βάθους τῶν πικροτάτων ὄγκων τῆς. Ἐχει καὶ ὄρη ἀνορθούμενα ἐκ τῶν σπλάγχων αὐτῆς... Φαντάσθητι σπήλαια ἐνάλια... Φαντάσθητι τὸ ὠκεάνειον δάπεδον κατεσιγμένον διὰ μαργαριτωδῶν κογχυλῶν καὶ εὐγράμμων ὀστράκων... Φαντάσθητι δάση μεδουσῶν, κοραλλίων, θαλασσιῶν ἀνεμώνων καὶ γοργονῶν». Αὐτὴ ἡ προστακτικὴ γιὰ ἐνταση τῆς φαντασίας, εἶναι ἓνα ἔναυσμα γιὰ σκέψη δημιουργικὴ. Πρόκληση - προτροπὴ γιὰ διανοητικὴ δημιουργία. Ἄς χαροῦμε αὐτὸ τὸ χαροῦσνο προσκλητήριο: «Φαντάσθητι φυταλίας ζυφοφύτων πεπραιοισμένων οὐ μόνον μὲ ὄλα τὰ κάλλη τῶν ἰδικῶν μας ἀνθέων, ἀλλὰ καὶ

μὲ ζωὴν καὶ αἴσθησιν, ἀφοῦ εἶναι φυτὰ, ἀλλὰ καὶ ζῶα ἐν ταυτῶ!». Κίνητρο γιὰ φαντασία καὶ θαυμασμό. Καὶ δὲν ἀρκεῖται, ἀλλὰ συνεχίζει: «Φαντάσθητι ὅλην αὐτὴν τὴν ἀφειδῆ βλάστησιν... καὶ κάτω ἀπὸ αὐτὴν τὴν μεγαλοπρεπῆ βλάστησιν τοῦ “πολυτρογίτου” καὶ ὄχι “ἀτρογίτου” πόντου, κάτω ἀπὸ τὰ κοράλλια καὶ τοὺς σπόγγους καὶ τὰς ἀνεμώνας καὶ τὰς γοργονίας καὶ τὰ τεράστια φύκη καὶ τὰς σπινθηροβολούσας μεδούσας... φαντάσθητι μυριάδας ὄστρακοδέρμων καὶ μαλακοστράκων, μυριάδας ἰχθύων κρυπτομένων, ἀναφαινομένων, περιστρεφομένων, καταδιωκομένων μὲ μαλακοτάτας στροφάς, ἐκτινασσομένων, ἀπαστραπτόντων ὡς χρυσοὺς καὶ ὡς ἄργυρος!». Τώρα, ἂς σχολιάσει ὁ καθένας ἀπ’ τοὺς ἀναγνώστες ὅ,τι τὸν ἔθελε καὶ προβληματίσει ἡ ὕμνωδιὰ καὶ ὁ ἐκθειασμὸς τῆς «πέννας» τοῦ ἐγκωμιαστῆ κληρικοῦ...

Ο ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΛΑΤΡΕΙΑΣ ΚΑΙ Η ΚΑΥΣΗ ΤΩΝ ΝΕΚΡΩΝ ΣΗΜΕΡΑ

Πρωτοπρ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Β. ΤΖΕΡΠΟΥ, Δρ Θ.

Γραμματέως τῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς Θείας Λατρείας καὶ Ποιμαντικῆς Ἔργου

*Κηδεύομεν τοὺς ἀπελθόντας, ὡς καὶ
ἡμῖν καὶ ἐκείνοις συμφέρεει πρὸς δόξαν Θεοῦ.*

(Χρυσόστομος, Εἰς Ἰωάννην, Ὁμλ. 85,6. PG 59,467c).

Ἀνατρέχοντας στὴν ἱστορία τοῦ θέματος τῆς καύσεως τῶν νεκρῶν τὸ πρῶτο τὸ ὁποῖο θὰ πρέπει νὰ ἐπισημανθεῖ εἶναι ὅτι ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τῆς ἐμφάνισής της ἡ Ἐκκλησία βρέθηκε ἀντιμέτωπη μ' ἕνα πλῆθος νεκρωσίων ἐθίμων, πὺν ἔφερναν μαζί τους τόσο οἱ ἐξ Ἰουδαίων, ὅσο καὶ οἱ ἐξ Ἐθνῶν Χριστιανοί, μεταξύ τῶν ὁποίων κεντρικὴ θέση κατεῖχε τὸ εἰδωλολατρικὸ ἔθιμο τῆς καύσεως τῶν νεκρῶν. Εἶναι ἐπίσης γνωστὸ ὅτι οἱ λαϊκὲς μάξεις βίωσαν τὴν εἰδωλολατρία πὺν πολὺ ὡς ἕνα σύστημα τελετουργιῶν, βασικὸ στοιχεῖο τῶν ὁποίων ἀποτελοῦσε ἡ λατρεία τῶν νεκρῶν. Μὲ βάση τὸ δεδομένο αὐτὸ ἰδιαίτερα ἡ μετὰ τὸν 4ο αἰ. παρατηρηθεῖσα μαζικὴ μεταστροφή τῶν ἐθνικῶν εἶχε περισσότερο τὴ μορφή μιᾶς «λειτουργικῆς μεταστροφῆς». Γι' αὐτὸ καὶ ἡ διαμόρφωση τῶν καθαρὰ χριστιανικῶν νεκρικῶν ἐθίμων, ἰδιαίτερα δὲ τῶν ἐπιμηδείων προσευχῶν, πὺν ἔγινε μὲ ἀποκλειστικὴ βάση τὴν ταφή τῶν νεκρῶν, εἶχε πρῶτα ἱεραποστολικὴ σημασία. Καὶ αὐτὸ γιὰ δυὸ βασικοὺς λόγους:

α) Διότι μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ ἡ Ἐκκλησία ἀποδοκίμαζε τὴν καύση ὡς ἕνα καθαρὰ εἰδωλολατρικὸ ἔθιμο, μὲ τὸ ὁποῖο ἐκφράζονταν παχυλὲς εἰδωλατρικὲς ἀντιλήψεις, ἐντελῶς ἀσυμβίβαστες πρὸς τὴ χριστιανικὴ πίστι. Τέτοιες δὲ ἀντιλήψεις ἦταν κυρίως ἡ καύση τοῦ νεκροῦ ὡς εἶδος προσφορᾶς θυσίας στοῦ θεοῦ, ἡ διαμέσου τῆς καύσεως διευκόλυνση τοῦ χωρισμοῦ τῆς ψυχῆς ἀπὸ τὸ σῶμα καὶ ἡ ταχύτερη ἐπιστροφή της στοῦ χωροῦ ἀπ' ὅπου ἦλθε, ὡστε νὰ καταστῆ ἀκίνδυνη στοὺς ζῶντες, ὁ διαμέσου τοῦ πυρὸς ἐξαγνισμὸς τῆς ψυχῆς καὶ ἡ προετοιμασία της γιὰ ὑψηλότερη ἐπίβωση κ.ά.¹ Καὶ

β) Διότι σὲ ἀντίθεση μὲ τὴν καύση, πὺν ἦταν ἕνα εἶδος

ἀσκήσεως καταστροφικῆς βίας σὲ βάρος τοῦ νεκροῦ, ἡ μὲ κάθε στοργὴ καὶ φροντίδα ἐπιτάφια συστολὴ τοῦ νεκρικοῦ σκήνου καὶ ἡ ἐναπόθεσή του στὴν ἀγκάλη τῆς μητέρας γῆς², ἀποτελοῦσε τὸν πὺν ἀρχαῖο³ καὶ πὺν φυσικὸ τρόπο διάλυσης τῶν νεκρικῶν λειψάνων. Μποροῦσε δὲ ὁ τρόπος αὐτὸς νὰ συνδυαστεῖ πὺν εὐκόλα μὲ βασικὲς ἀλήθειες τῆς χριστιανικῆς πίστεως, ὅπως εἶναι ἡ σωτηριολογικὴ ἀντίληψη περὶ τοῦ θανάτου ὡς πρόσκαιρο ὑπνὸς⁴, ὡς γέννησης στὴ νέα ζωὴ⁵ καὶ ὡς ἀποδημίας πρὸς Κύριο⁶, ἡ ἱερότητα

2. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ, Εἰς Ἱερομάρτυρα Βαβύλα. PG 50, 26-33: Κοῖνοι γὰρ τῆς φύσεως νόμοι παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις τὸν ἀπελθόντα τῇ γῇ κρῖπτεσθαι καὶ ταφῇ παραδίδοσθαι καὶ τοῖς κόλλοις τῆς πάντων μητρὸς περιστέλλεσθαι γῆς. Καὶ τούτους οὐκ Ἑλλήν, οὐ Βάρβαρος, οὐ Σκύθης, οὐκ εἴτις ἐκείνων ἀγριώτερος ἐκίνησε τοὺς νόμους ποτέ, ἀλλ' αἰδοῦνται καὶ φυλάττουσιν ἅπαντες καὶ οὕτως εἰσὶν ἱεροὶ καὶ πᾶσιν αἰδέομοι.

3. Πρῶτος ἀπὸ τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς συγγραφεῖς, πὺν παρατηρεῖ ὅτι οἱ χριστιανοὶ προτιμοῦν τὴν ἀπόθεση στοὺς κόλπους τῆς γῆς ὡς τὸν ἀρχαιότερο τρόπο διάθεσης τῶν νεκρικῶν λειψάνων εἶναι ὁ MINUCIUS FELIX (Octavius, 38, 10). Σύμφωνα δὲ μὲ τοὺς ἀνθρωπολόγους ἡ ταφή μαζί μὲ τὸν νεκρὸ καὶ τροφῶν, ἀνθέων κ.λπ. ὡς ἔκφραση πίστεως στὴ μετὰ θάνατο συνέχεια τῆς ζωῆς ἀποτελεῖ καὶ τὴν πρῶτη ἐνδειξὴ ὑπαρξῆς θρησκευτικοῦ συναισθήματος στοὺς πρωτογόνους. Βλ. ISAAK ASIMOV, *Τὸ χρονικὸ τῶν ἐπιστημονικῶν ἀνακαλύψεων*. Πανεπιστημιακὲς ἐκδόσεις Κρήτης, Ἡράκλειο 1997, σ. 10.

4. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ, Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Κοιμητηρίου. PG 49, 393: Διὰ τοῦτο καὶ αὐτὸς ὁ τόπος κοιμητηρίων ὀνόμασται, ἵνα μάθης ὅτι οἱ τετελευτηκότες καὶ ἐνταῦθα κείμενοι οὐ τεθνήσκουσιν, ἀλλὰ κοιμῶνται καὶ καθεύδουσιν. ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΝΥΣΣΗΣ, Μακρίνεα P.G. 46, 984: Σὺ ζωῆς ἀληθινῆς ἀρχὴν ἡμῖν ἐποίησας τὸ τέλος τῆς ἐνταῦθα ζωῆς. Σὺ πρὸς καιρὸν διαναπαύεις ὑπνῶ τὰ σώματα καὶ πάλιν ἀφυπνίζεις ἐν τῇ ἐσχάτῃ σάλπιγγι.

5. Μαρτύριον Πολυκάρπου, 18, 3. ΒΕΠΕΣ 3, σ. 26: ...ἐπιτελεῖν τὴν τοῦ μαρτυρίου αὐτοῦ ἡμέραν γενέθλιον...

6. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ. Ὁμλ. εἰς ἱερομάρτυρα Ἰγνάτιον 4. PG 50, 592: ...ὅτι οὐ θάνατος ἦν ἐφ' ὃν ἔτρεχεν, ἀλλ' ἀποδημία τις καὶ μετάστασις καὶ πρὸς τὸν οὐρανὸν ἀνάβασις.

1. F. CUMONT, *Lux perpetua*, Paris, 1949, σ. 387-389. Σ. ΝΤΑΝΤΗΣ, *Ἀπειλημικά ἐκφράσεις εἰς τὰς ἐλληνικὰς ἐπιτυμβίους παλααιοχριστιανικὰς ἐπιγραφάς*. Ἀθῆνα 1983, σ. 38.

και κατά συνέπεια τὸ ἀπαράβιαστο τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος ὡς εἰκόνας τοῦ Θεοῦ⁷, ναοῦ τοῦ ἐν ἡμῖν ἁγίου Πνεύματος (Α΄ Κορ. 6,19) καὶ «ὁμόζυγοι καὶ ὁμοπόρευτοι» τῆς ψυχῆς ὄργανοι⁸ καὶ πάνω ἀπ' ὅλα ἡ πίστις στὴν ἀνάσταση τῶν σωμάτων τῶν νεκρῶν (Α΄ Κορ.)⁹, ὡς δόγμα πίστεως καὶ ὡς θεμέλιο τῆς χριστιανικῆς παράκλησης τῶν πενθούντων¹⁰.

Ἄν στ' ἀνωτέρω προστεθῇ ἀκόμη ὁ ἀρχετυπικός τρόπος μὲ τὸν ὁποῖο λειτούργησε μέσα στὴν παράδοση τῆς Ἐκκλησίας ἡ ταφή τοῦ Κυρίου καὶ τῶν ἁγίων¹¹ (πανάγιος τάφος, συμβολισμὸς τῆς ἁγίας τράπεζας ὡς τάφου τοῦ Κυρίου, τελετουργικὴ ἀναπαράσταση τῆς ταφῆς τοῦ Κυρίου μὲ τὶς ἀκολουθίες τῆς Μ. Ἑβδομάδας, τάφοι καὶ λείψανα τῶν ἁγίων), τότε ἀντιλαμβάνεται κανεὶς καλύτερα ὄχι μόνο γιατί ἡ ἀρχαία Ἐκκλησία ἔχει νὰ ἐπιδείξει μάρτυρες κατὰ τὴν ἐνάσκηση τῆς χριστιανοπρεποῦς ταφῆς τῶν νεκρῶν¹², ἀλλὰ καὶ γιατί ἡ «περὶ τὰς ταφὰς τῶν νεκρῶν προμήθεια» τῶν χριστιανῶν¹³ προκαλοῦσε τέτοια ἐντύπωση, ἰδιαιτέρα στοὺς ἐθνικούς, ὥστε νὰ θεωρεῖται ὡς ἓνας ἀπὸ τοὺς κύριους λόγους ποὺ συνετέλεσε στὴν ταχύτατη διάδοση τοῦ Χριστιανισμοῦ κατὰ τὴν ἐποχὴ αὐτή.

Κάτω ἀπὸ τὸ φῶς τῶν ἀνωτέρω δεδομένων ἡ ἐπανεμφάνιση τοῦ θέματος τῆς καύσης τῶν νεκρῶν ἀποτελεῖ μιὰ καινούργια πρόκληση τῶν καιρῶν, τὴν ὁποία ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία μας καλεῖται νὰ ἀντιμετωπίσει κυρίως ἱεροποστολικά, κινούμενη ἰδιαιτέρα πρὸς τὶς ἐξῆς δύο κατευθύνσεις:

7. Ἡ ἀντίληψη αὐτὴ ἐκφράζεται ἰδιαιτέρα στὸ ἰδιόμελο τῆς Νεκρώσεως Ἀκολουθίας: *Θρηῶ καὶ ὀδύρομαι... ὅπου λέγεται: Καὶ ἴδω ἐν τοῖς τάφοις κειμένην τὴν κατ' εἰκόνα Θεοῦ πλάσθεισαν ἡμῖν ὠραϊότητα*. Ἐπ' αὐτοῦ ὁ Χ. ΑΝΔΡΟΥΤΣΟΣ, (Δογματικὴ, σ. 137, σμ. 2) παρατηρεῖ ὅτι «ὁ ὕμνωδὸς καλεῖ τὸ σῶμα εἰκόνα Θεοῦ θεωρῶν αὐτὸ ποιητικῶ τῷ τρόπῳ ἠνωμένον ἐτι μετὰ τῆς ψυχῆς, ἥς ἐκραίνει τὴν δύναμιν καὶ τὸ μεγαλεῖον, ἀποτελοῦν τὸ μόνον τῆς λειτουργίας καὶ ἐκφάνσεως αὐτῆς ὄργανον, καὶ λοιπὸν τὸ ἀπεικασμα τοῦ κατ' εἰκόνα, τὴν «εἰκόνα τῆς εἰκόνας», ὡς λέγει ὁ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΝΥΣΣΗΣ (Περὶ κατασκευῆς τοῦ ἀνθρώπου 8, 12. PG 44, 144, 161).

8. ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΑΡΕΟΠΑΓΙΤΗΣ. Περὶ τῶν ἐπὶ τοῖς κεκοιμημένοις τελουμένων. PG 3, 553 Α.

9. Βλ. σχετικὰ Γ. ΑΝΤΟΥΡΑΚΗΣ, *Ταφή, καύση καὶ ἀνάσταση νεκρῶν. Μηνύματα ἀπὸ τὴν παράδοση καὶ τὴν τέχνη*. Ἀθήνα 1986.

10. Εἶναι γνωστὸ ὅτι ἓνας ἀπὸ τοὺς βασικούς παράγοντες διαμόρφωσης τῆς Νεκρώσεως Ἀκολουθίας ὑπῆρξε ἡ παράκληση τῶν πενθούντων. Γι' αὐτὸ καὶ στὰ ἀρχαιότερα τῶν σωζομένων χειρογράφων εὐχολογίων περιέχεται καὶ εἰδικὴ πρὸς τοῦτο εὐχὴ. Βλ. Μ. ARRANZ, *L' Eucologio constantinopolitano agli inizi del secolo xi*. Roma 1996, σ. 310.

11. Πρὸβλ. Κ. ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ (Πρωτοπρεσβύτερος), *Ὁ χριστιανικὸς ναὸς καὶ τὰ τελούμενα ἐν αὐτῷ*, Ἐκδόσεις Γρηγόρη, Ἀθήνα 1969, σ. 548-549.

12. ΕΥΣΕΒΙΟΣ. *Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία* Ζ, 2. ΒΕΠΕΣ 20, σ. 27. Πρὸβλ. ΕΥ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ, *Ἡρωίδες τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης*, Ἀθήνα 1949, σ. 62.

13. ΣΩΖΟΜΕΝΟΣ, *Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία*, 5, 16. PG 67, 261.

α) *Στὴν ἀπόκρουση ἀντιχριστιανικῶν ἰδεῶν*. Εἶναι γνωστὸ ὅτι ἡ ἰδέα τῆς ἐπαναφορᾶς τῆς καύσεως τῶν νεκρῶν ἐμφανίστηκε στὴ Δύση, στὰ πλαίσια τοῦ ἀντικληρικοῦ καὶ ἀντιχριστιανικοῦ γενικὰ πνεύματος τοῦ Διαφωτισμοῦ, μὲ κύριους ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ὑποστηρικτὲς τῆς τοῦ ἐλεύθερους τέκτονες¹⁴. Υἱοθέτηση δὲ ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία τῆς καύσης τῶν νεκρῶν ἰσοδυναμεῖ καὶ σήμερα μὲ κατάφαση ξένων πρὸς τὴν χριστιανικὴ πίστι ἀντίληψεων, ἀπὸ τὶς ὁποῖες ἐπισημαίνονται ἰδιαιτέρα δύο: Πρῶτον ἡ ἀναδίωξη τῆς ἀρχαιοελληνικῆς δυαλιστικῆς ἀντίληψης περὶ τοῦ σώματος ὡς δεσποτηρίου τῆς ψυχῆς¹⁵, ποὺ περιφρονώντας τὴν ὑλικότητα τοῦ ἀνθρώπου, ἐρχεται σὲ πλήρη ἀντίθεση πρὸς τὸ δόγμα τῆς ἀναστάσεως τῶν σωμάτων τῶν νεκρῶν καὶ τῆς θέωσης τοῦ ἀνθρώπου ὡς ἐνιαίας ψυχοσωματικῆς ὄντοτητας. Καὶ δευτερον ὁ ἀποδιδομένος ἀπὸ τοὺς ὀπαδοὺς τῆς καύσεως ἐξαγνιστικὸς χαρακτήρας σ' αὐτὸ καθεαυτὸ τὸ πῦρ¹⁶, ποὺ πέρα ἀπὸ τοὺς συνειρμούς ποὺ δημιουργεῖ πρὸς τὸ καθαρτήριο πῦρ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας, ἐμφανίζεται καὶ ὡς ὑποκατάστατο τῆς μοναδικῆς δυνατότητας πνευματικῆς κάθαρσης τοῦ χριστιανοῦ, ποὺ εἶναι ἡ ἐνσυνείδητη πρὸ τοῦ θανάτου συμμετοχὴ στὰ ἱερὰ μυστήρια τοῦ Βαπτίσματος, τῆς Μετανοίας καὶ τῆς Θείας Εὐχαριστίας.

β) *Στὴν προστασία τοῦ ἀνθρωπίνου ἥθους*. Μὲ δεδομένο τὸ γεγονός ὅτι ἀπὸ ἀποψη καθαρὰ δογματικὴ ὁ τρό-

14. Β. BÜRKI, *Im Herm entschlaffen*, Quelle u. Meyer, Heidelberg 1969, σ. 202.

15. Εἶναι ἀντιπροσωπευτικὴ ἐδῶ ἡ ἐπιγραφή ποὺ ὑπάρχει στὴν εἴσοδο τοῦ κρεματορίου τῆς Ζυρίχης: *Ἡ φλόγα δαλίει τὸ παροδικό, ἐλευθερώνει τὸ ἀθάνατο*. Βλ. BÜRKI, μν. ἔργ., σ. 224.

16. ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ: *Ὅτι ἔθος ἦν Ἕλλησιν καίειν τοὺς νεκρούς, ὁ δὲ καὶ εἰσὶ παραμένει ποιὴν τῶν βορείων βαρβάρων. ἐποίουν δὲ τοῦτο ἐκεῖνοι πρὸς ἐνδειξιν τοῦ τὸ μὲν θεῖον τοῦ ἀνθρώπου ἀναφορηθὲν ὡσπερ ἐν ὀχμίᾳ τῷ πυρὶ προσμῖξει τοῖς οὐρανόις, τὸ δὲ γῆινον, κάτω μεῖναι, τὸ μὲν πυρὶ δαπανηθὲν, τὸ δὲ ἀπομείναν λειψάνοις ὄσταν. οἱ δὲ φασιν, ὅτι τὸ μὲν νεκρὸν οὐ καθαρὸν ἐδόκει, ἀγνισμὸς δὲ τὶς ἦν ἡ διὰ τοῦ πυρὸς δαπάνη τοῦ νεκρωθέντος, ὅτι καὶ τὸ πῦρ ἀγνιστικόν. διὸ καὶ οἱ καθαρμοὶ διὰ πυρὸς ἐγίνοντο ...δῆλον δὲ ὅτι οὐ πᾶσιν ἤρρεσκεν ἡ τῶν νεκρῶν καύσις. Κατὰ παράθεση Ν. ΕΜΜΑΝΟΥΗΛΙΔΗ, *Τὸ δίκαιο τῆς ταφῆς στὸ Βυζάντιο*, Ἐκδόσεις Σάκκουλα, Ἀθήνα 1989, σ. 88.*

πος τῆς μετὰ θάνατον διάλυσης τοῦ ἀνθρώπινου σώματος δὲν φαίνεται νὰ ἔχει καθεαυτὸν ἀπόλυτη σωτηριολογικὴ σημασία¹⁷, ἐκεῖνο ποῦ καὶ σήμερα διακυβεύεται μὲ τὴν

17. Εἶναι ἐνδεικτικὰ ἐπ' αὐτοῦ τὰ ἐξῆς πατερικὰ κείμενα: ἸΓΝΑΤΙΟΣ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΣ, Πρὸς Ρωμαίους 4, 1-2. ΒΕΠΕΣ 2, σ. 304: Ἄφετέ μοι, θηρίων δορὰν εἶναι, δι' ὧν ἔνεστιν Θεοῦ ἐπιτυχεῖν. Σίτος εἰμι Θεοῦ καὶ δι' ὀδόντων θηρίων ἀλήθομαι, ἵνα καθαρὸς ἄρτος εὐρεθῶ τοῦ Χριστοῦ. Μᾶλλον κολακεύσατε τὰ θηρία, ἵνα μοι τάφος γένωνται, καὶ μὴδὲν καταλίπωσι τῶν τοῦ σώματός μου, ἵνα μοι κοιμηθεῖς βαρῦς τινι γένωμαι. Τότε ἔσομαι μαθητὴς ἀληθῶς Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅτι οὐδὲ τὸ σῶμά μου ὁ κόσμος ὄψεται. ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΛΙΜΑΚΟΣ, Λόγος Ε, 12. ΡG 88, 772c: Μέλλοντες πρὸς Κύριον πορεύεσθαι καὶ τῶ ἀδεκάστῳ δήματι παρίστασθαι οἱ καλοὶ ἐκεῖνοι τῆς χώρας τῆς μετανοίας πολῖται, ὀπηνίκα τις αὐτῶν ἐν τῷ παντὶ ἐθεώρει ἑαυτόν, τοῦτο διὰ τοῦ προεστῶτος αὐτῶν ἐδυσώπουν τὸν μέγαν μεθ' ὄρκων, τοῦ μὴ καταξιωθῆναι αὐτοὺς ἀνθρώπινης ταφῆς ἀλλὰ δίκην ἀλόγων ἢ ἐν ῥείθρῳ τοῦ ποταμοῦ ἢ ἐν τῷ ἀργῷ τοῖς θηρίοις παραδοθῆναι· ὅπερ πολλάκις ἐποίησεν ὑπακούσας ὁ τῆς διακρίσεως λύχνος, ψαλμωδίας ἀπάσης καὶ τιμῆς ἐστερημένους ἐξοδιάζεσθαι κελεύσας. ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΡΗΤΗΣ, Κανὼν εἰς Ψυχορραγοῦντα. J. GOAR, *Euchologion, sive Rituale Graecorum* (φωτοστατική ἀνατύπωση), Graz 1960, σ. 586: Ἴδου νῦν χωρίζεται μετ' ὀδύνης ἢ ψυχῆ ἐκ τοῦ δεινοῦ μου σώματος, μὴ οὖν τὸ σῶμά μου θάψῃτε ἐπὶ γῆς οὐκ ἔστι γὰρ ἄξιον, ἀλλὰ σύραντες ἔξω νυκὶ ῥίψατε.

καύση τῶν νεκρῶν εἶναι κυρίως τὸ ἀνθρώπινο εἶδος¹⁸. Διότι, πέρα ἀπὸ τὴν εἰκονοκλαστικὴ καὶ μαζοχικοσαδιστικὴ διάσταση ποῦ διαφαίνεται στὸ βάθος τῆς ἀνθρώπινης αὐτῆς συμπεριφορᾶς, τὸ ἀναπόφευκτα ἐκκοσμιζόμενο περιβάλλον τῶν κρεματορίων θ' ἀνοίξει τὴ θύρα καὶ γιὰ μίαν πλήρη ὑποταγὴ τοῦ ὅλου θέματος τῆς ἀντιμετώπισης τῶν νεκρῶν σὲ ὑγεινοοικονομικὲς σκοπιμότητες. Μὲ τὴν ὅλο δὲ καὶ περισσότερη φιλελευθεροποίηση τῆς κρατικῆς νομοθεσίας, ποῖός μπορεῖ νὰ ἀποκλείσει στὸ μέλλον μίαν μεταχείριση τῶν νεκρολειψάνων, ἀνάλογη π.χ. πρὸς αὐτὴ τῶν χιτρερικῶν κρεματορίων (πρὸβλ. καὶ τὴν καύση τῶν μαρτύρων στὴν ἀρχαία Ἐκκλησία¹⁹), ἢ τὴν «ἀνακύκλωση», ἢ ὅποια φαίνεται νὰ γίνεται ἤδη σήμερα στὰ ἐμβρυα τῶν ἐκτρώσεων, ἢ στὰ ὑπόλοιπα τῆς τεχνητῆς γονιμοποίησης;

Πὰ ὅλους τοὺς ἀνωτέρω καὶ πολλοὺς ἄλλους ἐξίσου σπουδαίους λόγους ὁ παραδοσιακὸς τρόπος τῆς ταφῆς τῶν νεκρῶν, μαζὶ μὲ τὶς ὑπόλοιπες φροντίδες στοργῆς καὶ τιμῆς πρὸς τοὺς κηδευμένους νεκροὺς θὰ ἐξακολουθήσει καὶ στὸ μέλλον νὰ ἀποτελεῖ τὴ μοναδικὴ «λειτουργικὴ» ἐπιλογή τῆς Ἐκκλησίας. Σὲ συνδυασμὸ δὲ μὲ μίαν ἀναβαθμισμένην ποιμαντικὴν παρουσία στὰ Κοιμητήρια εἶναι δυνατόν νὰ ἀποτελέσει γιὰ τὴν Ἐκκλησία μίαν προνομιούχο εὐκαιρία ἱεραποστολικῆς δραστηριοποίησης, μὲ καρπὸς γιὰ τοὺς σύγχρονους ἀνθρώπους ἀνάλογα πρὸς αὐτοὺς ποῦ ἀπεκόμιζαν ἀπὸ τὴ συμμετοχὴ τους στὴν ἐξόδια ἀκολουθία οἱ τάξεις τῶν κατηχομένων τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας: «Γιατὶ θὰ ὠφεληθοῦν ἴσως βλέποντας αὐτὸν ποῦ ἔχει τελειωθεῖ ἱερά ν' ἀναγορεύεται ἱερά ἀπὸ τὴν λειτουργικὴ μνημόνευση κοινῶν γνήσιος τῶν ἁγίων ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τοῦ κόσμου καὶ ἴσως θὰ φθάσουν καὶ αὐτὲς σὲ ὅμοια ἐπιθυμῖα καὶ θὰ διδαχθοῦν ἀπὸ τὴν λειτουργικὴ ἐπιστήμη ὅτι εἶναι ἀληθινὰ μακάρια ἢ τελείωση στ' ὄνομα τοῦ Χριστοῦ»²⁰.

18. Γ. ΠΑΠΑΜΙΧΑΗΛ, Ἡ καύσις τῶν νεκρῶν, Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, 1912, σ. 34-38.

19. Βλ. σχετικὰ, ΑΝ. ΦΥΤΡΑΚΙΣ, *Λείψανα καὶ τάφοι μαρτύρων κατὰ τοὺς τρεῖς πρώτους αἰῶνας*, Ἐν Ἀθῆναις 1955, σ. 39 ἔξ.

20. ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΑΡΕΟΠΑΓΙΤΗΣ, *Περὶ Ἐκκλησιαστικῆς καὶ Οὐράνιας Ἱεραρχίας*. Εἰσαγωγή-Μετάφραση-Σημειώσεις: Ἰγνάτιος Μ. Σακαλῆς. τ. Α', Ἐκδόσεις Πουρνάρα, Θεσσαλονίκη 1985, σ. 153.

Άπο την επίσκεψη του Μακ. Αρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστοδούλου στόν Ἄρειο Πάγο. Τόν ὑποδέχθηκε ἡ ἡγεσία τοῦ Ἄνωτάτου αὐτοῦ Δικαστηρίου (18 Φεβρουαρίου).

Φωτογραφίες Στιγμιότυπα

Ὁ Μακ. Αρχιεπίσκοπος κ. Χριστόδουλος κ. Ἀκη Τσοχατζόπουλο στό Ὑπουργεῖο καί συζήτησαν θέματα κοινῆς ἐνδιαφέροντος.

Μέ ἐκδήλη ἰκανοποίηση ὁ ὀλυμπιονίκης Πύρρος Δήμας δέχεται τὸ εἰδικὸ μετᾶλλιο ποῦ τοῦ χορεῖά ὁ Μακ. Αρχιεπίσκοπος.

Τοὺς ὀλυμπιονίκες μας στήν ἄρση βαρῶν θράβευσε στή διάρκεια σεμνῆς τελετῆς ὁ Μακ. Αρχιεπίσκοπος κ. Χριστόδουλος.

Φιικά τυπα

κτός από τόν ύπουργό
μύνης (18 Φεβρουαρίου)

Κοινή Σύσκεψη τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καί τῶν Θεολογικῶν Σχολῶν Ἀθηνῶν καί Θεσσαλονίκης, μέ τήν εὐκαιρία εορτασμοῦ τῆς μνήμης τοῦ Ἱεροῦ Φωτίου (6 Φεβρουαρίου). Στή φωτογραφία, κατά τήν έναρξη, ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος κ. Χριστόδουλος, μέ τόν Σεβ. Σταγῶν καί Μετεώρων κ. Σεραφεῖμ, τόν κοσμήτορα τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν κ. Χρ. Βούλγαρη, τόν ὁμιλητῆ τῆς ἡμέρας καθηγητῆ κ. Στ. Παπαδόπουλο, τόν Ἀρχιγραμματέα τῆς Ἱ. Συνόδου ἀρχιμ. κ. Δανιήλ Πουρτσουκλή καί τοὺς ἐκπροσώπους τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Θεσσαλονίκης κ.κ. Γεώργιο Μαρτζέλο καί Βασίλειο Φανουρογάκη. Τό θέμα ἦταν: «Ἐνώπιον τῆς 3ης χιλιετίας: Ἡ Ἐκκλησία καί ἡ Θεολογία τῆς».

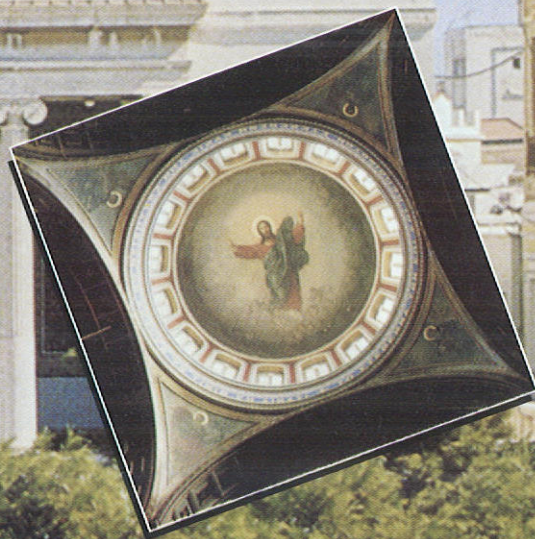
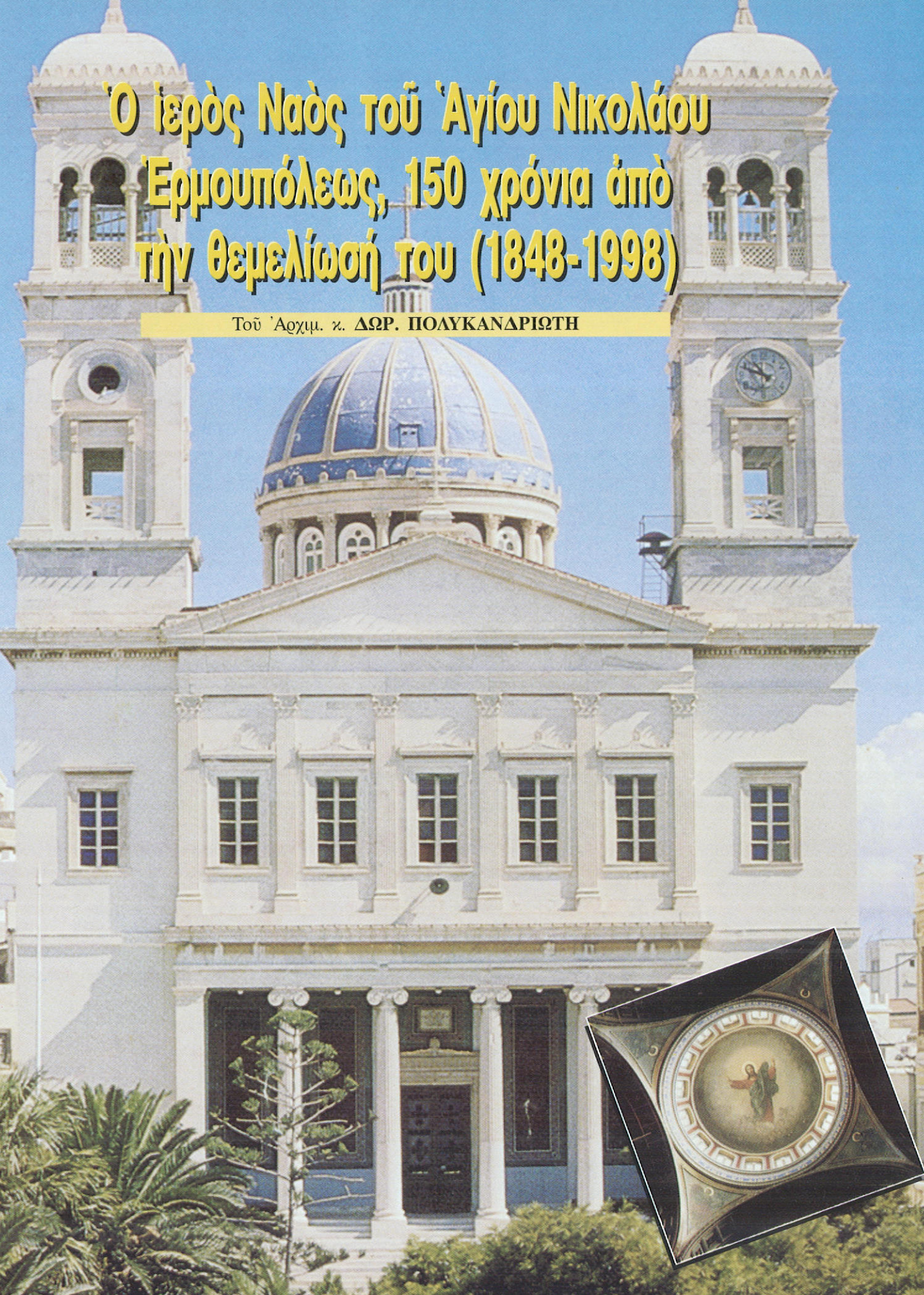

Πλήρης ἡ μεγάλη
αἴθουσα τοῦ
Διορθοδόξου
Κέντρου τῆς
Ἐκκλησίας
τῆς Ἑλλάδος,
παρά τῆ
Ἱερᾶ Μονῆ
Κοιμήσεως Θεοτόκου
Πεντέλης.

(Φωτογραφίες Χρ. Μπόνη).

Ὁ ἱερός Ναός τοῦ Ἁγίου Νικολάου Ἐρμουπόλεως, 150 χρόνια ἀπὸ τὴν θεμελίωσή του (1848-1998)

Τοῦ Ἀρχιμ. κ. ΔΩΡ. ΠΟΛΥΚΑΝΔΡΙΩΤΗ

Εκατὸν πενήντα χρόνια συμπληρώθηκαν ἀπὸ τὴν θεμελίωση στὴ συνοικία «Εργουλιώτικα» τῆς Ἐριμουπόλεως, τοῦ περικαλλεστάτου ἐκκλησιαστικοῦ οἰκοδομήματος, τοῦ πολιοῦχου τῆς Σύρου, Ἁγίου Νικολάου. Ὁ ἀπὸ Χίου καὶ Καρυστίας, μητροπολίτης Κυκλάδων Δανιὴλ Κοντούδης, ὁ ἀγωνιστὴς Ἱεράρχης, ἔθεσε τὸν θεμέλιο λίθο, ὅπως μαρτυρεῖ ἡ ἀφιερωματικὴ ἐπιγραφή ἐπάνω ἀπὸ τὴν κεντρικὴ εἴσοδο «Ὁδ' ἱερὸς δόμος Ἁγίου Νικολάου, ἐγερθεὶς εὐσεβεία κατοίκων Ἐριμουπόλεως, ἔσχε τὸν θεμέλιον λίθον ἔτει 1848 αὐμῆ, βασιλεύοντος Ὁθωνος Α', ἐπὶ ἀρχιερέως Δανιὴλ, δημάρχου Ταρμπουξῆ». Ὁ Βασιλεὺς Ὁθωνας, ὁ Δῆμος Ἐριμουπόλεως, ὁμογενεῖς ἀπὸ τὴν Ρωσία καὶ τὴν Πόλη καὶ πολλοὶ φιλογενεῖς ἐριμουπολίτες ὑπῆρξαν οἱ μεγάλοι καὶ κύριοι δωρητῆς.

Ὁ Νομομηχανικὸς τοῦ πρ. Ὑπασπιστῆ τοῦ Ὁθωνα, Γεραΐμου Μεταξᾶ, εἶναι ὁ κατασκευάσας τὸ περίλαμπρο αὐτὸ ἐκκλησιαστικὸ ἀρχιτεκτονικὸ μνημεῖο, ποῦ δικαίως γράφτηκε, ὅτι ὑπερτεροῦσε «ὄλων τῶν ἐν Ἑλλάδι Ναῶν, μάλιστα καὶ τῆς ἐν Ἀθήναις Μητροπόλεως».

Τὸ 1850 ἐγίνε ἡ πρώτη Λειτουργία, στὴ θέση τοῦ ἱεροῦ. Τὰ ἐπίσημα σχέδια κατηρτίσθησαν τελικὰ τὸ 1851, ἐνῶ τὸ 1855 μεταφέρθησαν μάρμαρα ἀπὸ τὰ λατομεῖα τοῦ ἀρχιτέκτονα Σταματίου Κλεάνθη, ἀπὸ τὴν Πάρο, γιὰ τὰ ἐπιστεγάσματα τῶν θυρῶν καὶ τῶν παραθύρων.

Τὸ 1861 γιορτάσθηκε μεγαλοπρεπῶς ἡ μνήμη τοῦ Ἁγίου Νικολάου, ἐνῶ τὰ ἐπίσημα ἐγκαίνια ἐγίναν στὶς 13 Σεπτεμβρίου 1870, ἀπὸ τὸν Ἀρχιεπίσκοπο Σύρου Ἀλέξανδρο Λικουῆγο, καὶ τὸν πανηγυρικὸ λόγο ἐξεφώνησε ὁ Ἀπόστολος Μακρᾶκης.

Τὸ 1883 ὁ γλύπτης Γ. Βιτάλης πῆρε τὸ πρῶτο βραβεῖο γιὰ τὴν ἐκπόνηση τοῦ σχεδίου τοῦ Τέμπλου, ποῦ τὸ κατασκεύασε ἀπὸ τὸ 1883-1889 περίπου, ἀπαράμιλλο σὲ σύνθεση καὶ ὠραιότητα.

Ὁ μαρμάριος Ἀμβωνας, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἐξεφωνήθησαν πανηγυρικοὶ λόγοι ρητορικῆς συνθέσεως μοναδικῆς, ἀπὸ ἐπιφανεῖς ἐκκλησιαστικοὺς ρήτορες τῆς Σύρου, ἐγίνε μὲ δαπάνη τοῦ Δ. Βαφιαδάκη καὶ τὸν κατασκεύασε ὁ Γ. Φυτάλης.

Ὁ Ἐπισκοπικὸς Θρόνος ἐγίνε τὸ 1870 μὲ δαπάνη τοῦ Σταματίου Πρωῖου. Γιὰ τὴν ἀριστα διατηρημένη πλοῖσια διακόσμηση τοῦ Ναοῦ ἐργάσθησαν φιλότιμα ἐπὶ δύο χρόνια ἀπὸ τὸ 1903-1905 οἱ ἀδελφοὶ Πέτρος καὶ Ἀλέξανδρος Μπάγιας.

Οἱ Εἰκόνες ποῦ κοσμοῦν τὸ Τέμπλο, ἀλλὰ καὶ οἱ φορητῆς ποῦ στολίζουν τοὺς τοίχους τοῦ Ναοῦ εἶναι ἔργα περιώνυμων Ἀγιογράφων, ὅπως τοῦ Ἱ. Στάη, Ἀ. Ρεθυμιώτη, Γ. Βεβελᾶκη, Ἀλ. Γενναδίου, Λ. Τσοῦμπου.

Δύο ἀξιολογότερες παραστάσεις, ὁ Μυστικὸς Δεῖπνος, ἐπάνω ἀπὸ τὴν Ὁραία Πύλη, καὶ ἡ Ἀποκαθίλωση, εἶναι ἔργα ῥώσων καλλιτεχνῶν.

Ἀπαράμιλλης τέχνης καὶ αἰσθητικῆς εἶναι τὰ ἱερὰ σκεῦη, ποῦ διαφυλάσσονται στὸν Ναό.

Σὲ εὐαγγέλιο μὲ σμάλτα καὶ ἡμιπολύτιμους λίθους διαβάσαμε «6.12.1868 ἐν Πετροπόλει. Δωρεὰ Νικολάου Ἰωάννου Καράλλη».

Τῆς ἴδιας ἐποχῆς εἶναι Σταυροὶ Εὐλογίας, Ἀρτοφορία, Ἐξαπτέρυγα, Λειτουργικὰ Σκεῦη, Προθέσεις, Χρυσοζέντητοι Ἐπιτάφιοι.

Ὁ ἔσωτερικὸς διάκοσμος τοῦ Ναοῦ μὲ τοὺς παλαιοὺς κρυστάλλινους πολυελαίους, οἱ περισσότεροι τῶν ὁποίων ἔχουν ἔλθει ἀπὸ τὴν Βενετία, τὰ ἐπίχρσα πολυκάνδηλα, τὰ μαρμαρόγλυπτα πρόσωπα τῶν Ἀγγέλων, κατὰ μῆκος τοῦ Γυναικωνίτη, καὶ οἱ ἐπίχρσες ξυλόγλυπτες κορνίζες τῶν εἰκόνων, ἐντυπωσιάζουν τὸν προσκυνητὴ καὶ τὸν καταπλήσσουν, βλέποντα τὴν διαχρονικὴ ἀξία τῶν ἱερῶν αὐτῶν σεβασμάτων τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ χριστιανικοῦ πνεύματος.

Ἡ πρώτη Ἐπισκοπικὴ χειροτονία ποῦ τελέσθηκε στὸν Ναὸ τοῦ Ἁγίου Νικολάου, ἦταν τὴν 21 Νοεμβρίου 1965, ὅταν σύσσωμος ὁ φιλευσεδῆς λαὸς τῆς Σύρου ὑπέδεχθη ὡς Ποιμέναρχη του, τὸν θεοφιλῶς ποιμαίνοντα μέχρι σήμερα τὴν Σύρο κ. Δωρόθεο.

Τὴν Πρωθυεραρχία τοῦ Ναοῦ διακόνησαν καταξιωμένοι καὶ ἐνάρετοι κληρικοὶ, ἀντάξει τῆς θέσεως καὶ τῶν ὑποχρεώσεών τους. Τὰ τελευταῖα 55 χρόνια διακονεῖ μὲ πολυσχιδῆ δράση τὴν θέση αὐτή, ὁ ἐκ Τήνου καταξιωμένος Ἀρχιμανδρίτης Γρηγόριος Μαραγκός, ὁ ὁποῖος συνεπικουρούμενος καὶ ἀπὸ τὸν συνεφημέριό του Τιμόθεο Δράγαση, ἔχουν ἀποσπάσει τὴν ἀγάπη καὶ τὸν σεβασμὸ τῶν χριστιανῶν τῆς Σύρου.

Μεγάλοι εὐεργέτες τοῦ ναοῦ, στὴν πορεία τοῦ χρόνου, ὑπῆρξαν ὁ βασιλιάς Ὁθωνας, ὁ τσάρος Νικόλαος Ρωμανάφ, ὁμογενεῖς ἐριμουπολίτες ποῦ ἐξῆσαν καὶ προόδευσαν στὸ ἐξωτερικὸ, τὰ τελευταῖα δὲ χρόνια οἱ Κασσιῶτες πλοιοκτῆτες Νικόλαος καὶ Μηνᾶς Ρεθύμνης, ποῦ οἱ προτομῆς τους στολίζουν τὸν πρὸ τοῦ ναοῦ κήπο.

Ὁ Ναὸς τοῦ Ἁγίου Νικολάου, ἀπαύγασμα τῆς εὐσεβείας τῶν ἐριμουπολιτῶν καὶ κιβωτός, ποῦ διεφύλαξε 150 χρόνια, μέχρι σήμερα, μιὰ παράδοση πολιτισμοῦ, ἀγάπης πρὸς τὴν Ἐκκλησία καὶ πλουσίας ποιμαντικῆς καὶ φιλανθρωπικῆς δράσεως, θὰ παραμένει πάντα αἰώνιο ἀνεκτίμητο κόσμημα τῆς πόλεως τοῦ λογίου Ἐριμῆ, τῆς πρωτεύουσας τῶν Κυκλάδων.

Θέματα ἑρμηνείας τῆς Καινῆς Διαθήκης

Η ΑΚΟΣΜΙΑ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

Ἑρμηνευτικὸ σχόλιο στὸ Ἰωάν. 1,10*

Τοῦ κ. Κωνσταντίνου Π. Παπαθανασίου, θεολόγου

Ομότιμος καθηγητὴς Σ. Ἀγουρίδης σημειώνει τὰ ἑξῆς: «Δὲν εἶναι ἐδῶ θέμα τῆς προσευχῆς τοῦ Κυρίου ἢ εὐθύνη τῆς Ἐκκλησίας διὰ τὴν ἀπιστίαν τοῦ κόσμου· ἐμμέσως ὅμως, διὰ τῶν λόγων τοῦ Ἰησοῦ ἐδῶ, διαφαίνεται μία τοιαύτη εὐθύνη. Προφανῶς, ὅταν ἡ Ἐκκλησία προδίδῃ τὸν ἐσχατολογικὸν καὶ ὑπερκόσμιον χαρακτήρα της, ἀδυνατεῖ νὰ παρουσιάσῃ τὴν ἀπόδειξιν ἐκείνην τῆς ἐνότητος, ἢ ὁποία μόνη δύναται νὰ πείσῃ τὸν κόσμον περὶ τῆς θείας προελεύσεως τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Ἰδρυτοῦ της»⁸¹.

Ἡ ἀποστολὴ τοῦ Θεανθρώπου στὸν κόσμον ἦταν νὰ «σώσει τὸν κόσμον» (3,17· 12,47), τὴν οἰκουμένη ὁλόκληρη, τὴν καθολικὴ ἀνθρωπότητα. Αὐτὴ τὴν ἀποστολὴ ἔχει κι ἡ Ἐκκλησία. Ὡς πρὸς τὸν «κόσμο», «ἡ ἐμπειρία τῆς Ἐκκλησίας, γράφει ὁ ἀείμνηστος π. Ἀλέξανδρος Σμέμαν, ὡς οὐρανὸς ἐπὶ γῆς, παραμένει ἐλεύθερη ἀπὸ «αὐτὸν τὸν κόσμον», καὶ ἔχει ἔτσι τὴν ἰκανότητα νὰ τὸν βλέπει κατὰματα, νὰ τὸν «διακρίνει» καὶ νὰ τὸν μεταβάλλει»⁸². Καὶ ὁ «κόσμος», μὲ τὸ νὰ βλέπει κυρίως αὐτὴν τὴν ἀγάπην τῶν πιστῶν μελῶν της, τῶν μαθητῶν τοῦ Κυρίου, δηλαδὴ τὸ διακριτικὸ τους γνώρισμα (13, 35), «τὴν καῦσιν καρδίας ὑπὲρ πάσης τῆς κτίσεως» (ἃ

Ἄν ὁ ἄνθρωπος ἐξακολουθήσῃ νὰ βλέπει «κοσμικὰ» τὴν κτίση, τότε θὰ χαθεῖ ὀριστικὰ ἡ ὀμορφιά τῆς δημιουργίας τοῦ Θεοῦ.

* Συνέχεια ἀπὸ τὴ σελ. 37 τοῦ τ. Ἰανουαρίου.

81. Σ. Ἀγουρίδου, Ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης, σελ. 195.

82. Ἀλέξ. Σμέμαν, Ἡ ἀποστολὴ τῆς Ἐκκλησίας στὸ σύγχρονο κόσμο, μετάφρ. ἀπὸ τὸ ἀγγλικὸ Ἰωσήφ Ρονλίδης (Ἀθήνα: Ἀκρίτας, 1983), σελ. 31.

γιος Ἰσαὰκ ὁ Σύρος)⁸³, νὰ τὸν προσλαμβάνει γιὰ νὰ τὸν «μεταποιήσει», δηλαδὴ νὰ τὸν ἀνανομηματοδοτήσει, τότε εἶναι δυνατὸ αὐτὸς νὰ κινηθεῖ πρὸς τὴ σωτηρία.

Ἡ ἀποστολὴ τῆς Ἐκκλησίας ὡς πρὸς τὸν «κόσμο» ματαιώνεται ἀφενὸς ὅταν ὁ «κόσμος» κλείνεται στὸν ἑαυτὸ του καὶ δὲν ἀκούει τὴ φωνὴ τοῦ Χριστοῦ διὰ τῆς Ἐκκλησίας, ἀφετέρου ὅταν ἡ χριστιανοσύνη κλείνεται στὸν ἑαυτὸ της καὶ δὲν ἀναλαμβάνει καμιά δράση μέσα στὴν ἱστορία. Ἡ τελευταία βρίσκεται σήμερα μπροστὰ στὴν ἐπιτακτικὴ πρόκληση γιὰ τὸ πῶς θὰ ἐνεργήσει καὶ ποιά ποιμαντικὰ μέσα θὰ χρησιμοποιοῦ γιὰ νὰ περάσει ἡ συνταρακτικὴ ἐμπειρία τοῦ Φωτὸς μέσα στὴν κόλαση καὶ τὸ σκοτάδι τοῦ σημερινοῦ «κόσμου»⁸⁴.

ιδ. Πῶς ὁ «κόσμος» σχετίζεται μὲ τὸ οἰκολογικὸ πρόβλημα; Τὸ σημαντικότερο πρόβλημα τῆς ἐποχῆς μας, τὸ οἰκολογικὸ, ξεκίνησε καὶ ἀκόμη ὑφίσταται ἀπὸ τὴν ἀγνόηση ἐκ μέρους τοῦ «κόσμου» ὅτι Θεὸς καὶ κόσμος (φυσικὸ περιβάλλον), ἂν καὶ ἀποτελοῦν δύο ἐτερότητες, ὡστόσο συνδέονται μὲ ἀκατάλυτους δεσμούς. Ὅταν ὁ «κόσμος» ἀρνεῖται τὴν κοινωμία μὲ τὸ Θεό, ὅταν «ἀγαπάει» τὸν κόσμο ὡς αὐτοσκοπὸ καὶ ὄχι ὡς ἀντικατοπτρισμὸ τοῦ Θεοῦ, ὅταν δὲ βλέπει τὸν κόσμο ὡς δῶρο καὶ μυστήριον τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ, τότε ἐνεργεῖ «κοσμοκεντρικά», δηλαδὴ θανατοκεντρικά, μὲ μιὰ λέξη καταστροφικά⁸⁵.

Ὅσες ἀξιόλογες προσπάθειες κι ἂν γίνονται σήμερα, θὰ πέφτουν στὸ κενό, ἂν ὁ ἄνθρωπος ἐξακολουθήσει νὰ βλέπει «κοσμικὰ» τὴν κτίση, ἂν παραμένει στὴν κατάσταση τῆς πώσεως, ἂν δὲ ζεῖ εὐχαριστιακὰ ἀπέναντι στὸ Θεό. Ἐπίσης, κι ὅσο ἡ Ἐκκλησία δὲν ἀσχολεῖται ἀρκετὰ μὲ τὸ παρὸν μεῖζον πρόβλημα, θὰ συμβάλλει -ἴσως ἀθέλητα- στὴ φθορὰ καὶ τὴν ἐξαχρείωση τῆς κτίσης καὶ ἰδιαίτερα τοῦ περιβάλλοντος.

ιε. Ὁ ἄνθρωπος παλεύοντας ἀνάμεσα στὶς δύο προτιμήσεις, τὸν «κόσμο» καὶ τὴν Ἐκκλησία. Εἶτε ὁ

ἄνθρωπος θέλει εἶτε ὄχι, εἶναι γεγονὸς ὅτι ζεῖ ἀνάμεσα στὶς δύο αὐτὲς πραγματικότητες, στὸν «κόσμο» καὶ τὴν Ἐκκλησία. Ὁ ἄνθρωπος εἶναι «καταδικασμένος» νὰ ἐπιλέγει σὲ κάθε βῆμα τῆς ζωῆς του τὴ μία ἀπ' τὶς δύο. Καὶ δὲν εἶναι ἀπλὰ ἐπιλογὲς ἢ προτιμήσεις, ἀλλὰ κάτι παραπάνω καὶ σημαντικότερο, ἐπισημαίνοντας τὶς συνέπειες ἢ τὶς δωρεὲς ἀντίστοιχα.

Ἡ διάκριση τῶν δύο αὐτῶν μεγεθῶν δὲν γίνεται πάντοτε μὲ μαθηματικὴ ἀκρίβεια ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο. Γιατὸ ὅσο βρίσκεται στὴν παρούσα ζωὴ εἶναι ταυτόχρονα καὶ ἄθεος καὶ πιστὸς, παραδεισιακὸς καὶ καταχθόνιος. Καὶ καθὼς γράφει ὁ ἐπίσκοπος Ἀχελώου Εὐθύμιος, «ὅσο διαρκεῖ ὁ «αἰώνας αὐτός», ὁ ἄνθρωπος θὰ παλεῦει ἀνάμεσα στὶς δύο ἀγάπες: τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ κόσμου. Τὰ ἀδύνατα καὶ ἀσταθῆ φτερὰ τῆς ἀγάπης του πότε θὰ τὸν ἀνεβάζουν στὸν οὐρανὸ καὶ πότε θὰ τὸν ρίχνουν στὴ λάσπη τῆς γῆς. Ἡ ἱστορία γράφεται μὲ τὶς ἀλλεπάλληλες ἀναβάσεις καὶ καταπτώσεις τῆς ἀγάπης τοῦ ἀνθρώπου»⁸⁶.

Ὁ ἄνθρωπος, ὁ πάντοτε ἀγαπημένος τοῦ Θεοῦ, ἔχει σὲ τελικὸ ἐπίπεδο ὁ ἴδιος νὰ ἀποφασίσει ἂν θὰ πεῖ ὄχι στὸν «κόσμο», ὄχι στὸ Σατανᾶ, ὄχι στὴν ἄρνηση, ὄχι στὴν κόλαση· ἢ ἂν θὰ πεῖ ναι στὸ Θεό, ναι στὴ ζωὴ, ναι στὴν αἰώνια ζωὴ.

Τὸ σύνθημα τοῦ «κόσμου» ἀπευθυνόμενο πρὸς τὸ Θεὸ ἀλλὰ καὶ σ' ὅσους διδάσκουν καὶ κηρύττουν περὶ Αὐτοῦ εἶναι τὸ παλαιοδιαθηκικὸ λόγιον: «Ἀπόστα ἀπ' ἐμοῦ, ὁδούς σου εἰδέναί οὐ βούλομαι» (Ἰὼβ 21,14).

Ἀντίθετα, γιὰ τὸν εὐαγγελιστὴ Ἰωάννη, ἡ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων καὶ ἡ ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητας καλεῖται νὰ γίνῃ μιὰ διαρκὴς «γαμήλια τελετὴ» μέσα στὸ κῶρο τοῦ θαύματος. Πρόκειται γιὰ τὸ μεσσιανικὸ δεῖπνο, πού ἡ Ἐκκλησία προσκαλεῖ ὅλους, λέγοντας: «Πάντες ἀπολαύσατε τοῦ συμποσίου τῆς πίστεως· πάντες ἀπολαύσατε τοῦ πλοῦτου τῆς χριστότητας»⁸⁷.

(Τέλος)

83. Λόγος ΠΑ', Περὶ τῆς διαφορᾶς τῶν ἀρετῶν, καὶ περὶ τελειότητος παντὸς δρόμου τῆς ἀρετῆς. Βλ. Οἱ ἀσκητικοὶ λόγοι ἀββᾶ Ἰσαὰκ τοῦ Σύρου (χ.τ.: ἐκδ. Ἀπόστολος Βαρνάβας, Β' ἐκδ. χ.κ.), σελ.270. Ἰσαὰκ τοῦ Σύρου, Τὰ εὐρεθέντα ἀσκητικά, ἐκδ. Νικηφόρου Θεοτόκη (Ἐν Λειψία. 1770· ἀνατυπούμενα ἐπιμ. Ἰωακείμ Σπετσιέρν, Ἀθήναι 1985), σελ. 306.

84. Βλ. Παύλου Εὐδοκίμοφ, Ἡ γυναίκα καὶ ἡ σωτηρία τοῦ κόσμου, μετάφρ. Νίκου Μαρσοῦκα (Θεσσαλονίκη: Π. Πουρναρᾶ, 31992), σελ. 191.

85. Βλ. Βασιλείου Τρ. Γιούλτσπ, «Δημιουργία καὶ οἰκολογικὸ πρόβλημα στὴν ὀρθόδοξη θεολογία», στὸ συλλογικὸ τόμο: Ἄνθρωπος καὶ περιβάλλον. Δοκίμια γιὰ τὴ σχέση τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸν περιβάλλοντα κόσμο, στὴ σειρά: «Συνάντησις» 3 (Πάφος: Ἱ. Μονὴ Ἁγίου Νεοφύτου, 1994), σσ. 11-23.

86. Εὐθυμίου Κ. Στύλιου (Ἐπισκ. Ἀχελώου), Ἡ ἀγάπη. Προεγγύσεις στὸ μυστήριον τοῦ Θεοῦ (Ἀθήνα: Ἐκδ. Ἀποστολικῆς Διακονίας, 1994), σελ. 392.

87. Ἰωάν. Χρυσοστόμου, Κατηχητικὸς λόγος· Ἡ Ἁγία καὶ Μεγάλῃ Ἑβδομάς (Ἀθήναι: Ἀποστολικὴ Διακονία, 1985, 21990), σελ. 365. Αὐτὸς «ὁ λόγος δὲν εἶναι ἔργον ἀνθρωπίνης καλλιτείας, ἀλλὰ ἔκρηξις ἀσυγκρατήτου χαρᾶς (...) καὶ χεῖμαρος οὐρανίου φωτοχυσίας» σημειώνει χαρακτηριστικὰ ὁ Παν. Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. Βαρθολομαῖος, θέτοντας ὡς ρητὸ (motto) τὴν προαναφερθεῖσα φράση στὴν «Πατριαρχικὴν Ἀπόδειξιν ἐπὶ τῷ Ἁγίῳ Πάσχα» (περ. Ἐκκλησία, ἔτος ΟΕ' [1998], ἀρ. 7 σελ. 226).

ΧΩΡΟΙ ΖΩΗΣ

Ψυχολογική προσέγγιση

Του κ. Α. Μ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ, Καθηγητού του Παν/μίου 'Αθηνών

Σὰν εἰσαγωγικὸ σημεῖωμα

11 μὲ 13 Δεκεμβρίου 1998 ἔλαβε χώρα στὴν Ἀθήνα τὸ 2ο Πανελλήνιο Συνέδριο Προαγωγῆς καὶ Ἀγωγῆς Ὑγείας. Τὸ πρωὶ τοῦ Σαββάτου ἕνα στρογγυλὸ τραπέζι, στὰ πλαίσια τῆς θεματικῆς ἐνότητας Ἀστικό περιβάλλον, διαπραγματεύτηκε τὸ θέμα «Χῶροι ζωῆς». Μετὰ ἀπὸ ἐμπειριστατωμένη εἰσαγωγή τοῦ προεδρεύοντος ἀν. καθηγητοῦ τῆς Ἱατρικῆς Σχολῆς τοῦ Π.Α. Ἰ. Στ. Παπαδοπούλου, ὀρθοπαιδικοῦ, ἀκολούθησαν τρεῖς εἰσηγήσεις οἱ ὁποῖες ἀναφέρθηκαν κατὰ σειρά: ἡ πρώτη, στὴ σημερινὴ πραγματικότητα (Μαρία Μαντουβάλου, ἀν. καθηγήτρια τοῦ Ε.Μ.Π., ἀρχιτέκτων-πολεοδόμος) ἡ δεύτερη, στὴν αἰσθητικὴ καὶ λειτουργικότητα τῶν χώρων ζωῆς (Μαρία Μαυρίδου, ἐπίκ. καθηγήτρια τοῦ Ε.Μ.Π., ἀρχιτέκτων-πολεοδόμος) ἡ τρίτη προσέγγισε τὸ θέμα ψυχολογικὰ (Α.Μ. Σταυρόπουλος, καθηγητῆς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Π.Α.). Δεδομένης τῆς σημασίας τῶν χώρων ζωῆς γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τοῦ ποιμαντικοῦ ἔργου στὸ περιβάλλον τῆς πόλης, δημοσιεύουμε τὸ κείμενο τῆς εἰσηγήσεώς μας, ἐλπίζοντας ὅτι μῖα ψυχολογικὴ προσέγγιση τοῦ θέματος θὰ μᾶς κάνει ἀκόμα πιὸ εὐαίσθητους στὴν ἀντιμετώπισή του.

Περιβάλλον καὶ ἀνάπτυξη

Ὅλοι γνωρίζουμε τὴ σημασία τοῦ περιβάλλοντος γιὰ τὸν ἄνθρωπο. Μαζὶ μὲ τὴν κληρονομικότητα, τὸ περιβάλλον συνιστᾷ τὸν δεύτερο σπουδαῖο παράγοντα γιὰ τὴν ἀνάπτυξη καὶ εἶναι καθοριστικὸς γι' αὐτὸ πὸν τελικὰ θὰ προκύψει ὡς ἀποτέλεσμα αὐτῆς τῆς συνεργασίας. Χωρὶς νὰ διακινδυνεύσουμε μποροῦμε νὰ υποστηρίξουμε ὅτι τὰ περιβάλλοντα μέσα στὰ ὁποῖα ἀναπτύσσονται οἱ ἄνθρωποι, ἀκόμη καὶ ἐκεῖνα τῆς ἐνδομήτριας ζωῆς τους, μποροῦν νὰ ταυτιστοῦν καὶ νὰ λειτουργήσουν ὡς χώροι ζωῆς. Γιὰ τὴ διαμόρφωση μερικῶν ἀπ' αὐτοὺς τοὺς χώρους ὁ ἄνθρωπος δὲν ἔχει καμιά εὐθύνη. Γιὰ ἄλλους ἡ εὐθύνη τὸν βαρβαίνει μερικῶς: γιὰ ἄλλους χώρους εἶναι ἀπολύτως ὑπεύθυνος καὶ γιὰ ἄλλους πάλι εἶναι ἐξίσου ὑπεύθυνος μαζὶ μὲ ἄλλους συνανθρώπους του. Μὲ αὐτὸ θέλω νὰ τονίσω ὅτι γι' αὐτὸν τὸν σημαντικὸ παράγοντα πὸν ἐπηρεάζει τὴν ἀνάπτυξή του καὶ τὴ ζωὴ του εἶναι ὑπεύθυνος καὶ ὁ ἄνθρωπος, ἐπειδὴ διαμορφώνει καὶ ὁ ἴδιος τοὺς χώρους ζωῆς του. Ὑπάρχει δηλαδὴ μῖα ἀλληλεπίδραση ἀνθρώπου καὶ περιβάλλοντος καὶ ὁ ἴδιος πολλές φορές δὲν εἶναι ἄμοιρος εὐθύνων γιὰ τὸ δεύτερο.

Ἐὰν τὸ περιβάλλον γενικῶς ἔχει σημασία ἀσφαλῶς γιὰ τὴν καλὴ βιολογικὴ ἀνάπτυξη τοῦ ἀνθρώπου, αὐτὸς εἶναι λόγος γιὰ νὰ φροντίζουμε γιὰ τὴ σωστὴ διατροφή μας μὲ τρόφιμα πὸν δὲν ἐγκυμονοῦν κινδύνους, γιὰ μῖα ἀτμόσφαιρα καθαρὴ χωρὶς ρύπους, γιὰ ὑδάτινους πόρους πὸν δὲν εἶναι μολυσμένοι. Φροντίζουμε ἀκόμη νὰ διαπαιδαγωγῶμε μικροὺς καὶ μεγάλους ὥστε νὰ προσέχουν τὴν σωματικὴ τους ὑγεία. Ἐξίσου σοβαρὴ εἶναι καὶ ἡ ἀγωγή γιὰ ψυχικὴ ὑγεία καὶ ἡ προσοχὴ πὸν πρέπει νὰ ἐπιδεικνύουμε στοὺς χώρους ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου πὸν τὴν ἐπηρεάζουν.

Ὅπως εἶναι γνωστὸ «κάθε ζωντανὸς ὄργανισμὸς ζεῖ καὶ ἀναπτύσσεται σὰ χῶρος μέσα στὸ χῶρο». Ἀπὸ ψυχολογικὴ ἄποψη μᾶς ἐνδιαφέρει ἡ ὑποκειμενοποίηση τοῦ χώρου ἢ, καλύτερα, τῶν ιδιοτήτων τοῦ χώρου. Ἐδῶ δὲν ἐννοῶ μόνο ὀρισμένες χωρικὲς ιδιότητες πὸν ἔχει ἡ ἀντιληπτικὴ εἰκόνα κάθε ἀντικειμένου (χρῶμα, μέγεθος, μορφή ἢ σχῆμα, μῖα ὀρισμένη θέση καὶ κατεύθυνση σὲ σχέση πρὸς ἑμένα καὶ τὰ ἄλλα ἀντικείμενα –δεξιὰ, ἀριστερά, ψηλά, χαμηλά κ.λπ.)– κίνηση, ἀπόσταση καὶ βάθος.

Εἶναι γνωστὴ ἡ ἀγαθὴ ἐπίδραση ἐνὸς καθαροῦ, φωτεινοῦ, τακτοποιημένου, εὐχάριστου χώρου στοὺς ἀνθρώπους πὸν συχνάζουν σ' αὐτόν. Εἶτε πρόκειται γιὰ κατοικία, εἶτε γιὰ σχολικὴ τάξη καὶ προαίλιο, γιὰ χῶρο ἐργασίας, γραφεῖο, ἐργοστάσιο, πλατεία, δρόμους, μέσα συγκοινωνίας ἢ χώρους ἀναψυχῆς.

Ψυχολογικὲς παράμετροι

Ποιὲς ἄραγε ψυχικὲς ιδιότητες καὶ δραστηριότητες διαδραματίζουν κάποιον ρόλο στὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο διαμορφώνουμε τοὺς χώρους ζωῆς μας; Ὅπωςδήποτε ἡ προσωπικότητά μας παίζει ἕναν σημαντικὸ ρόλο σ' αὐτὲς μας τίς ἐνέργειες. Ἀλλὰ καὶ ἄλλες παράμετροι ἐνεργοποιοῦνται. Ἀπὸ τὸ νὰ εἶμαι ἄνδρας ἢ γυναίκα καὶ ν' ἀσχολοῦμαι μὲ συγκεκριμένους χώρους τοῦ σπιτιοῦ: τὴν κουζίνα ἢ τὴ βιβλιοθήκη, μὲ συγκεκριμένες ἀσχολίες: τὴν διακόσμηση, τὸν κήπο ἢ τὰ μαστορέματα. Κάτι ἄλλο ἀκόμη εἶναι τὸ αἶσθημα τοῦ ιδιοκτήτη ἢ τοῦ ἐνοικιαστή. Ἀλλῶς ἀσχολοῦμαι καὶ περιποιοῦμαι ἕνα δικό μου σπίτι ἀπὸ ἕνα σπίτι στὸ ὁποῖο εἶμαι μὲ ἐνοίκιο. Τὸ αἶσθημα τοῦ μόνιμου ἢ τοῦ προσωρινοῦ πὸν συνάπτονται μὲ τὸ ἂν εἶμαι ἢ ὄχι ἰδιο-

κτήτης παίζει ένα σημαντικό ρόλο σ' αυτή μου την τοποθέτηση. Η οικειότητα μ' ένα χώρο που με ώθει να τον προσοικειωθώ, με ώθει ακόμη περισσότερο σε μια *ιδιωτικοποίηση* της ζωής μου και των χώρων ζωής μου. Με κάνει να ενδιαφέρομαι για ό,τι είναι ιδιωτικό και να μην έχω πολύ ενδιαφέρον ή και να αποστρέφομαι ακόμη κάτι που δεν μου ανήκει προσωπικά και ανήκει σε άλλους ή σε άλλον ή στο δημόσιο ή στο κράτος.

Εξ ου και η αποστασιοποίησή μου να θεωρήσω ως δικό μου και άρα να νοιαστώ καθετί ξένο. Έτσι εξηγείται γιατί ενώ φροντίζω με κάθε λεπτομέρεια για το σπίτι μου, το αυτοκίνητό μου ως χώρους ζωής μου, αδιαφορώ γι' άλλους χώρους ζωής που είναι και εκείνοι χώροι ζωής μου πλην όμως δεν τους αντίλαμβάνομαι ως τέτοιους. Είναι σά να ξεχνώ ότι από τη στιγμή που μοιράζομαι ένα χώρο ζωής με άλλους, αυτόματα δεν μου ανήκει. Μία μικρή περιπλάνηση σε δημόσιους χώρους ή σε δημόσια καταστήματα μās πείθει. Πάρτε τα δημόσια σχολεία μας και όχι μόνο μετά από περίοδο καταλήψεων. Πάρτε τα λεωφορεία μας αλλά ακόμη και τα ταξί. Πλην σπανίων εξαιρέσεων τα όχημα αυτά σε άπωθούν και δεν τα παίρνεις παρά έξ' ανάγκης. Όπως τα βρώσκεις λερωμένα με την ίδια διάθεση τα βρωμίζεις και σύ. Δεν σ' ενδιαφέρει ο έπόμενος. Έχω αναφέρει, σχολιάζοντας πα-

λαιότερα την καμπάνια του αγαπητού φίλου και συναδέλφου κ. Πάνη Παπαδόπουλου «όδηγείτε υποχωρητικά», ότι ο νεοέλληνας χρησιμοποιεί το ολόγαν το όποιο θέτει ως προμεταπίδα του και φιλοσοφία ζωής: «υπάρχω, άρα δεν υπάρχεις». Πάρτε τους δημόσιους κήπους, τις πλατείες, τους δρόμους, αστυνομικά τμήματα, εφορίες, νοσοκομεία και άλλους χώρους άν ούκ έστι αριθμός. Δεν σε προδιαθέτουν να μπεις και άν μπεις να παραμείνεις.

Στάσεις ζωής

Ενώ ο λαός μας φημιζόταν για την φιλοξενία του οι χώροι ζωής του και ιδιαίτερα της δημόσιας ζωής του είναι άφιλόξενοι, δεν είναι χώροι ύποδοχής. Χώροι δηλαδή που θά εύνοούσαν τις μεταξύ των ανθρώπων σχέσεις, την ανάπτυξη του προσώπου σε όλο το φάσμα της καθημερινής ζωής. Σπάνια, πολύ σπάνια, σά νηαίδες δροσιάς και ανάπτυξης, συναντάς χώρους διαμορφωμένους από ανθρώπους με τρόπο που να σε ύποδέχονται και να σε καλωσορίζουν. Απαιτείται δηλαδή ένας χώρος ύποδοχής που για να λειτουργήσει ως τέτοιος θά πρέπει και να έχει σχεδιασθεί από άνθρωπος που διαθέτουν βασικές στάσεις ζωής, που συνθέτουν τη στάση εκείνη που ψυχολογικά ύπό τώ φώς της ούμανιστικής ψυχολογίας μπορούμε να χαρακτηρίσουμε ως στάση ύποδοχής. Αυτές είναι ή *κατανόηση*, ή *ανεκτικότητα*, ή *σεβασμός* και ή *παραδοχή*. Αυτές οι στάσεις εύνοούν τις διανθρώπινες σχέσεις και δημιουργούν τώ κατάλληλο εκείνο κλίμα και την άναλογη άτμόσφαιρα που είναι άπαραίτητα για την επίτευξη κοινωνίας και έπικοινωνίας. Άνάλογες στάσεις βέβαια άπαιτούνται και από τους χρήστες αυτών των χώρων ζωής. Πώς όμως οι έπι μέρους στάσεις της ύποδοχής θά μπορούσαν να λειτουργήσουν στο σχεδιασμό ή στη χρήση μιάς πόλης στους χώρους ζωής που προβλέπεται να διαθέτει;

Άς αρχίσουμε με την *κατανόηση*. Αυτή ή στάση «συνίσταται στην όρθή αντίληψη τού ύποκειμενικού κόσμου τού άλλου, που περιλαμβάνει τώ πλαίσιο άναφοράς του μαζί με τις προσωπικές άξίες που συνάπτονται σ' αυτό. Κατανοώ τόν άλλο, σά να ήμωνα ο άλλος. Έρχομαι στη θέση τού άλλου».

Αυτό σημαίνει ότι ναί μέν δεν μπορώ να σχεδιάσω ένα χώρο ζωής έξατομικευμένα –και δεν έννωώ μόνο τόν αρχιτέκτονα, αλλά και τόν πολιτικό, και τόν δημοτικό άρχοντα, και τόν ύπάλληλο και τόν κάθε άξιωματούχο– για τόν κάθε πολίτη χωριστά, θά φροντίσω όμως να λάβω ύπόψη τις διαφοροποιημένες άνάγκες των ανθρώπων. Και τώ παιδιά, και τούς γέροντες, και τις γυναίκες, και τώ άτομα με ειδικές άνάγκες. Τούς εργαζόμενους αλλά και εκείνους που διαθέτουν κάποιο έλεύθερο χρόνο. Δεν όμογενοποιούμε τούς πάντες και τώ πάντα. Κατανοώ την άνάγκη άκριβείας και τήρησης των δρομολογίων, τις διαφορετικές σωματικές διαστάσεις παιδιών και ενήλικων κ.ο.κ.

Η *ανεκτικότητα* που σημαίνει ότι «επιτρέπεται σε άτομα να εκφράσουν έλεύθερα τώ προσωπικά τους αισθήματα και τις έμπειρίες τους χωρίς κίνδυνο να παρεξηγηθούν και να εκπέ-

σουν της ἐκτίμησής μας». Αυτό θα σήμαινε πρακτικά ότι ὅλοι θα μπορούσαν μέσα σὲ κλίμα ἐλευθερίας νὰ ἔχουν γνώμη στὴ διαμόρφωση τῶν χώρων ἀλλὰ καὶ στὴ χρήση τους, ὅταν ἡ ἐλευθερία τους δὲν ἐμποδίζει τὴν ἐλευθερία τοῦ ἄλλου. Οἱ χώροι μποροῦν νὰ χρησιμοποιοῦνται πολύτροπα.

Ὁ σεβασμὸς πού εἶναι ἕνας σεβασμὸς τοῦ ἄλλου ἄνευ ὄρων καὶ στηρίζεται στὴ μοναδικότητά του. Κι αὐτὸς ὁ ἕνας πρέπει νὰ γίνει σεβαστὸς χωρὶς διακρίσεις στὶς ἐπιθυμίες του καὶ σ' ὅ,τι τὸν ἐνοχλεῖ. Συνήθως ὁ ἕνας καταπιέζεται καὶ συνήθως ὁποῖος τολμήσει νὰ διαμαρτυρηθεῖ. Πάρτε γιὰ παράδειγμα τὶς ὥρες κοινῆς ἡσυχίας, νυκτερινὰ κέντρα πού υπερβαίνουν ὥρα-ρια καὶ κανονισμούς, ἀρχὲς ἀνίσχυρες νὰ ἐπιβάλλουν τὴν τάξη ὑπὲρ τοῦ ἐνὸς πού ἐνοχλεῖται, ἐνῶ ἄλλοι ὑπομένουν σιωπηλὰ τὴ δικτατορία τῶν ὀλίγων.

Ἡ στάση αὐτὴ τοῦ σεβασμοῦ ἀναφέρεται στὴν *παραδοχὴ* τοῦ ἄλλου στὸ σύνολό του, ὅπως ὑπάρχει αὐτὸς ἐδῶ καὶ τώρα. Ὅχι μόνο γιατί ὡς πολίτης ἔχει δικαιώματα βάσει τοῦ Συντάγματος καὶ τῶν Νόμων, ἀλλὰ γιατί παραδεχόμεστε καὶ ἀνάγκες του πού ὁ νόμος ἴσως δὲν προβλέπει καὶ διευθετοῦμε γι' αὐτὸν μιὰ ὄσση στὸν κοινὸ χώρο ζωῆς γιὰ νὰ ζήσει κι αὐτὸς ἐπὶ τέλους εἴτε στὸν ἰδιωτικὸ του χώρο, μὴ ἐμποδιζόμενος ἀπὸ τὸ δημόσιο, εἴτε στὸν δημόσιο ὅταν εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ διαφύγει καὶ νὰ πάρει κάποιον ἀέρα ὅταν μέσα ὁ ἀέρας γίνεται πνιγηρὸς καὶ ἀσφυκτιᾷ. Δὲν χρειάζεται καὶ ἐντὸς καὶ ἐκτὸς νὰ εἶναι ἐπὶ τὰ αὐτά!

Σύζευξη κλεισσοφιλίας καὶ ἀγοραφιλίας

Μήπως ὅμως μιλάμε γιὰ πράγματα οὐτοπικά πού δὲν μποροῦν νὰ πραγματοποιηθοῦν ἐν τόπῳ καὶ χρόνῳ; Πατὶ ὅμως νὰ εἶναι οὐτοπικά; Πατὶ νὰ μὴν παραδεχτοῦμε ὅτι μποροῦμε νὰ ἐν-τοπίσουμε αὐτούς τοὺς χώρους ζωῆς; Ὁ ἄνθρωπος μπορεῖ ἀναδραστικά, ἔχοντας κατανόηση τὴν ψυχολογικὴ σημασία τῶν χώρων ζωῆς γιὰ τὴν ψυχικὴ του ἀλλὰ καὶ τὴ σωματικὴ του ὑγεία, νὰ ἀντιδράσει στὰ ἐρεθίσματα πού παίρνει καὶ νὰ θεραπεύσει τὸ κακὸ πού ἔχει κάνει. «Ὁ τρώσας καὶ ἰάσεται» ὅπως ὑποστήριξε ἡ παλιὰ θεραπευτικὴ ἀρχή. Χρειάζεται βέβαια νὰ υιοθετήσουμε κάποιες ἀρχὲς καὶ κάποια ἄξιώματα. Οἱ στάσεις ζωῆς πού μόλις ἀναφέραμε καὶ τὶς ὁποῖες προσπαθήσαμε νὰ προσαρμόσουμε ἐφαρμόζοντάς τες στοὺς χώρους ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου, μποροῦν νὰ μᾶς βοηθήσουν στὴν οἰκοδόμησι ἐνὸς κλίματος ἐμπιστοσύνης καὶ μιᾶς ἀλλαγῆς νοοτροπίας.

- Θὰ μπορούσαμε νὰ ἰσχυριστοῦμε ὅτι στὸ μέτρο πού νοιαζόμεστε γιὰ τὴ ζωὴ φροντίζουμε καὶ γιὰ τοὺς χώρους της.
- Στὸ μέτρο πού ἀγαποῦμε τὸν ἑαυτὸ μας ἀγαποῦμε καὶ τοὺς χώρους μέσα στοὺς ὁποίους ζεῖ.

- Στὸ μέτρο πού ἀγαποῦμε τὸν ἄλλο καὶ τοὺς ἄλλους καὶ μάλιστα ὡς σεαυτὸν, δηλαδή χωρὶς νὰ τὸν ἢ τοὺς ξεχωρίζουμε ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ μας, ἀγαποῦμε καὶ τοὺς χώρους μέσα στοὺς ὁποίους ζοῦν καὶ τοὺς ὑποδεχόμεστε.

Ἄς μὴ ξεχνοῦμε ὅτι στὴν ἀρχαία ἐλληνικὴ γλῶσσα ἀγαπάω ἐπὶ προσώπων σημαίνει ὑποδέχομαι, περιποιοῦμαι κάποιον. Ἐδῶ συναντᾶται ἡ κοινὴ μας παράδοση, ἡ ἐλληνικὴ καὶ χριστιανικὴ, μὲ τὴν ψυχολογική. Βάσει τῆς τελευταίας προσπαθήσαμε, ὅσο βέβαι μᾶς ἐπέτρεπε ὁ χρόνος, νὰ διαφωτίσουμε ἀπὸ ψυχολογικῆς πλευρᾶς τὸν ρόλο τῶν χώρων ζωῆς στὴ ζωὴ μας, ἐπιχειρώντας συνάμα κάποιες τομὲς στὶς συμπεριφορὲς τοῦ νεο-ἐλλήνα. Θὰ μπορούσαμε ἄραγε νὰ ἰσχυριστοῦμε ὅτι ὁ νεοέλληνας χαρακτηρίζεται στὴ διαγωγή του ὡς πρὸς τοὺς χώρους ζωῆς ἀπὸ μιὰ κλεισσοφιλία (προτίμησι καὶ φροντίδα τοῦ ἰδιωτικοῦ) καὶ μιὰ ἀγοραφοβία (ἀποστροφή καὶ περιφρόνησι τοῦ δημοσίου); Παίζοντας μὲ τὶς γνωστὲς ψυχικὲς καταστάσεις τῆς κλεισσοφοβίας καὶ τῆς ἀγοραφοβίας θὰ ἀποτολμούσαμε νὰ ὑποστηρίξουμε ὅτι ἡ ἀγωγή ψυχικῆς ὑγείας θὰ μπορούσε νὰ ὀδηγήσει σὲ μιὰ σύζευξη κλεισσοφιλίας καὶ ἀγοραφιλίας, ἡ ἀγάπη ἄλλωστε ἔξω βάλει τὸν φόβον καὶ σύμφωνα μὲ τὴν γνωστὴ ρήσι τοῦ Εὐαγγελίου «ταῦτα δὲ ἔδει ποιῆσαι κάκεινα μὴ ἀφιέναι» (Ματθαίου κγ' 23: αὐτὰ ἔπρεπε νὰ κάνετε χωρὶς νὰ παραμελήσετε καὶ ἐκεῖνα). Ἰδιωτικοὶ καὶ δημόσιοι χώροι ζωῆς νὰ τύχουν τῆς ἴδιας φροντίδας γιὰ νὰ δώσουν ζωὴ στοὺς ἀνθρώπους καὶ μὲ τὸ παραπάνω.

'Εν-τοπισμός νεολαίας

Τοῦ π. **ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΚΑΛΟΓΗΡΟΥ**
 Ἐφημερίου Ι. Ν. Ἁγίου Ἀλεξάνδρου Π. Φαλήρου

Στὸ προηγούμενο τεῦχος ἀναφερθήκαμε στὴν κοινωνία τῆς πληροφορίας καὶ προσπαθήσαμε νὰ γνωρίσουμε τὰ σύγχρονα μέσα ἐπικοινωνίας καὶ μεταφορᾶς δεδομένων.

Στὴν προσπάθειά μας αὐτή, διαπιστώσαμε ὅτι μὲ τὸ Ἴντερνέτ (διαδίκτυο), τὴ λεωφόρο τῶν πληροφοριῶν, —ὅπου μπορεῖ ὁ ὁποιοσδήποτε, σὲ ὁποιοδήποτε σημεῖο τοῦ πλανήτη, μὲ πολὺ ἀπλᾶ μέσα νὰ ἔχει πρόσβαση σὲ ὁποιαδήποτε σχεδὸν πληροφορία πού τὸν ἐνδιαφέρει σὲ ἐλάχιστο χρόνο— δημιουργεῖται ἕνας ἄλλου εἴδους ἄμβωνας.

Ἐνας ἄμβωνας μὲσω τῶν ιστοσελίδων καὶ τοῦ e-mail (ἠλεκτρονικοῦ ταχυδρομείου) ὁ ὁποῖος ἀπευθύνεται κυρίως σὲ ἄτομα νεαρᾶς ἡλικίας τὰ ὁποῖα ἔχουν ἐξοικειωθεῖ μὲ τοὺς ἠλεκτρονικούς ὑπολογιστές καὶ τὸ Ἴντερνέτ καὶ ἀξίζει τὸν κόπο νὰ ἐνδιαφερθεῖ ἢ ποιμαίνουσα Ἐκκλησία μας.

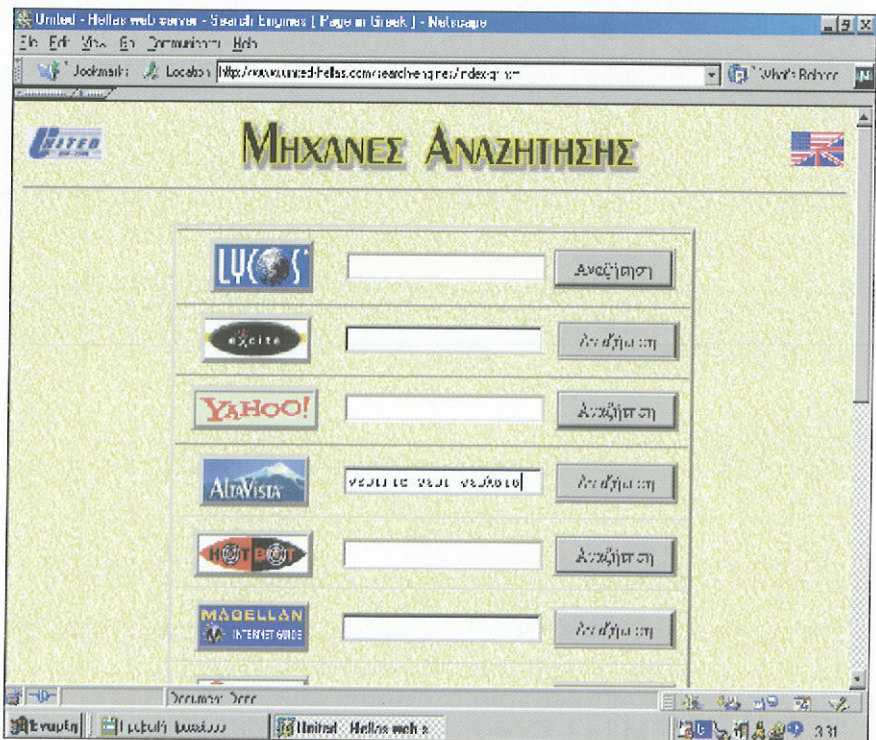
Νὰ τὸ φροντίσει χρησιμοποιώντας ὅλο τὸ ἐπιστημονικὸ δυναμικὸ πού διαθέτει, ὥστε νὰ δημιουργηθεῖ μὴ ἀξιόλογη βάση δεδομένων καὶ ἕνα κέντρο ἄμεσης ἐπέμβασης σὲ θέματα ποιμαντικῆς τῶν νέων.

Γιὰ νὰ φανερωθεῖ αὐτὴ ἡ ἀνάγκη καὶ νὰ καταδειχθεῖ πόσο σημαντικὴ εἶναι, θὰ προσπαθήσουμε νὰ δοῦμε τί γίνεται αὐτὴ τῆ στιγμή στὸ Ἴντερνέτ καὶ στὸν κόσμο, παρουσιάζοντας μερικὲς σελίδες καὶ μερικὰ θέματα σὲ τόπους (sites) πού ἀπευθύνονται εἰδικὰ στοὺς νέους.

Θὰ ξεκινήσουμε ἀπὸ τὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία καὶ ἀπὸ τὶς ἑλληνικὲς καταχωρίσεις, γιὰ νὰ δοῦμε στὴ συνέχεια τί κάνουν στὸ θέμα αὐτὸ καὶ ἄλλοι φορεῖς πού ἐνδιαφέρονται γιὰ τοὺς νέους, ἔτσι ὥστε νὰ ἔχουμε μὴ συγκριτικὴ εἰκόνα τοῦ θέματος.

Ὁ πρῶτος σταθμὸς μας εἶναι τὸ **Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο**: <http://www.epnet.gr/> Ἐνα site πολὺ προσεγμένο, ἀλλὰ καὶ πολὺ ἀργό, πού σημαίνει ὅτι μὲ τὰ σημερινὰ δεδομένα τοῦ ΟΤΕ ὁποῖος τὸ ἐπισκέπτεται δὲν ξαναπροσπαθεῖ. Στὸ site αὐτὸ δὲν βρέθηκε καμία καταχώρηση πού νὰ ἀφορᾶ τοὺς νέους.

Συνεχίζουμε τὴν ἐξερεύνηση καὶ φτάνουμε στὴν **Ἱερά Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν**. Ἡ Ἱερά

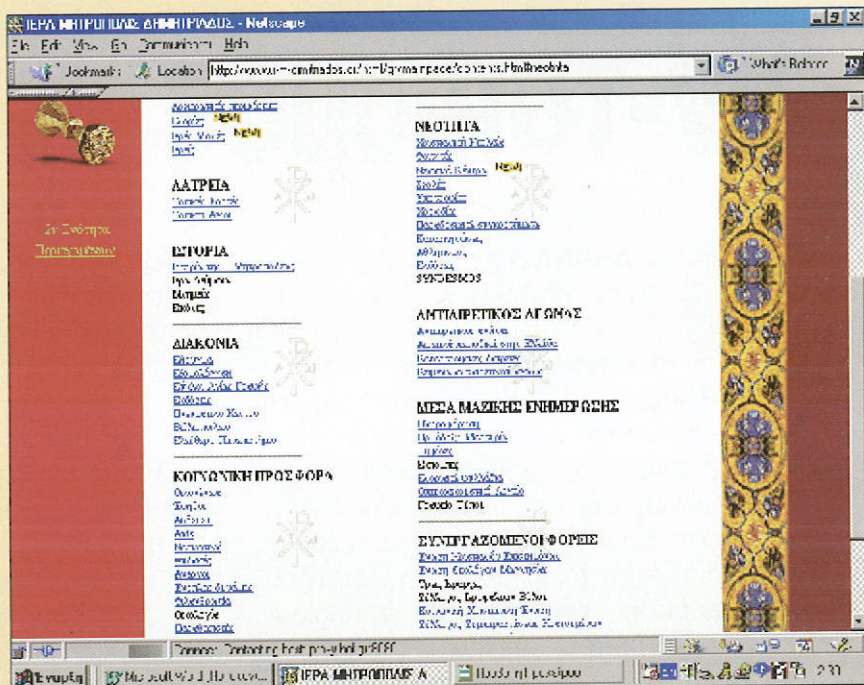

Ἀρχιεπισκοπὴ στὸ καινούργιο site πού αὐτὸ τὸν καιρὸ χτίζεται <http://www.ecclesia.gr/> καὶ στὴν τοποθεσία: <http://www.ecclesia.gr/Youth/Youth.html>, παραθέτει κάποιες πρώτες πληροφορίες γιὰ τοὺς νέους.

Μιά από αυτές είναι τα δωρεάν φροντιστηριακά μαθήματα που γίνονται από την Ίερά Αρχιεπισκοπή για τους μαθητές που προσπαθούν να καλύψουν τη χαμένη ύλη. Μιά άλλη πληροφορία είναι για την χειμερινή φοιτητική κατασκήνωση. Το πιο σημαντικό βέβαια είναι η διεύθυνση του e-mail, mailto@ecclesia.gr, όπου κάποιος μπορεί να γράψει προς τόν Μακαριώτατο και την Ίερά Αρχιεπισκοπή.

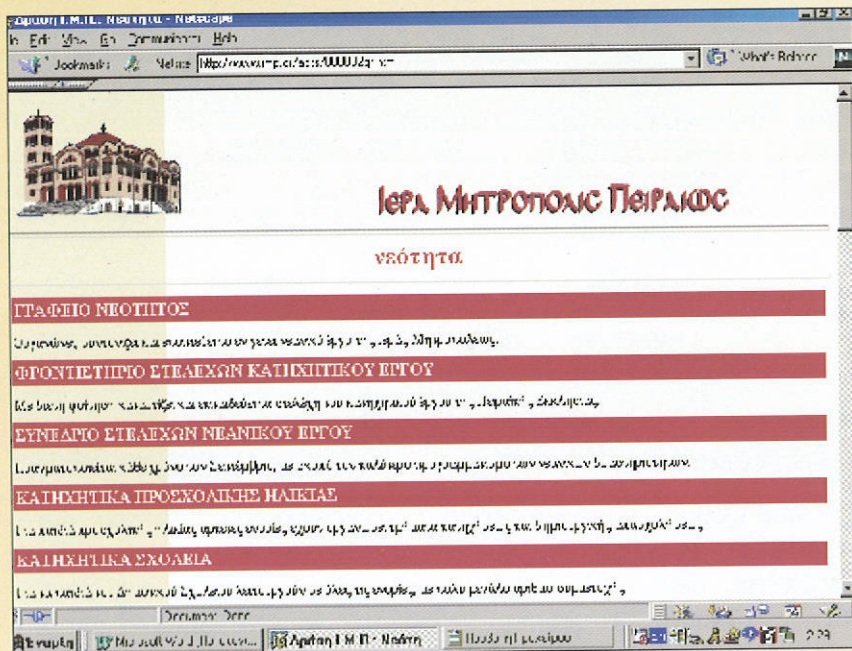
Στή συνέχεια και αλφαβητικά επισκεπτόμαστε σελίδες που έχουν δημιουργήσει άλλες Ίερες Μητροπόλεις της Έκκλησίας της Ελλάδος.

Στή σειρά είναι ή σελίδα της Ίεράς Μητροπόλεως Αττικής: <http://www.i-m-attikis.gr/html/gr/mainpage/maingr.htm> μία από τις πρώτες σελίδες της Έκκλησίας στο Ίντερνέτ. Έδώ βρίσκουμε αρκετές πληροφορίες για νέους. Πρώτα πρώτα διαβάζουμε τὰ κείμενα τῆς Ζ' Συνδιάσκεψης τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καὶ τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων πού πραγματο-

ποιήθηκε στὸν Ἀλιάρτο ἀπὸ 20-26.9.1995 γιὰ θέματα αἰρέσεων καὶ παραθρησκείας καὶ πού ἀσχολήθηκε μὲ τὶς ποικίλες πνευματικὲς καὶ κοσμοθεωριακὲς ὁμάδες καὶ τάσεις καθὼς καὶ μὲ τὶς νεοφανεῖς αἰρέσεις καὶ παραθρησκευτικὲς ὁμάδες. Βλέπουμε καὶ τὸ μήνυμα τοῦ Μητροπολίτου κ. Παντελεήμονος ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων, Κηφισιά 4 Σεπτεμβρίου, 1998. Καθὼς ἐπίσης καὶ τὸ μήνυμα πρὸς τοὺς μαθητὲς καὶ τὶς μαθήτριες τῶν σχολείων τῆς περιοχῆς καὶ πληροφοροῦμαστε γιὰ τὴ λατρευτικὴ ἐκδήλωση πού ἐγίνε γιὰ τοὺς μεταπτυχιακοὺς φοιτητὲς τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καὶ γιὰ τὴν ἡμερίδα τῶν ἀλλοδαπῶν φοιτητῶν πού ἐγίνε μὲ πρωτοβουλία τοῦ ἐλληνικοῦ τμήματος τῆς ὁμοσπονδίας ὀρθοδόξων νεολογῶν «ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ» στὸν Ἱερό Ναὸ Ἁγίου Νεκταρίου Κηφισιάς.

Ἐκεῖνο πού μᾶς ἐντυπωσιάζει ἰδιαίτερα, εἶναι ἡ ἀναφορὰ στὰ ἐνοριακὰ πνευματικὰ κέντρα τῆς Ἱεράς Μη-

τροπόλεως που κοσμοῦν σχεδόν όλες τις περιοχές της και που ἀγγίζουν, ὅπως ἀναφέρεται, τις ἀνάγκες τῶν ἀνθρώπων τοῦ 2000. Σὲ αὐτὰ λειτουργοῦν χοροδιδασκαλεῖα, σχολὲς μουσικῶν ὀργάνων, βυζαντινῆς μουσικῆς, ξένων γλωσσῶν, κατηχητικά σχολεῖα. Τὰ κέντρα αὐτὰ διαθέτουν ἠλεκτρονικούς ὑπολογιστές, ὄργανα γυμναστικῆς, ἐπιτραπέζια παιχνίδια κ.ἄ. Μάλιστα τὸ σύνθημα τοῦ Μητροπολίτου εἶναι «Ἔρχου καὶ ἴδε».

Μιὰ ἄλλη ἠλεκτρονική περιοχή εἶναι αὐτὴ τῆς **Ἱερᾶς Μητροπόλεως Δημητριάδος**. Ἡ ἐπικεφαλίδα τῆς σελίδας εἶναι «Ο ΚΟΣΜΟΣ ΤΟΥ INTERNET ΚΑΙ Η ΜΗΤΡΟΠΟΛΗ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΣ» <http://www.i-m-dimitriados.gr/>. Ἀπὸ τις πρώτες ἑλληνικὲς σελίδες στὸν κυβερνοχώρο, παρακαταθήκη στὴν Ἱερὰ Μητρόπολη τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου.

Στὴ σελίδα αὐτὴ διακρίνει κανεὶς ἀπὸ τὴν πρώτη ματιὰ ὅτι τὸ ἐνδιαφέρον στρέφεται κυρίως στοὺς νέους. Ὑπάρχει συγκεκριμένος χώρος γιὰ θέματα νεότητος στὸν ὁποῖο μπορούμε νὰ δοῦμε ὅλες τις δραστηριότητες γιὰ τοὺς νέους. Στὴ Μητρόπολη λειτουργεῖ συμβουλευτικὸς σταθμὸς προβλημάτων ἐφηβείας. Εἰδικὰ προγράμματα ἐνημέρωσης γιὰ τὰ ναρκωτικά καὶ πρόληψης τοῦ *aids*. Κατηχητικά σχολεῖα, κύκλος συμμελέτης Ἁγίας Γραφῆς γιὰ νέους, νεανικὰ κέντρα, σχολὲς βυζαντινῆς μουσικῆς, ταμεῖο ὑποτροφιῶν, χορωδίες, παραδοσιακά συγκροτήματα, κατασκηνώσεις, ἀθλητισμός. Κυκλοφοροῦν καὶ διανέμονται ἐνημερωτικά φυλλάδια καὶ ἀφίσες. Ἐκδίδεται καὶ μηνιαία νεανικὴ ἐφημερίδα.

Ἡ Ἱερὰ Μητρόπολη Πειραιῶς εἶναι ὁ ἐπόμενος τόπος. <http://www.imp.gr/> Στὴ θέση «ποιμαντικὴ καὶ κοινωνικὴ προσφορά» <http://www.imp.gr/acts/000002gr.htm> ὑπάρχει καὶ χώρος εἰδικὰ γιὰ τὴ νεότητα. Τὸ Γραφεῖο Νεότητος ὀργανώνει, συντονίζει καὶ ἐποπτεύει τὸ ἐν γένει νεανικὸ ἔργο τῆς Ἱερᾶς Μητροπό-

λεως. Τὰ κατηχητικά σχολεῖα, τὸ φροντιστήριο στελεχῶν κατηχητικοῦ ἔργου, οἱ νεανικὲς ἐνοριακὲς συντροφίες, ἡ φοιτητικὴ δράση, οἱ θερινὲς κατασκηνώσεις, ἡ μουσικὴ κατασκηνωση, τὰ ἐνοριακὰ κέντρα, οἱ ἐορταστικὲς ἐκδηλώσεις καὶ τὰ φεστιβάλ, οἱ ἐξορμήσεις καὶ οἱ ἐκδρομὲς, τὰ νεανικὰ ἐνοριακὰ έντυπα, τὰ φροντιστηριακὰ μαθήματα γιὰ μαθητὲς, τὰ συνέδρια νεολαίας, ἡ συμμετοχὴ σὲ παγκόσμιες καὶ διεθνεῖς κινήσεις νέων, οἱ σχολὲς βυζαντινῆς μουσικῆς καὶ ἀγιογραφίας, ὁ πρότυπος παιδικὸς σταθμὸς καὶ τὸ νηπιαγωγεῖο εἶναι μερικὰ ἀπὸ τὰ θέματα ποὺ κυριαρχοῦν.

Καὶ ἡ Ἱερὰ Ἀρχιεπισκοπὴ Κρήτης ἔχει δική της σελίδα: <http://www.iak.gr/IAK/Greek/>

index.html. Δὲν ὑπάρχει συγκεκριμένος τόπος γιὰ τοὺς νέους. Ἀναφέρονται μόνο κάποιες πρωτοβουλίες τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς γιὰ τὸ μάθημα τῶν θρησκευτικῶν τῆς Β' Λυκείου νὰ παραμείνει δωρεὰ καὶ μίᾳ ἐρευνα γιὰ τὰ ναρκωτικά.

Τὰ στοιχεῖα ποὺ παραθέσαμε εἶναι ἡ ἐλληνικὴ πραγματικότητα γιὰ τοὺς νέους στὸ διαδίκτυο. Στὸ ἐπόμενο θὰ δοῦμε καὶ ἄλλα στοιχεῖα, ἀπὸ ἄλλα sites, ὥστε νὰ σχηματίσουμε μίᾳ εἰκόνα ἢ ὁποῖα μπορεῖ νὰ μᾶς βοηθήσει στὴ δημιουργία συγκεκριμένων περιοχῶν, μὲ συγκεκριμένα θέματα καὶ τρόπους διαποίμανσης καὶ ἐπικοινωνίας τῶν νέων μέσω τοῦ διαδικτύου.

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗΣ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΣ

Ευχής έργον

Σε προηγούμενο τεύχος είχαμε διατυπώσει την ευχή για τη διενέργεια μεταξύ των αναγνωστών του περιοδικού μας ενός διαγωνισμού ποιμαντικής φωτογραφίας*. Σήμερα, κατόπιν συνεννοήσεως με την Έποπτεύουσα Έπιτροπή και τη Διεύθυνση του περιοδικού βρισκόμαστε στην πολλή ευχάριστη θέση να προκηρύξουμε έναν τέτοιο διαγωνισμό, έργο εκείνης της ευχής. Μ' αυτόν τον τρόπο ελπίζουμε να καταλήξουμε μεταξύ των πολλών επόψεων από τις οποίες θα δούν οι διαγωνιζόμενοι το θέμα σε μία συνολική φωτοάποψη περί Ποιμαντικής. Λοιπόν, επί τὸ έργον!

Οι όροι του διαγωνισμού

1. Στόν διαγωνισμό μπορούν να πάρουν μέρος όλοι οι αναγνώστες του περιοδικού (σεβασμώτατοι μητροπολίτες, ιερείς, διάκονοι, μοναχοί, μοναχές, μέλη των οικογενειών των εφημεριών μας, καθώς και λαϊκοί).
2. Ο κάθε διαγωνιζόμενος μπορεί να στείλει μέχρι τρία θέματα.
3. Κυρίως θα βαθμολογηθεί το θέμα και όχι τόσο η τεχνική λήψης της φωτογραφίας. Έξυπακούεται ότι η φωτογραφία πρέπει να πληρώνει τις συνήθεις προϋποθέσεις ώστε να μπορεί να εκτυπωθεί.
4. Μπορούν να σταλούν έγχρωμες, μαυρόασπρες φωτογραφίες και διαφάνειες (σλάντς).
5. Κάθε φωτογραφία θα στέλνεται σε δύο αντίτυπα διαστάσεων 13 x 18 εκατοστών μαζί με τὸ ἀρνητικό της. Στην περίπτωση διαφάνειας (σλάντ) θα στέλνεται μόνο ἡ διαφάνεια.
6. Ἡ κάθε φωτογραφία θα συνοδεύεται κατὰ τὸ δυνατόν με τὰ τεχνικά της στοιχεία: ἡμερομηνία και τόπο λήψης και τίτλο (για ὄσους θέλουν).

* Ποιμαντική φωτογραφία, περιοδ. «Εφημέριος» 1ης Ὀκτωβρίου 1992, σ. 310-11. Βλ. και Α. Μ. Σταυρόπουλου, Ποιμαντική πολλαπλών διαδρομών, Ἀθήνα 1995, σσ. 23-28.

Τοῦ κ. Α. Μ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ,
Καθηγητοῦ τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν

7. Οἱ φωτογραφίες καθώς και οἱ διαφάνειες (σλάντς) πρέπει να σταλοῦν μέσα σε φάκελο προστατευμένο με χαρτόνι ἐσωτερικῶς, χωρίς τὸ ὄνομα τοῦ ἀποστολέα. Πίσω ἀπὸ κάθε φωτογραφία θα εἶναι γραμμένη μιὰ φράση ἢ ἓνα ὄνομα ποῦ θα λειτουργεῖ ὡς κωδικός. Μέσα σε ξεχωριστό, σφραγισμένο φάκελο, θα ὑπάρχει τὸ πραγματικό ὄνομα, ἡ ιδιότητα, ἡ διεύθυνση και τὸ τηλέφωνο τοῦ ἀποστολέα. Στην ἐξωτερική ὄψη αὐτοῦ τοῦ σφραγισμένου φακέλου θα εἶναι γραμμένος πάλι ὁ κωδικός.

8. Ἡ ἀποστολή μπορεί να γίνει με τὸ ταχυδρομεῖο (ὄχι συστημένο γράμμα) ἢ να παραδοθεῖ ἰδιοχείρως στην πύθ κάτω διεύθυνση:

Περιοδικό «Ὁ Ἐφημέριος»

Ἰωάννου Γενναδίου 14

115 21 Ἀθήνα

με τὴν ἔνδειξη: Γιὰ τὸ διαγωνισμό ποιμαντικῆς φωτογραφίας.

9. Ἡ προθεσμία ἀποστολῆς θα ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὴν σφραγίδα τοῦ ταχυδρομείου. Οἱ φάκελοι θα πρέπει να ἔχουν σταλεῖ ἢ παραδοθεῖ μέχρι τὴν 30ῃ Ἰουλίου 1999.

10. Οἱ φωτογραφίες δὲν θα ἐπιστραφοῦν. Παραμένουν ἰδιοκτησία τοῦ περιοδικοῦ.

11. Οἱ καλύτερες φωτογραφίες θα δημοσιευτοῦν σε ἀφιέρωμα τοῦ περιοδικοῦ. Εἶναι ἀκόμα ἐνδεχόμενο να μπορεί να ὀργανωθεῖ και μιὰ ἐκθεση.

12. Τὴν ἀξιολόγηση τῶν φωτογραφιῶν και τῶν διαφανειῶν θα κάνει ἐιδική κριτική ἐπιτροπή ὑπὸ τὴν προεδρία τοῦ Διευθυντοῦ τῶν περιοδικῶν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὁμοτίμου Καθηγητοῦ κ. Εὐαγγέλου Θεοδώρου.

Καλή ἐπιτυχία!

Μερικές χρήσιμες συμβουλές πριν τὸ «κλί»

1. Ἡ μηχανή σας δέχεται μόνο ἓνα μέγεθος φιλμ (135 ἢ 110 κ.λπ.), ἀλλὰ μπορεῖ νὰ δεχτεῖ διαφορετικούς τύπους τοῦ ἰδίου μεγέθους (ἔγχρωμο, ἀσπρόμαυρο, slide), ὅπως καὶ φιλμ διαφορετικῆς εὐαισθησίας. Ἡ εὐαισθησία τοῦ φιλμ μετρίεται μὲ τὰ ASA/ ISO. Γιὰ ἡμέρες μὲ λαμπερὸ ἥλιο ἢ ὅταν θέλουμε νὰ χρησιμοποιήσουμε τὸ φλὰς ἐνδείκνυται φιλμ μὲ εὐαισθησία 100 ἢ 200 ASA. Γιὰ ἡμέρες μὲ συννεφιά ἢ γιὰ σκηνές μὲ κίνηση ἓνα φιλμ εὐαισθησίας 400 ASA εἶναι ἰδανικό.

2. Πρὶν ξεκινήσετε βεβαιωθείτε ὅτι ὁ φακὸς εἶναι καθαρὸς καὶ ἐλέγξτε τὶς μπαταρίες τῆς μηχανῆς καὶ τοῦ φλὰς.

3. Γιὰ τὴ φωτογράφιση ὑποφωτισμένων ἢ σκοτεινῶν χώρων, ἐφόσον ἔχετε φωτογραφικὴ μηχανή πού διαθέτει κλειστό, προτιμήστε τὴ χρησιμοποίησιν μᾶς ἀργῆς ταχύτητας ἀπὸ τὴ χρήση τοῦ φλὰς πού συνήθως ἀλλοιώνει τὸν φωτισμὸ τοῦ χώρου. Σ' αὐτὴ τὴν περίπτωση ὅμως πρέπει νὰ προσέξετε ιδιαίτερα νὰ κρατήσετε τὴ μηχανή σας σταθερή.

4. Προσέξτε ἐπίσης τὶς ἐνδείξεις πού σᾶς δίνει τὸ φωτόμετρο. Σὲ μερικές περιπτώσεις (ὅταν γιὰ παράδειγμα στὸ κάδρο ὑπάρχει οὐρανός, θάλασσα, μεγάλες ἀνοιχτόχρωμες ἐπιφάνειες

κ.λπ.) τὸ φωτόμετρο «ξεγελιέται» καὶ μᾶς δίνει ψευδεῖς πληροφορίες.

5. Ὅσον ἀφορᾷ στὴν ἐπιλογή τοῦ θέματος, πού εἶναι καὶ τὸ πῶς σημαντικό, ἰσχύουν μερικοὶ ἄγραφοι ἀλλὰ οὐσιαστικοὶ κανόνες:

α. Κοινότυπα καὶ χιλιοφωτογραφημένα θέματα ἀφήνουν ἀσυγκίνητο καὶ ἀδιάφορο τὸν θεατῆ. Γιὰ παράδειγμα, ὅλοι ἔχουμε δεῖ τόσα ἡλιοβασιλέματα σὲ φωτογραφίες πού ὄχι μόνο νιώθουμε κορεσμένοι ὡς πρὸς τὸ θέμα, ἀλλὰ καὶ ἔχουμε ἀποκτήσει κάποιον μέτρο σύγκρισης.

β. Ἐνδιαφέρον παρουσιάζουν οἱ φωτογραφίες ἐκεῖνες πού κάνουν τὸν θεατῆ αὐτόπτη μάρτυρα τοῦ συμ-

βάντος, πού τοῦ δίνουν συμμετοχὴ· ἐπίσης οἱ φωτογραφίες ἐκεῖνες πού παρουσιάζουν κίνηση, πού ἀναλύουν τὸ θέμα σὲ ἐπίπεδα, πού προσφέρουν πληροφορίες, εὐρήματα, λεπτομέρειες, δοσμένες μάλιστα κατὰ τέτοιον τρόπο ὥστε ὁ παρατηρητῆς νὰ αἰσθάνεται ἔκπληξη, ἀπορία, θαυμασμό· καὶ ἀκόμα, ἐνδιαφέρουσες εἶναι οἱ φωτογραφίες πού παρουσιάζουν μιὰ προοπτικὴ συνέχειας τοῦ χώρου καὶ τῆς κίνησης· αὐτὲς δηλαδή πού δὲν τὰ «λένε» ὅλα μὲ τὴν πρώτη ματιά.

γ. Γενικὰ παρατηροῦμε ὅτι ἡ στημένη φωτογραφία προκαλεῖ ἀδιαφορία ἢ καὶ ἐκνευρισμὸ. Τὰ τοπία ἐπίσης προξενοῦν συχνὰ τὴν ἀδιαφορία τοῦ θεατῆ. Ἡ κακὴ ἐντύπωση ὡστόσο ἀμβλύνεται ὅταν τὰ τοπία

«Μέντοιγε ἐν εἰκόνι διαπορεύεται ἄνθρωπος».
Ψάμος 1η 7.
Φωτογραφία τῶν Larry Silver καὶ Leslie Barauy 1979

παρουσιάζουν χώρους κατοικήσιμους, οἰκίους, δηλαδή χώρους πού δὲν εἶναι ἀπλῶς ἐπισκέψιμοι.

δ. Ἡ ἄσχημη ἀλλὰ κεντρικὴ λεπτομέρεια σίγουρα ἐπηρεάζει ὅλο τὸ ἔργο.

6. Ὅταν τελειώσει τὸ φιλμ, βγάλτε το ἀπὸ τὴ μηχανή σ' ἓνα μέρος σκοτεινὸ καὶ μὴν ἀργήσετε νὰ τὸ στείλετε γιὰ ἐμφάνιση.

7. Στὴν περίπτωση πού θέλετε νὰ συμμετάσχετε σὲ κάποιο διαγωνισμὸ φωτογραφίας προσέξτε ἰδιαίτερος τὴν προετοιμασία του φακέλου σας. Ἕνας σωστὰ ὀργανωμένος φάκελος δείχνει πρῶτα ἀπ' ὅλα ὑπευθυνότητα καὶ σοβαρότητα προκαταλαμβάνοντας θετικὰ τὴν κριτικὴ ἐπιτροπῆ.

ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Ἀλεξάνδρου Σταυροπούλου,
**ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗ
ΤΗΣ ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗΣ,**
Ἐκδόσεις Ἀρμός, Ἀθήνα 1997,
σχ. 24 x 17 ἐκ., σσ. 166.

Τὸ ὡς ἄνω βιβλίο τοῦ Καθηγητοῦ στοῦ Τμήμα Κοινωνικῆς Θεολογίας τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Ἀλεξάνδρου Σταυροπούλου εἶναι μία ἀρίστη Εἰσαγωγή στὴν Ἐπιστήμη καὶ Τέχνη τῆς Ποιμαντικῆς, πού ὑποδοιθεῖ τὸν ἀναγνώστη νὰ κατανοήσῃ τίς διαστάσεις τοῦ σωτηριώδους καὶ ἀνακαινιστικοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας, τὸ ὁποῖο, –συμφώνως πρὸς τοὺς λόγους τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, τοὺς ὁποίους μᾶς ὑπενθυμίζει ὁ συγγραφεύς–, ἀποβλέπει στοῦ «*πτερῶσαι ψυχὴν, ἀρπάσαι κόσμου καὶ δοῦναι Θεῷ, καὶ τὸ κατ' εἰκόνα ἢ μένον τηρῆσαι, ἢ κινδυνεῦον χειραγωγῆσαι ἢ διαρρινῆν ἀνασῶσασθαι, εἰσοικίσαι τε τὸν Χριστὸν ἐν ταῖς καρδίαις διὰ τοῦ Πνεύματος· καὶ τὸ κεφάλαιον Θεὸν ποιῆσαι τὸν ἄνθρωπον*» (σ. 7).

Τὸ βιβλίο τοῦ κ. Σταυροπούλου, ὅπως τονίζεται στὸν Πρόλογο (σσ. 9-14), ἀποβλέπει στοῦ νὰ καταστήσῃ συνειδητὸν ὅτι «ἡ Ποιμαντικὴ ὀφείλει νὰ ἐπιδιώκει τὴν ἀρραγὴ σύζευξη τῆς τέχνης μὲ τὴν ἐπιστήμη, τῆς θεωρίας μὲ τὴν πράξη, τὴν ἰσοβαρὴ ζεύξη τοῦ λόγου μὲ τὰ ἔργα, τῆς ἐμπειρίας μὲ τὴν θεωρία, τοῦ νοῦ μὲ τὴν καρδιά ὡς νοῦ ἐν καρδίᾳ, τοῦ αἰωνίου μὲ τὸ ἐπίκαιρο. Ὅφείλει νὰ ἐπιχειρῇ τὴν “περιχώρηση” Θεολογίας καὶ ζωῆς, μιὰ δηλαδὴ Θεολογία σαρκουμένη· ἔτσι ἐπιτελεῖται τὸ πέρασμα τῆς Θεολογίας στὴν ζωὴ καὶ στὸν κόσμον, σὲ μιὰ μεταποιητικὴ μεταμορφωτικὴ σύνθεση, πού θὰ ὀνομάζαμε Ποιμαντικὴ - Ποιητικὴ Ζωῆς. Μία τέτοια Ποιμαντικὴ λειτουργεῖ τελικὰ ὡς Ποιμαντικὴ θεώσεως· κατορθώνει τὸ ἀκατόρθωτο, νὰ συζεύξει, δηλαδὴ, κατὰ τὸ πρότυπο τοῦ Ἀρχιποίμενος Χρι-

στοῦ τὸ θεῖο καὶ τὸ ἀνθρώπινο καὶ ἀναδεικνύεται ἔτσι ἡ ἴδια ὡς κατ' ἐξοχὴν ὀρθόδοξος. Τότε μόνον ἡ Ποιμαντικὴ ὡς Θεολογικὴ ἐπιστήμη δὲν καταλήγει σὲ μιὰ “χειρωνακτικὴ τοῦ ἐγκεφάλου”, ἀλλὰ ἀσκεῖ τὸ σύνολο τῶν ψυχοσωματικῶν λειτουργιῶν τοῦ ἀνθρώπου γιὰ τὴν τελικὴ σύνθεσίν της σὲ τέχνη τεχνῶν καὶ ἐπιστήμη ἐπιστημῶν».

Ἡ Εἰσαγωγή (σσ. 21-32) θέτει τὰ πλαίσια τῆς Ποιμαντικῆς αὐτῆς ὑπὸ «ποιμενοκεντρικὴν καὶ ποιμνιοκεντρικὴν ὀπτικήν» γωνίαν.

Στὸ Α' Μέρος (σσ. 33- 84), πού ἐξετάζει «ἀρχές καὶ προϋποθέσεις τοῦ ποιμαντικοῦ ἔργου», ὁ σ. ἀφ' ἐνὸς παρουσιάζει «κατηγορίες τοῦ ποιμαίνειν» καὶ ἀναφέρει διάφορες προσεγγίσεις τοῦ ποιμαντικοῦ ἔργου (αἰτιολογικὴ, τελολογικὴ, χρονολογικὴ, μεθοδολογικὴ) ἀφ' ἑτέρου ἐστιάζει τὴν προσοχή του στὶς «λειτουργίες τοῦ ποιμαίνειν» (μαρτυρία, λατρεία, κοινωνία, διακονία) καὶ τρίτον ἀναφέρεται σὲ «πρότυπα καὶ τύπους ἀναπτύξεως τοῦ ποιμαντικοῦ ἔργου χθὲς καὶ σήμερα».

Τὸ Β' μέρος (σσ. 85-128), πού εἶναι ἀφιερωμένο στὴ «μεθοδολογία τοῦ ποιμαντικοῦ ἔργου», ἀσχολεῖται ἀφ' ἐνὸς περὶ τὴν θεωρία, ἀφ' ἑτέρου περὶ τὴν ἐκπαίδευσι ἀτόμων καὶ ομάδων, πού ἀσχολοῦνται ὑπευθύνως μὲ τὴ διαποίμανσι τρίτον περὶ τίς ἐφαρμογές αὐτῆς καὶ τέταρτον περὶ τὸ πῶς ἡ Ποιμαντικὴ μεθοδεύει τὴ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ κόσμου, ἐνεργοποιώντας τίς δυνάμεις τῆς Ἐκκλησίας.

Στὸν Ἐπίλογο τοῦ βιβλίου (σσ. 129-132) παρατίθενται τὰ συμπεράσματα τοῦ βιβλίου

ου. Χαρακτηριστικῶς ὁ σ. λέγει τὰ ἑξῆς: «Καταγράφουμε τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐπίπονης προσπάθειας περι-χωρήσεως τοῦ παλαιοῦ καὶ τοῦ καινοῦ κατὰ τὴν ἐνάσκηση τῆς Ποιμαντικῆς τέχνης καὶ ἐπιστήμης σύμφωνα μὲ τὴν ὑπόδειξη τοῦ Κυρίου (Ματθ. ιγ' 52). Ἐλπίζουμε ὅτι δὲν θὰ προκαλέσουμε τὸ ἄνοιγμα τοῦ ἀσκοῦ τοῦ Αἰόλου, ἀλλὰ θὰ εὐχηθοῦμε νὰ φουήξει οὐριος ἄνεμος καὶ νὰ παρασύρει τὸ μὲ ἀναπεπταμένα τὰ ἰστία καλοτάξιδο σκαρὶ τῆς Ἐκκλησίας, εὐχόμενοι καλοὺς πλόες. Ὁ Κυβερνήτης τοῦ πλοίου τοὺς ἐγγυάται» (σ. 13).

Στὸ τέλος τοῦ βιβλίου (σσ. 132-162) παρατίθεται πλουσία ἑλληνικὴ καὶ ξένη Βιβλιογραφία, ἢ ὅποια περιλαμβάνει, κατ' ἀπόλυτη ἀλφαβητικὴ σειρά, κυρίως πηγές καὶ βοηθήματα, πὺν χρησιμοποιήθηκαν γιὰ τὴν πραγματοποίησι τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος μελέτης. Συμπεριελήφθησαν ἐπίσης ἐπιλεκτικῶς ὀρισμένοι τίτλοι, πὺν βοηθοῦν στὴν ἐμβάθυνσι τῶν θεμάτων καὶ ἄλλοι πὺν ὀδηγοῦν σκοπίμως πέραν ἀπὸ τὸν προβληματισμὸ τῆς παρουσίας φάσεως τῆς συγγραφῆς.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω γίνεται φανερόν, ὅτι τὸ ὄλον ἔργον τοῦ κ. Σταυροπούλου, τὸ ὅποιο κυκλοφορεῖ μὲ καλλιτεχνικὸ ἐξώφυλλο σὲ ὠραία ἔκδοσι τοῦ ἐκδοτικοῦ οἴκου «Ἀρμός», διακρίνεται γιὰ τὴν εὐστοχη ἐκλογή τῆς ὕλης γιὰ τὴν πολυδιάστατη μῦσι τῶν ἀναγνωστῶν στὶς διάφορες πτυχές καὶ γιὰ τὴν ἐξαιρετικὴ συγχρονισμένη γλωσσικὴ διατύπωσι τῶν ἐπὶ μέρους θεμάτων γιὰ τὴν πρωτοτυπία στὴν κατάταξι καὶ ταξινόμησι τῶν κεφαλαίων καὶ παραγράφων γιὰ τὸν συνδυασμὸ τῆς ὀρθόδοξου παραδόσεως μὲ σημερινές προοπτικὲς καὶ γιὰ τὸ πρωτοποριακὸ ἄνοιγμα νέων ὁδῶν, τὶς ὁποῖες

ὁ σ. ὑποδεικνύει ὡς ἐπαῖων. Στὸ ἔργον αὐτὸ κατοπτρίζεται ἢ εὐρύτης τῶν ὀριζόντων τοῦ κ. Σταυροπούλου καὶ κατὰ εὐγλωττον τρόπο προβάλλεται ὄλη ἢ συνοπτικῶς καὶ συχνὰ ἐπιγραμματικῶς παρουσιαζομένη ἐμπειρία του ὄχι μόνον ἐκ τῆς παραδεδομένης θεωρίας τοῦ ποιμαντικοῦ ἔργου, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν σπουδῶν του στοὺς τομεῖς τῆς ὄλης Πρακτικῆς Θεολογίας, τῶν Οἰκογενειακῶν Ἐπιστημῶν καὶ τῆς Ψυχολογίας, δηλαδὴ κλάδων, γιὰ τοὺς ὁποίους ἔχει εἰδικὰ πτυχία καὶ διδακτορικὰ διπλώματα. Ἐπὶ πλέον ἔχει πλουσίαν πείρα ἐκ τῆς –κατὰ συγχρονισμένον διαλογικὸν τρόπον (μὲ σεμινάρια καὶ πρακτικὲς ἐφαρμογές)– διδασκαλίας ἀπὸ αὐτῶν τῶν μαθημάτων τῆς Ποιμαντικῆς, τῆς Ποιμαντικῆς τοῦ γάμου καὶ τῆς οἰκογενείας, τῆς Συμβουλευτικῆς Ποιμαντικῆς, τῆς Εἰσαγωγῆς στὴν Ψυχολογία καὶ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Κοινωνικῆς Διακονίας. Τὰ τελευταῖα χρόνια οἱ προσπάθειές του ἐπικεντρώνονται στὸν διάλογο μεταξὺ Θεολογίας καὶ Ἐπιστημῶν τοῦ ἀνθρώπου μὲ στόχον τὴν οἰκοδόμησι μιᾶς ἐπίκαιρης Ποιμαντικῆς Ἀνθρωπολογίας, ἢ ὅποια συνιστᾷ τὴν ἀφετηρία γιὰ μιὰ ὀρθὴ διαποίμανσι τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου.

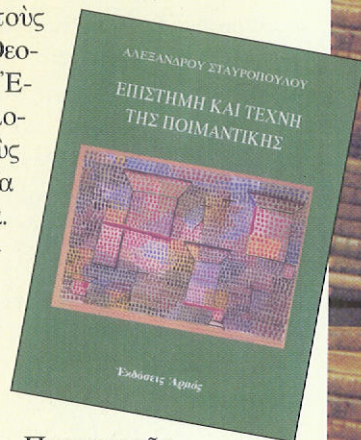
Νομίζομε ὅτι τὸ βιβλίον τοῦ κ. Σταυροπούλου, ὁ ὁποῖος εἶναι ἐκλεκτὸς καὶ τακτικὸς συνεργάτης τοῦ «Ἐφημερίου», πρέπει νὰ κοσμηθῆ τὴ βιβλιοθήκη τῶν ἱερέων, οἱ ὁποῖοι ἐπιθυμοῦν τὴ συνεχῆ ἐπιμόρφωσι καὶ τὴν ἀνανέωσι τοῦ πνευματικοῦ ἐξοπλισμοῦ των, πὺν εἶναι ἀναγκαῖος γιὰ τὴν «τέχνη τεχνῶν καὶ ἐπιστῆμη ἐπιστημῶν».

Νομίζομε ὅτι τὸ βιβλίον τοῦ κ. Σταυροπούλου, ὁ ὁποῖος εἶναι ἐκλεκτὸς καὶ τακτικὸς συνεργάτης τοῦ «Ἐφημερίου», πρέπει νὰ κοσμηθῆ τὴ βιβλιοθήκη τῶν ἱερέων, οἱ ὁποῖοι ἐπιθυμοῦν τὴ συνεχῆ ἐπιμόρφωσι καὶ τὴν ἀνανέωσι τοῦ πνευματικοῦ ἐξοπλισμοῦ των, πὺν εἶναι ἀναγκαῖος γιὰ τὴν «τέχνη τεχνῶν καὶ ἐπιστῆμη ἐπιστημῶν».

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Ἄθην. Κοτταδάκη,
**ΙΕΡΩΣΥΝΗ ΑΝΟΙΧΤΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ:
 ΠΡΩΤΟΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΣ
 ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ Γ. ΜΥΤΙΑΗΝΑΙΟΣ
 (1900-1960), Ἄθηνα 1997, σσ. 290.**

Ὁ κ. Κοτταδάκης δὲν εἶναι ἀπὸ τοὺς ἐπαγγελματίες θεολόγους, ἢ γραφιάδες τῆς ἀράδας. Ἐχει δώσει λαμπρὰ δείγματα καὶ στὴν ἐκπαίδευση καὶ στὴ συγγραφὴ, ὅπου ἀνάλωσε τὴ ζωὴ του. Θὰ εἶχε διαπρέψει καὶ στὴν ἐπιστῆμη ἂν εἶχε στραφεῖ πρὸς τὰ ἐκεῖ, ἀλλὰ τὸν τράβηξαν πνευ-

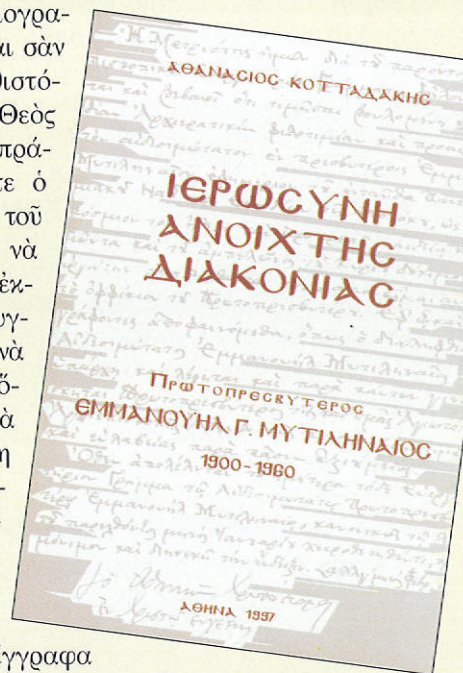

ματικώτεροι στόχοι. "Αν ρίξει κανείς μιὰ ματιά στὰ ἔργα του (καὶ σ' ἐκεῖνο τῆς σημαντικῆς προσφορᾶς του στὴ Μέση Ἐκπαίδευση καὶ στὴν Παιδεία γενικώτερα), θὰ ἐξηγήσει τὰ παραπάνω λόγια μου. Πέρ' ἀπὸ μιὰ πληθώρα μελετῶν καὶ ἄρθρων ἢ μεταφράσεων του σ' ἐκκλησιαστικά - θρησκευτικά περιοδικά, ὁ κ. Κοτταδάκης ἔχει γράψει καὶ μιὰ σειρὰ βιβλίων, ποὺ τὸν τοποθετοῦν στὴν πρώτη σειρὰ τῶν νεωτέρων μας χριστιανῶν διανοητῶν καὶ συγγραφέων. Ἀπὸ τὰ δοκίμια καὶ τὶς μελέτες γιὰ σύγχρονα προβλήματα, περνάει στ' ἁγιολογικά καὶ πατερικά κείμενα (μὲ εἰσαγωγή καὶ μετάφραση), καὶ φθάνει στὶς τόσο ἐπιτυχημένες Βιογραφικὲς δοκιμές, ὅπου κυριολεκτικὰ διαπρέπει. Ὁ κ. Κοτταδάκης εἶναι πράγματι ἕνας ἐξοχος συναξαριστὴς τοῦ Κ' αἰῶνος! Δὲν φωτογραφίζει, ἀλλὰ ζωγραφίζει καὶ μεγεθύνει προσωπικότητες καὶ ὀδηγητικὲς μορφὲς τῆς ὀρθοδόξου πνευματικότητος, τὶς ὁποῖες προβάλλει μὲ ὑποδειγματικὴ σεμνότητα. Τὸ βιβλίο, ποὺ μᾶς δίνει σήμερα τὴν εὐκαιρία νὰ μιλήσουμε γιὰ τὸν ταπεινὸ αὐτὸ συγγραφέα, εἶναι τὸ δέκατο τέταρτο στὴ σειρὰ τῶν βιογραφικῶν δοκιμῶν του, καὶ εἶναι ἀφιερωμένο στὸν μακαριστὸ π. Ἐμμανουὴλ Γ. Μυτιληναῖο, ἕναν ἀπὸ τοὺς πιὸ προικισμένους ἐκκλησιαστικοὺς δημοσιογράφους τοῦ αἰῶνος μας, μαθητὴ καὶ συνεργάτη τοῦ πρυτάνεως τοῦ Ἐθνικοῦ Παν/μίου, ἀλλὰ καὶ τῶν «δημοσιογραφικῶν καλῶν» ἀειμνήστου καθηγητοῦ Γρηγορίου Παπαμιχαήλ (διευθυντῶν ἄλλοτε καὶ τῶν δύο τοῦ περιοδικοῦ «Ἐκκλησία»). Πρόσφατα ἔχουν κυκλοφορήσει κι ἄλλα δύο βιβλία στὴ σειρὰ τῶν «Βιοβιογραφικῶν Δοκιμῶν» τοῦ κ. Κοτταδάκη: «Μορφὲς μεγάλων ὥρων» (Ἀθήνα 1996, σσ. 202) καὶ «Γυναῖκες ἄλλης ἀγάπης» (Ἀθήνα 1997, σσ. 294).

Ὁ π. Μυτιληναῖος ἦταν ἕνας πολυτάλαντος καὶ ἀνοιχτόμυαλος κληρικός, καὶ χρειάζοταν ἀνάλογο συγγραφέα γιὰ νὰ τὸν βιογραφήσει. Ἰερόπαις, ἀπὸ τὴ Σαντορίνη, διήλθε «διὰ πυρὸς καὶ σιδήρου» κυριολεκτικὰ ὥσπου νὰ ὀλοκληρώσει τὶς σπουδὲς του, μέσα σὲ χίλιες δυὸ ἀντιξοότητες καὶ μὲ μιὰ ὑγεία πολὺ εὐθραυστη, καὶ μὲ τὴν βοήθεια τοῦ μακαριστοῦ Ἀρχιεπισκόπου Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου νὰ γίνε κληρικός. Ἀγωνιστὴς μὲ πύρινο ζῆλο καὶ ἀσυνήθη δυναμισμό, μὲ ἡγετικά χαρίσματα σπάνια, συνεργάστηκε μὲ ζωντανὰ στελεχὴ χριστιανικῶν ὁμάδων γιὰ τὸ καλὸ τῆς ἐνορίας, καὶ τῆς Ἐκκλησίας γενικώτερα. Χτυπήθηκε, ὅπως ὅλοι ὅσοι ἐργάζονται στὴν (καὶ γιὰ τὴν) Ἐκκλησία καὶ παρεξηγημένος ἄλλαξε τόπο κ' ἔφευγε γι' ἄλλο μετερίζι, σφραγίζοντας μὲ τὴν ἀνεπανάληπτη προ-

σωπικὴ πρωτοβουλία καὶ πρωτοπορία τὰ διακονήματα ποὺ ἡ Ἐκκλησία τοῦ ἀνέθετε. Ὁ κ. Κοτταδάκης, ἔχοντας στὴ διάθεσή του ὅλα τὰ «τεκμήρια» τῆς φωτεινῆς πορείας ἀλλὰ καὶ τῶν δοκιμασιῶν τοῦ π. Ἐμμανουὴλ (ὁ ὑπογραφόμενος τὸν ἐγνώρισε καὶ συνεργάστηκε μαζί του στὰ φοιτητικὰ χρόνια του, 1951-1955), ἐπλεξε καὶ σύνθεσε τὴν «ὀδύσεια» τοῦ πολὺπλαγκτοῦ κληρικοῦ μὲ καταπληκτικὴ καὶ γοητευτικὴ μαεστρία. Παραθέτει ντοκουμέντα συγκλονιστικά καὶ κάνει τὴν τόσο ἐνδιαφέρουσα βιογραφία νὰ διαβάζεται σὰν ἀστυνομικὸ μυθιστόρημα. Ἴσως, ὁ Θεὸς οἰκονόμησε τὰ πράγματα ἔτσι, ὥστε ὁ πρωτότοκος γιὸς τοῦ π. Μ. (Γιῶργος) νὰ γνωρίσει καὶ νὰ ἐκτιμήσει τὸν συγγραφέα μας καὶ νὰ ἐμπιστευτεῖ ὅλα τὰ στοιχεῖα γιὰ τὴ βιογράφηση τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ αὐτοῦ ἀνδρός! Εἶναι πρὸς τιμὴν τοῦ σ., ποὺ ἀξιοποίησε κριτικὰ ὅλα τὰ ἔγγραφα

καὶ τὰ ντοκουμένα, ὥστε νὰ δγεῖ ὄχι ἕνα μίξερο καὶ ἀνιαρὸ χρονικὸ, ἀλλὰ μιὰ ζωντανὴ καὶ ἀνάγλυφη ἀναστύλωση ἐνὸς παρεξημένου καὶ πικραμένου ἀνθρώπου τῆς Ἐκκλησίας. Τὸ βιβλίο ἐκδόθηκε, ὅπως γράφεται στὸν «κιολοφῶνα», «μὲ τὴ φροντίδα καὶ μὲ τὶς δαπάνες τῶν παιδιῶν τοῦ ἱστορουμένου, καὶ τὴν ἀφιλοκερδῆ συμβολὴ τοῦ συγγραφέα». Ἡ ὥραία πρωτοβουλία τῶν παιδιῶν τοῦ π. Ἐμμανουὴλ καὶ ἡ γενναία συμβολὴ τοῦ σ., εἶναι μιὰ πνευματικὴ προσφορὰ στὴν πνευματικὴ ζωὴ τοῦ τόπου, γιὰτὶ φωτίζει χαρακτηριστικὲς στιγμὲς μᾶς ἐποχῆς καὶ ἀποδίδει, μὲ δικαιοσύνη καὶ εὐθυκρισία, πιστὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία μιᾶς ὄντως ταραγμένης ἐποχῆς. Ἕνα βιβλίο καλογραμμένο καὶ ἀξιανάγνωστο. Στήριγμα καὶ πα-ραμυθία καὶ γιὰ πολλοὺς σύγχρονους ἀγωνιστὰς, ποὺ παρεξηγοῦνται ἢ διώκονται ἀνεξήγητα, κι ἄς διακονοῦν εὐδόκως τὴν Ἐκκλησία καὶ τὸν λαὸ τοῦ Θεοῦ.

Π. Β. ΠΑΣΧΟΣ

Πρ. Λεοντοπόλεως Σωφρονίου Εύστρατιάδου,
ΑΓΙΟΛΟΓΙΟΝ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ, έκδ. Ἀποστολικῆς Διακονίας
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος,
Ἀθήναι 1996, σσ. 483.

Τὸ καλύτερο ἴσως καὶ τὸ πιὸ ἄρτιο ἔργο τοῦ μακαριστοῦ πρώην Λεοντοπόλεως Σωφρονίου (Εύστρατιάδου), τὸ ὁποῖο πρόλαβε νὰ ὀλοκληρώσει (ἀλλὰ ὄχι καὶ νὰ ἐκδώσει) πρὶν τὸν καλέσει ὁ Κύριος. Ἐνῶ ἐργαζότανε σὲ ἄλλα ἔργα (Θεοτοκῆριον, Εἰρημολόγιον, Καταλόγους Ἀγιορειτικῶν Χειρογράφων κ.ἄ.), ὁ σ. μάζεψε ἀγιολογικὸ ὑλικὸ γιὰ τὴ συμπλήρωση τοῦ Ἀγιολογίου του, τὸ ὁποῖο εἶναι τὸ πληρέστερο γιὰ τὴν ἐποχὴ του, ἀλλὰ καὶ ἴσαμε τὶς μέρες μας. Ὁ Καθηγητὴς κ. Εὐάγγελος Θεοδώρου, πὺν προλογίζει τὴν παρούσα ἔκδοσι - ἀνατύπωση, ὑπογραμμίζει τὴ σημασία τῆς προσφορᾶς τοῦ Σωφρονίου καὶ τὴ σπουδαιότητα πὺν ἔχουν τέτοια ἔργα γιὰ τὴν πνευματικὴ ζωὴ τῶν τέκνων τῆς Ἐκκλησίας. (Δὲν εἶναι ἄσκοπο, ἴσως, νὰ σημειωθεῖ ἐδῶ, πὺς ἀπὸ τὸ ἔργο τοῦ πολυγραφώτατου Σωφρονίου, θὰ μπορούσε ἡ Ἐκκλησία ν' ἀξιοποιήσει ἐκδίδοντας ἕνα μεγάλον ἀριθμὸ ἄρθρων καὶ μελετῶν του, ἐγκατεσπαρμένων σὲ περιοδικὰ κὶ ἐφημερίδες, δυσέυρετα καὶ δύσχορηστα σήμερα, χρησιμώτατα ὡστόσο γιὰ τὴν ἐπιστήμη καὶ τὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας).

Ὁ Εύστρατιάδης δὲν ἦταν ἐπιστήμων, μὲ αὐστηρὴ μέθοδο καὶ ἐξαντλητικὴ ἔρευνα εἶχε, ὅμως, τὴν τύχη καὶ τὴν εὐλογία νὰ γνωρίσει ἀπὸ κοντὰ τὶς μεγάλες βιβλιοθηκὲς Ἀλεξανδρείας, Ἱεροσολύμων, Ἀγ. Ὅρους, Παρισίων, ἢ καὶ νὰ συνεργαστεῖ μὲ Μοναχοὺς λογίους, ἀπ' ὅπου συνέλεξε ὑλικὸ χρησιμώτατο -καὶ γιὰ τὴν προετοιμασία τῆς κριτικῆς ἐκδόσεως τῶν λειτουργικῶν βιβλίων τῆς Ἐκκλησίας μας, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴ συγκρότηση ὀρθοδόξου Ἀγιολογίου καὶ Ἐορτολογίου. Δυστυχῶς, δὲν εἶναι πάντοτε ἀσφαλὴς ἡ μέθοδος του καὶ αὐτὸ ἐπηρεάζει τ' ἀποτελέσματα τῆς ἐργασίας του, γιὰ τὴν ὁποία πολλὲς φορὲς κρίθηκε αὐστηρότατα. Ἄν, ὅμως, γι' ἄλλα ἔργα του ἔχουμε κάποιες ἐπιφυλάξεις ἢ ἐρωτηματικά, τὸ Ἀγιολόγιόν του ἔγινε δεκτὸ μ' ἐνθουσιασμό, σχεδὸν ἀπ' ὄλους. Παρ' ὄλες τὶς πιθανὲς ἐλλείψεις του, εἶν' ἕνα Ἀγιολογικὸν Λεξικόν, τὸ ὁποῖο θὰ παραμείνει ἐν χρῆσει

γιὰ πολλὰ χρόνια: καὶ γιὰ τὴ συστηματικὴ του κατὰταξη, καὶ γιὰ τὴν πληθώρα τῶν νέων στοιχείων πὺν προσφέρει, καὶ γιὰ τὶς πηγές (πὺν μὲ τὴ χρῆσι τῶν χειρογράφων) ἀξιοποιεῖ, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὶς συμπληρώσεις-διορθώσεις πὺν προτείνει στοὺς ἐν χρῆσει παλαιοὺς Συναξαριστάς.

Ἀπὸ τὴν ἄποψη τοῦ περιεχομένου, τὸ Ἀγιολόγιον τοῦ Εύστρατιάδου εἶναι ὄχι μόνον εὐχορηστο, μὲ τὴν ἀλφαθητικὴ κατὰταξη τῶν Ἀγίων καὶ τῶν Ἐορτῶν, ἀλλὰ καὶ περιεκτικώτατο στὰ κύρια καὶ οὐσιώδη στοιχεία, τὰ ὁποῖα εἶναι ἀπαραίτητα γιὰ ἕνα τέτοιο ἀγιολογικὸ ἔργο, δίνοντας μὲ πρακτικὸ τρόπο, συντομία, σαφήνεια καὶ ἀπλὴ ὀρολογία τὸν βίον ἑνὸς Ἀγίου καὶ τὴ βασικὴ, ἐνίοτε, βιβλιογραφία (ἀκολουθίες, χειρόγραφα κ.λπ.).

Ἐδῶ στὸ τέλος, πρέπει νὰ μνημονευθεῖν κὶ ἐκεῖνοι πὺν ἔπαιξαν κάποιον ρόλο στὴν ἀ' ἔκδοσι τοῦ ἔργου (1960), τὸ ὁποῖο μᾶς εἶχε σταλεῖ ἀπὸ τὸ Παρίσι (μέσω τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας), στοιχειοθετημένο, σὲ μορφή τυπογραφικῶν δοκιμίων, δυσαναγνώστων κὶ ἐφθαρμένων ἐν πολλοῖς. Ὁ συνεργάτης του π. Ἀθηνόδωρος Παραδείσις (ὁ ὁποῖος τύπωνε καὶ τὸ περιοδικὸ τοῦ Σωφρονίου «Ρωμανὸς ὁ Μελωδός», πολυτιμώτατον ὄσο καὶ δυσέυρετο), εἶχε συμμαζέψει στοργικὰ τὰ χειρόγραφα τοῦ φίλου του Σωφρονίου. Κατόπιν, ὁ ἀρχιμ. καὶ μετὰ Ἐπίσκοπος Ρηγίου Μελέτιος (Καραμπίνης), πὺν ἔγινε μετὰ Μητροπολίτης Γαλλίας κὶ ἐκοιμήθη προσφάτως, τὰ φρόντισε νὰ μὴ χαθοῦν καὶ τὰ ἔστειλε στὸ Πατριαρχεῖον Ἀλεξανδρείας, ἀπ' ὅπου (τῇ μεσολαβῆσει τῶν, ἀειμνήστων τώρα, Βασιλείου Βέλλα, Γεν. Δ/ντοῦ Ἀποστολικῆς Διακονίας, π. Ἐμμανουὴλ Μυτιληναίου, Δ/ντοῦ Τύπου καὶ π. Ἰω. Σπ. Ράμφου, Δ/ντοῦ τοῦ Θεολογικοῦ Οἰκοτροφείου) ἤρθαν στὴν Ἀποστολικὴ Διακονία, μαζὶ μὲ ἄλλους φακέλους, πρὸς ἔκδοσι. Τὸ Τυπογραφεῖο ἀνέθεσε στὸν εἰδικὸ περὶ τὰ ἀγιολογικὰ π. Ἰω. Ράμφο τὸν ἔλεγο τῶν δοκιμίων καὶ τὶς πιθανὲς διορθώσεις, γιὰ τὴν ἐτοιμασία εὐπρεπῶν σελίδων, πρὸς ἐκτύπωση. Ὁ π. Ἰωάννης, προθύμως καὶ μὲ πολλοὺς κόπους, προχώρησε στὴν ἀνακάθαρση καὶ στὴ συμπλήρωση, ὅπου χρειαζόταν, καὶ διόρθωσε δουλεύοντας ὑπομονετικά (μὲ τὴν βοήθεια καὶ τοῦ ὑπογραφομένου) ὄλο τὸ ἔργο (ἀπὸ τοῦ 1954 καὶ ἐξῆς, ὡς τὴν ὥρα τῆς ἐκτυπώσεως).

Π. Β. ΠΑΣΧΟΣ

'Αρχαία καὶ χριστιανικὴ 'Αθήνα στὴν Πλάκα

Τῆς κ. ΕΙΡΗΝΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

Πτυχ. Θεολογίας & Πολιτ. Ἐπιστημῶν. Διπλωματούχου Ξεναγοῦ

Μιά από τις πιο γραφικές πλατείες της Αθήνας, και μάλιστα πολύ κοντά στο κέντρο, είναι η Πλατεία του Λυσικράτους. Φθάσαμε σ' αυτήν είτε ανεβαίνοντας την οδό Λυσικράτους απέναντι ακριβώς από την Πύλη του Αδριανού, είτε από του Μακρυγιάννη, ανεβαίνοντας την οδό Βύρωνος, που στην αρχή της κοσμείται τώρα με το άγαλμα του Μακρυγιάννη, του Στρατηγού του 1821.

Σ' αυτήν την Πλατεία, όπως και σε μερικές άλλες γωνιές της Παλαιάς Αθήνας, συναντούμε, κοντά κοντά, τα «Δύο Πρόσωπα της Ελλάδος», δηλαδή τον Αρχαίο και τον Χριστιανικό πολιτισμό μας. (Υπάρχει σχετικό βιβλίο, και μάλιστα βραβευμένο, με αυτόν τον τίτλο).

Σ' αυτήν λοιπόν την Πλατεία υψώνεται μέσα από ένα ανασκαμμένο αρχαιολογικό χώρο, αυθεντικότητα, το Χορηγικό Μνημείο του Λυσικράτους, αναδύοντας την χάρι και την κομψότητα των μνημείων του 4ου π.Χ. αι. Το πεντελικό του μάρμαρο, χρυσαμένο από την πατίνα του χρόνου, μοιάζει σαν να πάλλεται από ζωή.

Ο Λυσικράτης ήταν ένας πλούσιος Αθηναίος, που είχε δώσει σεβαστό ποσό προς την Πολιτεία για το ανέδασμα κάποιου από τα περίφημα θεατρικά έργα (Τραγωδίες και Σατυρικά Δράματα), γιατί το θέατρο έθεωρείτο τότε από την Αθηναϊκή Δημοκρατία ως εκπαιδευτήριο του λαού. Γι' αυτό οι χορηγίες αυτές των πλουσίων Αθηναίων πολιτών ήταν υποχρεωτικές και ώνομάζοντο «λειτουργίες», δηλαδή υπηρεσίες του λαού προς την Πολιτεία. (Η αρχαία Χριστιανική Εκκλησία χρησιμοποίησε αυτήν την λέξη για να ονομάσει το «έργο του λαού» προς τον Θεό).

Τα θεατρικά αυτά έργα τα παρουσίαζαν στην Αθήνα στο Θέατρο του Διονύσου (είσοδος στον δρόμο προς την Ακρόπολι) κατά τις μεγάλες θρησκευτικές εορτές τα «Διονύσια», αφού το θέατρο γεννήθηκε στην Ελλάδα μέσα στην λατρεία του Διονύσου. Γι' αυτό στο Μνημείο του Λυσικράτους φέρει στο επάνω μέρος ολόγυρα μια λεπτότατη φρίξα σκαλισμένη στο μάρμαρο, που παρουσιάζει την ζωή του Διονύσου, σύμφωνα με την ελληνική Μυθολογία.

Όταν το θεατρικό έργο, για το οποίο ένας χορηγός είχε πληρώσει, κέρδιζε το βραβείο του θεατρικού Διαγωνισμού, ο χορηγός αυτός είχε το δικαίωμα να έγειρη ένα μνημείο προς τιμήν του μέσα στην πόλι, επάνω στο οποίο τοποθετούσε το βραβείο του, που ήταν ένας τρίποδας. (Μέχρι σήμερα έχουμε στην Πλάκα, που είναι η αρχαία Αθήνα, στην οδό Τριπόδων, ή οποία είναι στο ίδιο μέρος του αρχαίου δρόμου, που εκοσμήτο με τα χορηγικά αυτά μνημεία. Η οδός Τριπόδων ξεκινάει από την Πλατεία του Λυσικράτους και προχωρά προς το έσωτεριό της Πλάκας).

Στον άριστερό δρόμο της Πλατείας, που αρχίζει στο τέλος της οδού Βύρωνος και καταλήγει προς τα επάνω σε σκαλάνια, συναντούμε το Χριστιανικό μνημείο, δηλαδή την μικρή εκκλησία του Αγ. Δημητρίου. Απ' έξω δεν έχει τίποτε το έντυπωσιακό ως αρχιτεκτονική. Και αν κανείς περάσει δίχως να προσέξει μια λεπτομέρεια, μπορεί να το προσπεράσει, χωρίς να

δώσει πολύ σημασία. Υπάρχει όμως στην είσοδο μια μαριμάρινη επιγραφή: «ΕΙΣ ΤΟΝ ΕΝΤΑΥΘΑ ΙΕΡΟΝ ΝΑΟΝ ΤΟΥ ΑΓ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΔΗΚΟΝΗΣΕΝ Ο ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΔΙΑΚΟΣ».

Δίπλα στην επιγραφή αυτή είναι έντοιχιμένο ένα παλαιό χριστιανικό ανάγλυφο που αποτελεί την κτητορική επιγραφή. Δηλαδή τα στοιχεία της ιδρύσεως του Ναού. Έχει χρονολογία 1404, το όνομα του Αγ. Δημητρίου και το όνομα του ιδρυτού Φωκά Μπενιζέλου. Από αυτό το όνομα καταλαβαίνουμε ότι πρόκειται για κάποιον πρόγονο της Αγ. Φιλοθέης, ή όποια είχε αυτό το οικογενειακό όνομα και ξέραμε ότι κατοικούσε στην Πλάκα.

Το έσωτεριό του Ναού έχει διατηρήσει τον τύπο των μικρών μεταβυζαντινών ναών με τις χαμηλές καμάρες και την έντονη κατασκευαστικότητα.

Πριν δύο χρόνια έγινε εκεί ο διορισμός του π. Ιωάννου, ενός νέου προσυτέρου, ο οποίος με την επίσης νέα προσυτέρου του δημιούργησαν μια πολύ έντονη λατρευτική ζωή. Καθημερινά τελείται Όρθρος και Θεία Λειτουργία από τις 5.50' π.μ. ως τις 8 ή ώρα. Κάθε απόγευμα τελείται Έσπερινός στις 6 μ.μ. και κάθε βράδυ Απόδειπνο στις 8 μ.μ.

Έχουν και οι δύο μια άσκητική προσωπικότητα, αλλά είναι πολύ κοινωνικοί. Στο πίσω μέρος του ναού υπάρχει το Προσυτέριο με μια μεγάλη φιλόξενη αψίδα όπου συναντά κανείς συχνά νέους να συνομιλούν με τον π. Ιωάννη.

Στον ναό αυτόν υπάρχει ακόμη μία ευχάριστη έκπληξη: κάποια νέα κοπέλλα ψάλλει βυζαντινή μουσική με ζωντανή και έκφραστική φωνή που εκπλήσσει.

Διαπιστώνουμε λοιπόν ότι ο Αγ. Δημήτριος Πλάκας αποτελεί μια ζεστή αγκαλιά για την νεότητα, και ένα παράδειγμα διώσεως του απόλυτου της Άληθείας του Ευαγγελίου, αφού ο Αγ. Δημήτριος ήταν πολύ νέος όταν έδωσε την ζωή του με το φριχτό αυτό μαρτύριο, για να υπερασπίσει το Ευάγγελο του Χριστού, και ο Αθανάσιος Διάκος ήταν επίσης πολύ νέος όταν κι αυτός πέρασε ένα άλλο φριχτό μαρτύριο περιφρονώντας την πλάνη του Ισλάμ και προτιμώντας να πεθάνει Χριστιανός.

Σ' αυτήν την Πλατεία έζησε για λίγο και μια άλλη νεανική προσωπικότης που δοξάσθηκε, ως ήταν ξένος, γιατί έδωσε την ζωή του υπέρ της ελευθερίας της Ελλάδος, πεθαίνοντας από βαριά ασθένεια κατά την πολιορκία του Μεσολογγίου (19.4.1824). Κατά το διάστημα κάποιας διαμονής του στην Αθήνα είχε φιλοξενηθεί στο μοναστήρι Φραγκισκανών μοναχών (των Καπουτσιώνων), που βρισκόταν στο επάνω μέρος της σημερινής Πλατείας του Λυσικράτους ήταν ο Άγγλος ποιητής Λόρδος Βύρων. Σε ένα από τα χειρόγραφα του που είχε εκτεθή στο Μουσείο Μπενάκη κατά την Έκθεσι που οργανώθηκε προς τιμήν του, στα 150 χρόνια από την κοίμησί του, έγραφε: «Η Ελλάδα με έκανε ποιητή».

Έτσι η αγέραςτη όμορφιά του αρχαίου Μνημείου και η μνήμη των νέων ήρώων της χριστιανικής πίστεως και της ελευθερίας, τόσο κοντά το ένα με το άλλο, μάς θυμίζει τα λόγια ενός ξένου μελετητού της Ελλάδος:

«Εσείς οι Έλληνες θα είσθε πάντα η νεότης του κόσμου».

Επίκαιρα

Καλλιτεχνούν την ψυχή του έθνους!

Τόν Ιανουάριο τιμήσαμε τὰ Γράμματα. Κύριος συντελεστής τους ό δάσκαλος. Διαχειρίζεται θησαυρό άτίμητο: την παιδική ψυχή που συνοψίζει τó μυστικό τής φύσεως. Τό παιδί είναι κειμήλιο «πιό πολύτιμο από τόν χρυσό, αλλά και από τó γυαλί πιό εύθραυστο» (Κομένιος).

Πά τούτο ό εκπαιδευτικός δέν πρέπει νά είναι κοινός έπαγγελματίας, φερέφωνο μερικές φορές σκοτεινών ρευμάτων, αλλά μυσταγωγός. Διδάσκει με τὰ λόγια, εμπνέει με τó παράδειγμα. «Τίποτα πιό ψυχρό από τόν δάσκαλο που περιορίζεται στα λόγια μόνο» (Ιω. Χρυσόστομος). Η άγωγή δημιουργεί άνθρωπους και ή μάθηση σοφούς. Ό δάσκαλος άθόρυβα καλλιτεχνεί την ψυχή του έθνους. Προάγει την ήθική τής κοινωνικής ζωής. Τούτο κατορθώνεται άν ένοστεριστεί τó σύνθημα ζωής του Πεστολότσι που ζήτησε νά χαραχθεί και στον τάφο του: «Τά πάντα για τούς άλλους, τίποτα για τόν εαυτό μου».

Είναι σφάλμα -τή στιγμή που θεσιπίζονται τόσων ειδών ήμέρες κι εβδομάδες τιμητικές- νά μη θεσιπιστεί μέρα έστω ευγνωμοσύνης προς τιμήν τών εκπαιδευτικών. Και γιατί όχι νά μη στηθεί μνημείο του άγνωστου διδασκάλου;

Η συμπύκνωση τής Γραφής

Δράμα σέ δύο πράξεις, πέρα για πέρα ανθρώπινο που συγκλονίζει. Τό γράφαν ή άγάπη του Θεού και ή άμαρτία του ανθρώπου. Οί ύπερσοχοί τόνοι του μηνύματός του εισχωρούν στα τρίσθαθα τής ψυχής. Δονούν τις πιό ευαίσθητες χορδές τής. Η παραβολή του άσωτου: Βάθος και πλάτος και πλούτος θείας άγάπης. Μάς υπενθυμίζει πώς ό Θεός δέν είναι μόνο πνεύμα, αλλά καρδιά!

Ό άσύγκριτος καλλιτέχνης στην πρώτη πράξη παρουσιάζει δύο καρδιές. Η μία άγαπά και ματώνει. Η άλλη άδιαφορεί και άπομακρύνεται. Στη δεύτερη πράξη οί ίδιες καρδιές. Η πατρική γεμάτη πάντα τρυφερότητα, πανηγυρίζει. Η άλλη ματωμένη από συντριβή έπιστροφεί. Τό δρόμο του γυρισμού στον Πατέρα δείχνει στον άσωτο ή εύλογημένη μεάνοια.

Ό Χριστιανισμός έχει την πηγή του στην καρδιά του Θεού. Ό Χριστός μάς προσφέρει ζωντανό σύστημα ζωής, ραντισμένο με τó Αίμα Του. Καρδιά τής Καινής Διαθήκης είναι ή παραβολή αυτή. Καρδιά τής παραβολής ή λέξη Πατήρ. «Ό Θεός Πατήρ: Ίδου ή όλη Θεολογία του Ίησου» (Ρενάν).

Αξίζει νά προσέξουμε ότι μέσα σέ είκοσι στίχους, ένδεκα φορές συναντούμε τή λέξη «Πατήρ». Είναι ή λέξη με την όποια ό Χριστός έκλεισε την Παλαιά Διαθήκη κι έγκαινίασε

την Καινή. Η παραβολή του άσωτου μάς εισάγει στο κλίμα τής θείας άγάπης. Η άγάπη του Θεού είν' ή έκφραση τής θεότητας: ή δόξα Του.

Ειπώθηκε πώς άν χάνονταν όλα τὰ Ευαγγέλια και σωζόταν μόνο αυτή ή παραβολή, θα τ' αναπλήρωνε θαυμάσια! Άποτελεί συμπύκνωση και περιλήψη τής Γραφής. Τό δράμα αυτό σαν κείμενο -ας μου έπιτραπεί ή έκφραση «σενάριο»- ξετυλίγεται στην καρδιά πολλών από μάς. Αξίζει λοιπόν νά σκύψουμε πάνω του, όχι σαν άπλοι θεατές, αλλά με ρόλο ενεργό, που τόσο μάς ταιριάζει...

Άκολουθήσαμε τόν άσωτο στο δρόμο τής άποστασίας. Άς τόν ακολουθήσουμε άποφασιστικά και στο δρόμο τής έπιστροφής.

Ίατρος ψυχών και σωμάτων

«Η ιατρική είναι δώρο του Θεού. Ό Θεός είναι ό δοτήρας τής ίασεως. Η ασθένεια εξαλείφεται με την ενεργεια τής προνοητικής Θείας Δυνάμεως. Ό Χριστός άποτελεί τόν μοναδικό θεραπευτή τών ανθρώπων».

Λόγια οικοδομής και προβληματισμού που άκούστηκαν κατά την διάρκεια τής έπιτυχημένης ημερίδας με θέμα την Πίστη, αλλά και τὰ φάρμακα ως παράγοντες τής υγείας, που διοργάνωσαν στο Πνευματικό Κέντρο του Ίερού Μητροπολιτικού Ναού Άγίας Τριάδος ή Ίερά Μητρόπολις Πειραιώς και ό Φαρμακευτικός Σύλλογος του έπινείου. Κηρύσσοντας την έναρξη τής ημερίδας ό Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Πειραιώς κ. Καλλίνικος συνεχάρη τούς διοργανωτές για την ευαισθησία τους και τόνισε ότι οί γιατροί, οί φαρμακοποιοί και οί κληρικοί έχουν κοινό σκοπό την θεραπεία του ανθρώπου. Άνέφερε μεταξύ άλλων: «Ό Θεός εκ τής γής έκτισεν φάρμακον προς θεραπείαν και ανακούφιαν πόνων. Ό Θεός θέλει τόν άνθρωπο με ψυχική και σωματική υγεία γι' αυτό άφησε την Έκκλησία σαν ιατρείο για την υγεία τής ψυχής, για την θεραπεία τών τραυμάτων. Πά τὰ σωματικά τραύματα έδωσε έπιστήμη και φωτισμό, διάνοια για νά τὰ φροντίζουν». Για την πίστη ως καθοριστικό παράγοντα τής σωματικής και ψυχικής υγείας μίλησε ό Άρχιμανδρίτης κ. Συμεών Βενετσιάνος, τονίζοντας: «Ό Χριστός πήρε από τὰ σώματα τις άρρώστιας και τὰ ξαλάφρωσε. Η ίαση από τόν Χριστό είναι ψυχοσωματική. Άρρωσταίνουμε γιατί ή φύση μας υπόκειται σέ φθορά. Η θρησκεία μπορεί νά κάνει τόν κόσμο μάς υγιέστερο. Η ιατρική ζητά από τη θρησκεία βοήθεια για την ίαση τών ασθενειών. Η πίστη έχει βαθιά έπιρροή στην υγεία και την καλή διάθεση τών ανθρώπων».

Μ. Μελ.

ΕΙΛΑΗΣΕΙΣ

ΠΟΥ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΥΝ ΤΟΥΣ ΕΦΗΜΕΡΙΟΥΣ

Τοῦ κ. Εὐαγγέλου Π. Λέκκου

ΕΠΙΔΟΜΑ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΤΗΤΑΣ

Σύμφωνα με δημοσιεύματα τοῦ Τύπου, ἡ κυβέρνηση πρόκειται νὰ ρυθμίσει θετικά γιὰ τοὺς κληρικούς τὸ ἐπίδομα παραγωγικότητας (ἀπόδοσης) καὶ μάλιστα ἀναδρομικά ἀπὸ τὴν 1η Ἰανουαρίου 1999.

Ὑπενθυμίζεται ὅτι ἡ χορήγησή του ἦταν πάγιο αἴτημα τῶν κληρικῶν καὶ τοῦ Ἱεροῦ Συνδέσμου τους, ἐνῶ ἀποφασιστικὴ ἐπίδραση εἶχε καὶ ἡ δυναμικὴ παρέμβαση τόσο τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόποῦ καὶ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου.

ΟΧΙ ΑΝΗΣΥΧΙΑ ΑΠΟ ΤΑ ΒΙΒΛΙΑΡΙΑ ΥΓΕΙΑΣ

Μὲ ἔγγραφό του πρὸς τὸν Μακ. Ἀρχιεπίσκοπο κ. Χριστόδουλο, σὲ ἀπάντηση τοῦ ὑπ' ἀρ. πρωτ. 4989/98 Συνοδικοῦ, ὁ ὑπουργὸς Ὑγείας καὶ Πρόνοιας κ. Λάμπρος Παπαδήμας πληροφορεῖ ὅτι «στὰ ἐγγυητικά σήματα ποὺ ἐπικολλῶνται στὰ βιβλιάρια καὶ τὰ συνταγολόγια τῶν ἀσφαλισμένων τοῦ Δημοσίου, δὲν περιέχεται κανένα στοιχεῖο ἢ σύστημα ἠλεκτρονικῆς ἀνάγνωσης (μαγνητικὴ ταινία Bar Code ἢ ἄλλο) ποὺ νὰ δημιουργεῖ ὑποψίες ὑπαρξῆς κρυπτογραφημένων μηνυμάτων... Μπορῶ νὰ σᾶς διαβεβαιώσω ὅτι ὅλα τὰ στοιχεῖα τῶν ἐγγραμμάτων δὲν παρέχουν περιθώρια ἐρμηνειῶν ἢ παρερμηνειῶν σὲ ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν ἠθικὴ, τὴν πνευματικὴ καὶ τὴ θρησκευτικὴ ὑπόσταση τῶν πολιτῶν. Πολλῶ μᾶλλον, δὲν μποροῦν νὰ δημιουργήσουν συνειρμούς ποὺ νὰ ὀδηγοῦν σὲ προσδιορισμούς ἀντίθετους πρὸς τὴ χριστιανικὴ πίστη».

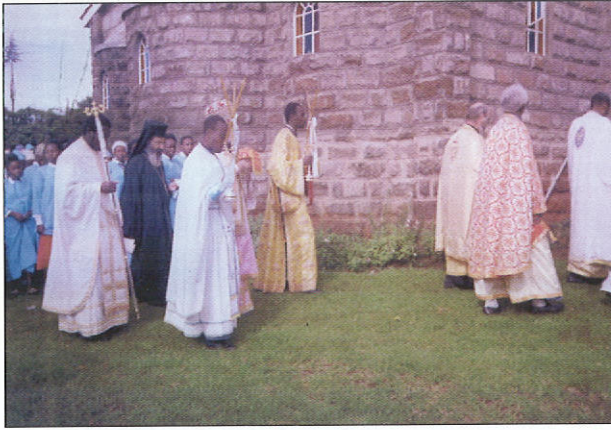
ΙΕΡΩΣΥΝΗ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΒΑΤΟ ΑΓ. ΟΡΟΥΣ

Ἐκπρόσωποι γυναικῶν τοῦ κυβερνῶντος κόμματος ἐπισκέφθηκαν τὸν Μακ. Ἀρχιεπίσκοπο κ. Χριστόδουλο καὶ τοῦ ἀνέπτυξαν διάφορα αἰτήματα. Μεταξὺ αὐτῶν καὶ τὸ τῆς ἱερωσύνης τῶν γυναικῶν καὶ τοῦ ἀβάτου τοῦ Ἁγίου Ὁρους.

Ὡς πρὸς τὴν ἱερωσύνη, τοὺς ἐξήγησε τὴ θέση τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ τὴν ἀπόλυτὴ ἀντίθεσή της στὸ νὰ δεχθεῖ γυναῖκες ἱερεῖς. Γιὰ τὴν εἴσοδο γυναικῶν στὸ Ὅρος, ἀφοῦ τοὺς ἀνέφερε ὅτι τοῦτο ἀνήκει στὴν ἀρμοδιότητα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἐπεσήμανε –ὡς πρὸς τὴν οὐσία– ὅτι πρέπει νὰ διατηρηθεῖ σεβαστὴ ἢ χιλιόχρονη παράδοση, δεδομένου ὅτι οἱ μοναχοὶ ἔχουν τὸ δικαίωμα νὰ ἀξιῶνουν τὸν σεβασμὸ τῆς ἀφιερώσεώς τους. Ὁμοίως, ἀρνητικὸς ὑπῆρξε καὶ στὸ θέμα τῆς καύσεως τῶν νεκρῶν, γιὰ τοὺς ὀρθοδόξους χριστιανούς, τονίζοντας ὅτι «δὲν νοεῖται ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία ὡς ἐκσυγχρονισμὸς ἢ παραβίαση τῶν δογμάτων καὶ τῶν παραδόσεών της».

ΤΟ ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟ ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ

ποὺ διοργανῶνεται ἀπὸ τὸ Γραφεῖο Ἐξωτερικῆς Ἱεραποστολῆς τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας στὴν αἴθουσα διαλέξεων της (Ἰω. Γενναδίου 14 - Μονὴ Πετράκη, Ἀθήνα), ἀναζητεῖ τρόπους συστηματικῆς ἱεραποστολικῆς παρουσίας καὶ παρέχει στοιχεῖα γιὰ γνωριμία μὲ τοὺς λαοὺς τῆς γῆς. Κατὰ τὸν τρέχοντα μῆνα ἡ Συνάντηση ἔγινε τὴ Δευτέρα 8 Φεβρου-

αρίου (7-10 μ.μ.) και την παρακολούθησαν πολλοί ενδιαφερόμενοι για τα θέματα της Έξωτερικής Ίεραποστολής.

ΣΤΑ ΕΓΚΛΩΒΙΣΜΕΝΑ ΠΑΙΔΙΑ ΤΗΣ ΚΑΡΠΑΣΙΑΣ

είναι αφιερωμένη η έκθεση που παρουσιάζεται στο Πολεμικό Μουσείο (28 Ιανουαρίου - 28 Φεβρουαρίου). Περιλαμβάνει συγκλονιστικά ντοκουμέντα, όπως ζωγραφιές μικρών μαθητών, εκθέσεις, έπιστολές και φωτογραφίες. Όλα αυτά προβάλλουν ανάγλυφα τη ζωή και το δράμα των εγκλωβισμένων παιδιών της τουρκοκρατούμενης, από το 1974, περιοχής της Καρπασίας Κύπρου.

Όργανωτής, το «Σπίτι της Κύπρου» στην Αθήνα.

ΣΧΟΛΕΣ ΓΟΝΕΩΝ ΣΤΗΝ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ

Με στόχο να έρθει η Έκκλησία πιό κοντά στην οικογένεια, που αποτελεί το βασικό δομικό κύτταρο της κοινωνίας μας, ο Μακ. Αρχιεπίσκοπος κ. Χριστόδουλος με τους συνεργάτες του ίδρυσε 4 Σχολές Γονέων στις Ένορίες Αγίου Γεωργίου Κυψέλης, Αγίου Θωμά Αμπελοκήπων, Αγίας Μαρίας Ηλιουπόλεως και Αγίας Μαρκέλλας Βοτανικού.

Στο καλαίσθητο Πρόγραμμα που κυκλοφορήθηκε σε 50.000 αντίτυπα περιέχονται οι 5 κύκλοι μαθημάτων (Δυναμική της οικογένειας - Γύρω από τη συντροφικότητα - Σχολιάζοντας και συζητώντας το παιδί από τη νηπιακή ως την εφηβική ηλικία - Η οικογένεια στη σχέση της με το κοινωνικό περιβάλλον - Αντιμετωπίζοντας πρακτικά θέματα), οι όμιλητές

ΙΕΡΑ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ ΑΘΗΝΩΝ ΣΧΟΛΕΣ ΓΟΝΕΩΝ

ΓΙΑ ΜΙΑ ΑΛΗΘΙΝΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΖΩΗ!

ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΔΟΧΗ ΤΗΣ ΣΥΝΤΡΟΦΙΚΟΤΗΤΑΣ!

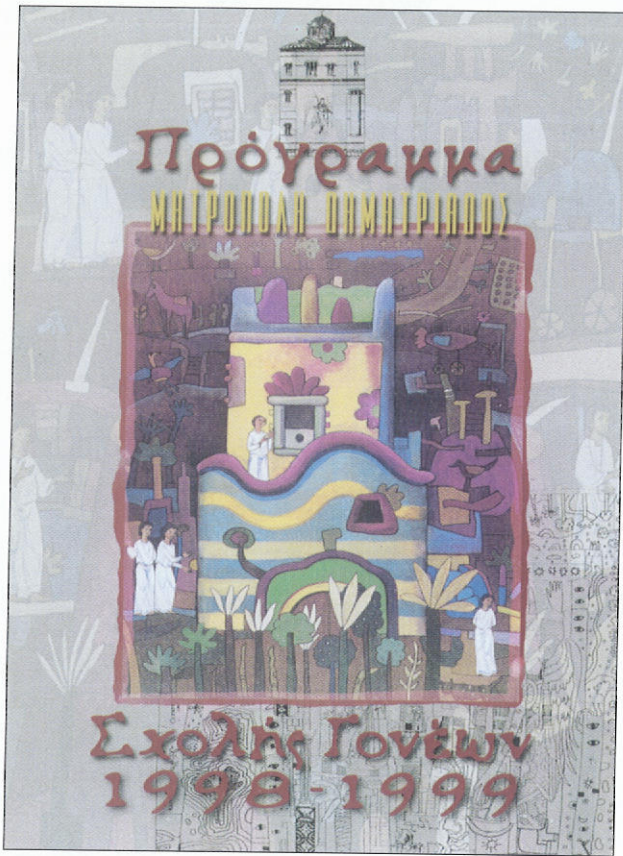
και οι ήμερομηνίες μαθημάτων (17.2 έως 26 Μαΐου 1999).

Η πρόσκληση απευθύνεται στους νέους, τα ζευγάρια που ετοιμάζονται για γάμο, τους συζύγους. Διδάσκουν ψυχολόγοι, παιδαγωγοί, γιατροί, εκπαιδευτικοί, κληρικοί κ.λπ.

ΚΑΙ ΣΤΗΝ Ι. ΜΗΤΡΟΠΟΛΗ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΣ

Παρόμοιες Σχολές Γονέων λειτουργούν από το 1986 και στην Ίερά Μητρόπολη Δημητριάδος (Πνευματικό Κέντρο) κάθε Τετάρτη 7 μ.μ., ενώ στα πλαίσια του προγράμματός τους κατά το τρέχον ακαδημαϊκό έτος ξεκίνησε και ο Συμβουλευτικός Σταθμός Γονέων.

Σ' αυτόν έχουν τη δυνατότητα να προστρέχουν όσοι από τους γονείς μετέχουν στις Σχολές και αντιμετωπίζουν κάποιο ειδικό πρόβλημα στην οικογένειά τους. Οι υπηρεσίες εκ μέρους των ειδικευμένων έπιστημόνων (παιδαγωγών, γλωσσολόγων, λογοπεδικών, κοιν. λειτουργών, νευρολόγων, παιδιάτρων) παρέχονται δωρεάν.

• Καί σέ αρκετές άλλες Μητροπόλεις (π.χ. Πειραιώς, Μονεμβασίας καί Σπάρτης, Ἀργολίδος κ.λπ.) λειτουργοῦν μέ ἐπιτυχία Σχολές Γονέων. Θεσμός πού διαρκῶς ἐπέκτείνεται.

ΣΥΝΑΞΗ ΕΚΚΛ. ΣΥΜΒΟΥΛΙΩΝ ΣΤΟ ΑΙΓΙΟ

Μετά ἀπό πρόσκληση καί ὑπό τήν προεδρία τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Καλαβρύτων καί Αἰγιαλείας κ. Ἀμβροσίου πραγματοποιήθηκε (8 Φεβρουαρίου) σύναξη γνωριμίας τῶν νέων μελῶν τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Συμβουλίων τῆς ἐπαρχίας Αἰγιαλείας, στήν αἴθουσα διαλέξεων τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας (Αἴγιο). Ὁ Σεβασμιώτατος εὐχαρίστησε τοὺς νέους Ἐπιτρόπους γιά τή συστράτευσή τους στό ἔργο τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας, συνέστησε ἀπογοή συμπεριφορά, καλλιέργεια τῆς πνευματικότητας καί ὑπέδειξε τρόπους καλῆς ἀσκησης τῶν καθηκόντων τους. Ἐδῶσε ὁδηγίες γιά νομότυπη διαχείριση τῶν οικονομικῶν τῶν ἱερῶν ναῶν καί διαφάνεια στοὺς χειρισμούς τους. Τέλος, ἀπάντησε σέ σχετικῆς ἐρωτήσεις πού τοῦ ὑποβλήθηκαν.

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ: ΟΧΙ ΣΤΗ ΜΟΝΟΜΕΡΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΔΙΑΤΑΞΕΩΝ ΤΟΥ Ν. 1811/1987

Ἡ Ἱερά Σύνοδος μέ τὸ 5293/1953/11.12.98 ἔγγραφό της πρὸς τὸν ὑπουργὸ Ἐθν. Παιδείας καί Θρησκευμάτων κ. Γερ. Ἀρσένη, παίρνοντας ἀφορμὴ ἀπὸ ἀναφορὲς Σεβ. Μητροπολιτῶν, ὅτι κάποιοι Νομάρχες κινοῦν τὴ διαδικασία γιά τὸν διαχωρισμὸ τῆς «ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας» (ἄρθρο 2 § 2 του Ν. 1811/1987 - «νόμος Τρίτη»), διατυπώνει τὸ ἐρώτημα: «Πῶς εἶναι δυνατόν, νὰ προέρχωνται ὄργανα τοῦ Κράτους» σὲ μονομερῆ ἐφαρμογῆ τῶν διατάξεων τοῦ νόμου αὐτοῦ, «ἐνῶ οὔτος εἶναι ἀνενεργός», ἀφοῦ μέχρι σήμερα δὲν ἔχουν ἐκδοθεῖ τὰ προβλεπόμενα θεσμικὰ Προεδρικά Διατάγματα!

Στὴ συνέχεια τὸ Συνοδικὸ ἔγγραφο, ἀφοῦ ὑπενθυμίζει στὸν ὑπουργὸ Παιδείας ὅτι ἀπὸ 7.7.1998 ἔχει συγκροτηθεῖ τετραμελὴς Ἐπιτροπὴ τῆς Ἐκκλησίας, μέ σκοπὸ τὴν μελέτη τοῦ θέματος ἀπὸ κοινοῦ μέ Ὁμάδα Ἐργασίας πού θὰ συγκροτήσῃ τὸ Ὑπουργεῖο Γεωργίας, ζητεῖ ἀπὸ τὸν ὑπουργὸ Παιδείας «ὅπως παύσῃ πᾶσα κρατικὴ δραστηριότητα, ἢ ὁποία θὰ βλάβῃ μᾶλλον παρὰ θὰ ὠφελήσῃ τὴν ἀπὸ κοινοῦ... προσπάθειαν» γιά μιὰ συμφέρουσα «ἀμφοτέρω τὰ μέρη» ὀριστικὴ διευθέτηση τοῦ θέματος.

ΒΕΒΗΛΩΣΕΙΣ ΙΕΡΩΝ ΝΑΩΝ

Αὐξήθηκαν, δυστυχῶς, τὸν τελευταῖο καιρὸ τὰ κρούσματα διαρρήξεως καί βεβηλώσεως παρεκκλησιῶν καί ναῶν ὄχι μόνο στήν πρωτεύουσα ἀλλὰ καί σὲ διάφορα γεωγραφικὰ διαμερίσματα τῆς χώρας μας. Ἄνθρωποι ἀθεόφοβοι, ἡμεδαποὶ καί ἀλλοδαποί, διαρρηγνύουν τοὺς ναοὺς, κλέβουν τὰ παγκάρια καί τὰ κυττάρια τοῦ φιλοπτόχου, ἀρπάζουν ἢ ποδοπατοῦν ἱερὰ σκεύη καί εἰκόνες, πετοῦν στοὺς δάπεδο ἄμφια καί βιβλία, φανερώνοντας μέ τὴ συμπεριφορά τους αὐτὴ ὅτι ἐκτὸς ἀπὸ τὸ πάθος τῆς κλοπῆς χρημάτων, εἶναι κυριευμένοι καί ἀπὸ ἄκρα ἀσέβεια καί ἀθεοφοβία.

Μπροστὰ στὴ νέα αὐτὴ μάστιγα, καθῆκον τῶν εὐλαβ. Ἐφημερίων εἶναι νὰ μεριμνήσουν ὥστε τὰ παρεκκλήσια καί οἱ ναοὶ τῆς εὐθύνῃς τους νὰ εἶναι κατὰ τὸ δυνατόν καλὰ διασφαλισμένοι.

ΕΛΛΑΣ

PORT
AVE
LLAS

Α ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΜΜΑΟΥΣ
ΠΕΡΙΟΛΙΚΟΝ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»
Ι. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑ - GREECE
ΤΗΛ. - FAX: 7218308, ΤΗΛ. ΔΙΕΚΤ.: 7251149

